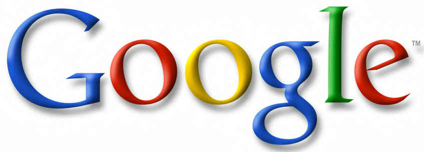
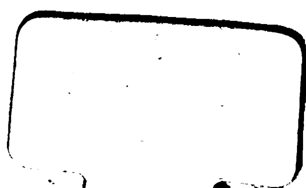

NIX

KIERKEGAARD

KIERKEGAARDSKE PAPIRER

FORLOVELSEN

UDGIVNE FOR FRU REGINE SCHLEGEL

AF

RAPHAEL MEYER

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KØBENHAVN OG KRISTIANIA
1904

KIERKEGAARDSKE PAPIRER

FORLOVELSEN

med Kondolationsbrevene. I Begyndelsen var hun bleven noget urolig derved, men efterhaanden fik hun den Overbevisning, at hun var bleven den længstlevende af de tre, for at hun skulde sige det sidste Ord i Sagen. Hun havde derfor grebet Lejligheden til at sprede Oplysning om sit Ungdomsforhold paa saadanne Steder, hvor hun ansaa det for vel anbragt; saaledes havde hun korresponderet med Prof. Rudin i Upsala.

Hun mindedes at have set Søren Kierkegaard første Gang som ganske ungt, endnu ukonfirmeret Pigebarn; hun var den Dag i Selskab sammen med Jævnaldrende hos Fru Catrine Rørdam (Enke efter 1831 afdød Provst Thomas Schatt Rørdam) paa Frederiksberg, hvor Kierkegaard tilfældigvis kom paa Visit. Han gjorde straks et meget stærkt Indtryk paa hende, hvad hun dog ikke lod sig mærke med. Hun huskede endnu, at han talte ustanseligt, at hans Tale ligesom vældede frem og var i høj Grad fængslende, men dens Indhold kunde hun efter de mange Aars Forløb ikke mindes. Hun troede, at Stedet i de Efterl. Pap. 1833—1843, S. 123 (d. 8. Maj): „min Gud, hvorfor skulde den Tilbøielighed netop nu vaagne! O, hvor jeg føler, at jeg er ene! — O, Forbandelsen af hiin hovmodige Tilfredshed med at staae alene — Du, min Gud, slaa ikke Haanden af mig!“ skulde sigte til dette første Møde, hvor han saaledes modtog det første Indtryk af hende som hun af ham.

Hos Olsens var det let at blive introduceret; Familien holdt aabent Hus en Aften om Ugen. Kierkegaard søgte at nærme sig den unge Pige mere og mere; han interesserede sig for hendes Læsning og for hendes Klaverspil, laante hende Bøger og forærede hende Noder. Hun maatte bekende for sig selv, at han fik en stor Magt over hende. Og dog overvældedes hun ganske, da han friede, saa at hun rent maalløs, uden at give nogen Forklaring eller sige et eneste Ord, men blot ved sin Holdning fik ham skyndsomst ud af

Døren. Da han to Dage derpaa friede paa ny, kom hun ham aabent og ærligt imøde og erklærede, at der var en Lærer fra hendes Skoletid, som hun holdt meget af, og som hun ogsaa troede holdt af hende. Dog Kierkegaard var fast i sit Forsæt. „Du kunde talt om Fritz Schlegel til Dommedag — det havde ikke hjulpet Dig noget, for jeg vilde have Dig," sagde han senere til hende, da hun havde givet ham sit Jaord.

Kierkegaard led frygteligt af sit Tungsind; mangen Gang sad han grædende hos hende. Han pintes ved Tanken om, at han ikke havde været nok for sin Fader, som han dog elskede saa højt. Men ogsaa derved forøgedes hans Magt over hende. Tungsind var intet nyt for hende; fra sit eget Hjem kendte hun det. Hun haabede at kunne faa Bugt med det, men det lod sig ikke skræmme bort fra ham. Det angreb ham rent legemligt og tog paa hans Ydre. Da han en otte Dages Tid efter Deklarationen mødte hende i Løngangene, kunde hun ikke kende ham igen, saadan led han.

Hendes Kærlighed til Kierkegaard var, som den havde været lige fra Begyndelsen af, en aandelig Kærlighed. Denne Kærlighed bevarede hun lige til det sidste. Det havde altid glædet hende, naar hun traf paa Interesse for det Kierkegaardske Aandsliv; hun saa med Begejstring paa den Interesse, som nu herskede i Tyskland; Franskmændene vilde aldrig forstaa ham. Men i lige Grad harmedes hun paa de danske Præster, som havde skudt ham fra sig, som ikke havde haft Blik for hans store Værd og Betydning for det religiøse Følelsesliv. Ja hun var en Dag bleven ligefrem vred paa en københavnsk Præst, der stod hende nær, da hun havde grebet ham i at være fuldkommen blank i Kendskab til Kierkegaard. „Det har man ikke Lov til som dannet Mand i det Land, hvor Kierkegaard er født og har virket, og tilmed ikke som Præst i den danske Folkekirke," sagde hun og knyttede sin Haand. Hun mente, at Pastoren nok derefter havde taget fat paa Læsningen.

IV

Hun vilde ogsaa nødig lade det sidde paa sig, hvad Kierkegaard gentagne Gange havde skrevet om hende: „Religieust anlagt var hun ikke“. Hun havde i sit Hjem faaet en inderlig religiøs Opdragelse; tidlig havde hendes Moder taget hende med til „de helliges Forsamling“ i Stormgade, tidlig var Bibelen og Kristi Efterfølgelse af Thomas a Kempis bleven hende den kæreste Læsning, som hun holdt fast ved hele sit Liv igennem. Men hun havde manglet Evnen og Lysten til at føre indgaaende Samtaler om sit Gudsforhold, havde ret som haft en Sky for derved at forflygtige det Bedste i sig. Overfor Kirkegaard havde hun været den lyttende, den modtagende. — Han havde jo dog tilegnet hende sin Forfattervirksomhed og særligt de religiøse Taler, som hun elskede mere end alt det andet.

Da Kierkegaard sendte hende sit Opsigelsesbrev, følte hun det som et Udslag af hans Tungsind, som hun med sin Livsglæde og Kærlighed længe forgæves havde kæmpet imod, og hun bad ham for hans afdøde Faders Skyld at holde ud med hende, hvad han gik ind paa — i det mindste foreløbigt, indtil Disputatsen var overstaaet. Efter tvende Maaneders trange Kamp skiltes de ad som gode Venner uden Bitterhed. Ved deres sidste Møde sagde hun: „Nej nu kan jeg ikke længer; vi maa skilles; nu er Du fri; kom ikke mere til mig.“ De gav hinanden Haanden og det sidste Kys. Endnu næste Dag bragte Kierkegaards Tjener hende et Brev fra ham.[1]

Schlegel havde baaret sin Sorg over at se hende forlovet med Kierkegaard stille og smukt, men da hun var kommet sig efter den Tilstand, i hvilken Sorg og Spænding

---

[1]) Det maa her bemærkes, at hun havde Forestillingen om, at det var hende, der havde slaaet op med ham, og ikke omvendt, som det viser sig at have været Tilfælde af Kierkegaards omtrent samtidige Korrespondance med hans fortrolige Ven Emil Boesen, og som det afspejler sig paa utallige Steder i hans Skrifter.

havde henkastet hende under Kampen med Kierkegaard og efter Bruddet med ham, nærmede han sig hende paany, og to Aar derefter var de forlovede. Gennem hans Søster, den afdøde Fru Emma Nansen, fik Fru Schlegel senere at vide, hvor Schlegels Forældre og nærmeste Familie, som nu modtog hende med Kærlighed og Glæde, havde taget sig hans Sorg nær, og endnu som 80aarig kunde hun udbryde: „At han dog kunde tilgive mig lille Afskum, at jeg havde forlovet mig med den anden,“ Og denne Tilgivelse beroede ikke paa noget Krav om, at hun nu skulde glemme „den anden“, som Fru Schlegel paa sine gamle Dage fortrinsvis kaldte Kierkegaard.

Medens Kierkegaard tidligere havde ønsket, at hendes Forhold til Schlegel, som jo dog var ældre end Forholdet til ham, skulde være ret som en Parenthes i hendes Liv, lod Schlegel Parenthesen: Søren Kirkegaard—Regine Olsen stadig staa aaben. Han nærede ingen smaalig Sky for hendes gamle Minder, og dog vidste han paa første Haand, hvordan denne Forlovelse havde taget paa hende. Det var ingen let Sag, hverken at være eller at have været forlovet med Søren Kierkegaard, men sin bedste Støtte til at komme over alle de Vanskeligheder, som Livet her havde budt hende, og al den Tvivl, hun stadig havde at kæmpe med, fandt hun alle sine Dage hos sin Mand. Kun han forstod, hvad hun følte og til Tider led, og havde med sin Ridderlighed, sin sjældne Finfølelse og besindige Tale altid været hendes eneste Hjælp.

Schlegel dømte ikke Kierkegaard og nærede ikke Rivalens Had til ham. Hun mindedes altid med Glæde en Udtalelse af Schlegel til Inspektør Ottesen paa Refsnæs, der havde Grundtvigs og Kierkegaards Billeder hængende paa sin Væg: „Naar Grundtvigs Indflydelse forlængst er forbi, vil Kierkegaards endnu længe være levende“. — Naturligvis havde Kierkegaard ikke været deres daglige Konversations-

emne, men Schlegel havde aldrig unddraget hende sin klare og kærlige Drøftelse af Forholdene, naar hun trængte dertil, og som hun saa daarligt kunde have undværet. Og det var ikke blot paa de gamle Dage, da man var kommet de tunge Minder paa sikkrende Afstand, at Ægteparret Schlegel delte deres Interesser ogsaa paa dette Punkt. Allerede som Nyforlovede ser vi dem om Aftenen sidde sammen paa Schlegels Værelse og læse Kierkegaards Skrifter højt for hinanden, og de indeholdt jo, det ene efter det andet, Stykker af hendes Fortid, Minder fra Forlovelsestiden, Studier over ham og hende, Virkelighed, der ved Kierkegaards Digteraand var forvandlet til „Dichtung und Wahrheit". Og denne Læsning fortsatte de gennem hele deres Ungdomsliv. Da saa 1869 det første Bind af de efterladte Papirer udkom, købte Schlegel paa hendes Anmodning straks Bogen. Dog følte hun sig ilde berørt af dens personlige Forhold til hende, og hun undlod at læse Fortsættelserne. — At Schlegel i fuld Forstaaelse med hende havde svaret med et Afslag paa Kierkegaards Ønske om en fornyet Tilnærmelse to Aar efter Brylluppet, beroede udelukkende paa, at han undte hende den Fred, hun nu nød ved hans Side.

I Foraaret 1855 udnævntes Schlegel til Guvernør i Vestindien. Den 17. Marts, paa Afrejsens Dag, mødte Fru Schlegel med Forsæt Kierkegaard paa Gaden, og idet hun gik tæt forbi ham, sagde hun med dæmpet Stemme: „Gud velsigne Dig — gid det maa gaa Dig godt." Han ligesom veg tilbage og gengældte hendes Ønske med en Hilsen.

I December 1854 var Kierkegaards første Avisartikel i Anledning af Martensens Mindetale over Biskop Mynster fremkommet. Den hæftige Kamp mod den officielle Kristendom og Levebrødsgejstligheden, der skulde blive Kierkegaards sidste Ord til Offentligheden, var allerede blusset op, da Schlegels rejste; men de voldsomme Flyveblades og „Øje-

blikket"s Fremkomst var de ikke Vidne til. Dette var ham, efter hvad han paa sit Dødsleje sagde til sin Søstersøn Henrik Lund, en stor Trøst: „Hvor er jeg glad for, at min lille Guvernante er borte fra det alt sammen, hvor er jeg glad for, at hun har giftet sig, og det med Fritz Schlegel".

Nu er den gamle Dame selv gaaet bort; hun længtes ofte — ene som hun var — efter, at Livet maatte slutte af for hende, hun længtes ligefrem ungdommeligt efter at se sin Fritz igen, og dog gentog hun, med inderlig Overbevisning Kierkegaards Ord til hende: „Seer Du, Regine, i Evigheden tages ikke til Ægte; der vil baade Schlegel og jeg være glade ved at være sammen med Dig".

Hovedparten af de her udgivne Papirer blev efter S. K.'s Død af Henrik Lund, der tog sig af Efterladenskabets første Ordning, sendt til Fru Schlegel i Vestindien i to forseglede Pakker. Disse indeholdt ogsaa Fru Schlegels egne Breve til S. K. „Dem har jeg dog heldigvis brændt", sagde hun, idet hun nødig vilde tillægge dem nogen som helst Betydning for Offentligheden. Resten gemte hun paa som en dyrebar Skat, indtil hun, efter hvad hun fortalte, under sin Mands sidste Sygdom, da ogsaa hun selv var stærkt angreben dels af Sorg, dels af flere Gange tilbagevendende Influenza, afleverede dem til S. K.'s Søsterdatter Frk. Henriette Lund til fri Raadighed. Frk. Lund kunde brænde dem eller gøre med dem, hvad hun ellers vilde. Papirerne beroede nu hos Frk. Lund, indtil de d. 12. November 1898 efter Fru Schlegels Ønske gennem mig i forseglet Pakke blev afleverede til Universitetsbiblioteket, for, som hun ønskede det, at aabnes og udgives efter hendes Død.

Ved Udgivelsen har det været mig magtpaaliggende at gengive Teksten saa tro som muligt. Jeg har derfor ogsaa

helt igennem bibeholdt S. K.'s Ortographi, endda med dens smaa Inkonsekventser, ligesom jeg ogsaa har forandret det mindst mulige ved hans Tegnsætning. De faa Forkortelser, Manuskripterne indeholder, har jeg opløst. Tekstrettelser har jeg betegnet ved [].

Af Brevene fra Forlovelsestiden frembyder de 20 første intet som helst Holdepunkt for en Datering; jeg har ordnet dem efter bedste Skøn, efter den Stemning der raader i dem og ladet dem efterfølge af de Breve, der bærer Datum eller i det mindste indeholder et kronologisk Holdepunkt. Foruden selve Pakkens Indhold har jeg i min Udgave ogsaa medtaget 4 Steder af Journalerne, som S. K. selv henviser til, og hans Testamente tillige med Schlegels Svarskrivelse og to Breve fra Fru Schlegel til Henrik Lund. — Brevene og Billetterne fra Forlovelsestiden har alle til Udskrift: „Til Frøken Regine Olsen“, og er forseglede bleven overbragte hende af S. K.'s Tjener. Brevene til Emil Boesen († 1881 som Stiftsprovst i Aarhus) har Udskriften: „An den Herrn Cand. der Theologie E. Boesen, Copenhagen, Philosophgangen“ og bærer Poststempel fra Berlin og Hamburg. — Det lille Skrift „Mit Forhold til hende“ er skrevet i et stiftheftet Kvarthefte, hvis Sider ved Sammenfoldning er delte i to Kolonner, af hvilken kun den ene er helt beskreven. Den anden indeholder Indskud, dels samtidige, dels senere. Naar disse ikke med Sikkerhed kunde anbringes et bestemt Sted, har jeg ladet dem trykke under en Tværstreg paa den Side, hvor de hører hjemme. Ligesaa har jeg behandlet S. K.'s Koncepter til Brevene til Ægteparret Schlegel. Som Fodnoter har jeg tilføjet de Oplysninger og Henvisninger, som jeg har kunnet give og har anset for ønskelige. Tilføjes kan endnu til S. 11 nederst en Henvisning til Platons Symposion Kap. 19 (citeret efter Heises Oversættelse) og S. 13 L. 3 en Henvisning til 1. Kongernes Bog 19, 11—12.

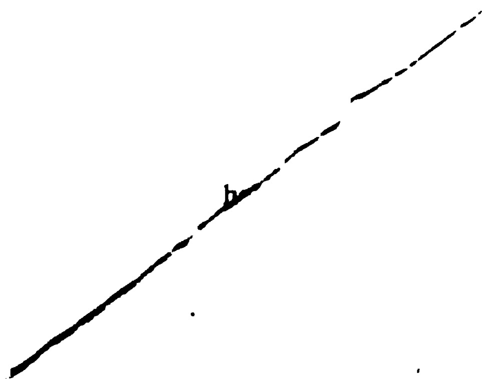
UDGIVEREN.

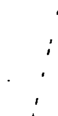
SØREN KIERKEGAARD

TIL

REGINE OLSEN

1840—1841

Min Regine!

Til

Vor egen lille Regine

S. K.

En saadan Streg under Ordet tjener til Efterretning for Sætteren om, at han skal spatiere det paagjeldende Ord. At spatiere betyder, at trække Ordene ud fra hinanden. Naar jeg derfor spatierer de ovenfor skrevne Ord, saa tænker jeg, at jeg skal trække dem saa langt ud, at en Sætter formodentlig vilde tabe Taalmodigheden, da han efter al Sandsynlighed ikke vilde komme til at sætte mere i sit Liv.

Din S. K.

Min Regine!

Hvor skjønt klæder et betydningsfuldt Blik et Ansigt, hvor fortryllende er et Øie, der forstaaer ethvert Vink? Det er som læste den Ene med Øinene, hvad den anden skrev med Øielaaget. Dog Øiet har sin Grændse, og Øielaagets Skrift kan paa Afstand ikke læses, den forstaaes kun nærved. Men hvor hurtig er ikke Tanken, naar den, som en Piil fra den spændte Bue, udsendes med det stemte Sinds hele Kraft, hvor sikkert træffer den ikke sin Gjenstand! hvor let og hvor skjønt hæver den sig ikke som Falken, svæver

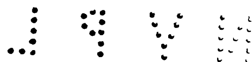
over sin Gjenstand griber den fastholder den, saa Intet kan rive den fra den.

Det er i Eftersommeren, henimod Aften. — Det lille Vindue staaer aabent; Maanen qvælder, den overbyder sig selv i Glands, for at fordunkle det Speilbillede i Havet, der synes at overstraale den, næsten hørlig saa pragtfuld. Den blusser af Forbittrelse, skjuler sig i Skyen, Havet zittrer — Du sidder i Sophaen, Tankerne svæve vidt omkring, Øiet bindes ikke af Noget, kun i den vide Himmels Uendelighed hensvinde de uendelige Tanker, alt Mellemliggende er borte, det er som seglede Du i Luften. Og Du kalder de flygtige Tanker sammen, der vise Dig en Gjenstand, og hvis et Suk havde fremaddrivende Magt, hvis et Menneske var saa let saa ætherisk, at den indpressede Luft, der udstrømmer i et Suk, kunde føre ham afsted og jo hurtigere jo dybere Sukket var, — da vilde Du vel i samme Nu være hos mig.

— — — Men hvor hurtig er ikke Tanken, naar den som en Piil fra den spændte Bue, udsendes med det stemte Sinds hele Kraft, naar Længsel er Buestrængen, og en glad Forvisning den Arm, der spænder den, et usvigeligt Haab det Øie, der tager Sigte.

Hermed følger en Hieroglyph; man vil paastaae at det er en Rosenkrands, dog at der ikke saa meget er Hentydning til Blomsten som til den, Krandsen, og den stille Høitidelighed, med hvilken dens Eier pleier at lade den Leed for Leed gaa igjennem sin Haand og nævne Navnet.

Din S. K.

Min Regine!

Nu har jeg læst saa Meget af Plato om Kjærlighed, og dog er der en Lovtale over den, jeg sætter mere Priis paa end summa summarum af alle Concurrenternes ved Gjestebudet[1], eller rettere der [er] en Kjærlighed, som jeg vil holde en Lovtale over, vel ikke ved et Gjestebud, men i Nattens Stilhed, naar Alle sove, eller midt i den støiende Larm, naar Ingen forstaaer mig. — I Midnattens Stilhed; thi Dagen begynder jo med Midnat, og ved Midnat vaagnede jeg, og Timerne bleve mig lange, thi hvad er hurtigt som Kjærlighed. Kjærlighed er det Hurtigste af Alt, hurtigere end sig selv.

Zwei Musikanten ziehn daher
Vom Wald aus weiter Ferne,
Der eine ist verliebt gar sehr,
Der andre wär' es gerne.[2]

Hvad her er adskilt i to, det forener Kjærligheden i Een, han er paa eengang forelsket og dog ønsker han bestandig at være det, en Uro en Higen en Længsel gjør at han i ethvert Øieblik ønsker at være det han i samme Øieblik er. Den overbyder bestandig sig selv, uagtet den anden, der byder er den selv, og den forsaavidt er ene om Budet. I en salig Utaalmodighed byder den stedse høiere og høiere, fordi Besiddelsen af det, der er dens Gjenstand er incommensurabel for enhver Værdie. Som hiin Kjøbmand[3] sælger den Alt for at kjøbe den Ager, hvori den kostelige Perle laae, og ønsker bestandig at eie Mere for at betale den dyrere. Ligesom Kjøbmanden hver Gang han betragter sin Skat, sukker ved sig selv: hvorfor blev ikke

---

1) Platons Dialog af dette Navn.
2) J. v. Eichendorff, Ausgewählte Werke I, 21: Vor der Stadt.
3) Matth. Ev. 13, 46.

hele Verden min Eiendom for at jeg kunde give den bort for at erhverve den Skat, jeg eier, saaledes besidder Kjærligheden aldrig sin Gjenstand død og magtesløs, men stræber at erhverve i ethvert Øieblik hvad den i samme nu besidder. Den siger ikke: nu er jeg sikker nu vil jeg slaae mig til Ro, den løber bestandig, hurtigere end alt Andet, thi den løber sig selv forbi. Men denne Hasten, denne Ilen, denne Uro, denne Længsel, denne Ønsken, hvad er det Andet end Kjærlighedens Magt til at uddrive af Glemsel, af Sløvhed — af Døden. Og hvad vilde selv Himlens Salighed være uden Ønsker, uden Ønsket om at besidde den; thi det er kun den nøkterne Forstand, der mener, at det er taabeligt at ønske hvad man har. Men dette Ønske er ogsaa vel høirøstet og hvidskende efter Omstændigheden men aldrig mangetunget, thi hvis jeg turde ønske, da veed jeg vel hvad jeg vilde ønske, og hvis jeg turde ønske 7 Ting, da havde jeg dog kun 1 Ønske, uagtet jeg med Glæde vilde ønske det 7 Gange, om jeg end vidste, at det var opfyldt ved den første Gang. Og dette Ønske er det samme som det, der er min fuldeste Overbeviisning: at hverken Død, ei heller Liv, ei heller Engle, ei heller Fyrstendømmer, ei heller Magter, ei heller det Nærværende, ei heller det Tilkommende, ei heller det Høie, ei heller det Dybe, ei heller nogen anden Skabning[1] maa kunne rive mig bort fra Dig eller Dig fra mig.

Die stehn allhier im kalten Wind
Und singen schön und geigen:
Ob nicht ein süssverträumtes* Kind
Am Fenster sich wollt' zeigen?[2]

Din S. K.

[1]) Paulus Brev til de Romere 8, 38—39.
[2]) Det anførte Sted hos Eichendorff.

Efterskrift. Naar Du har glemt alt det Mellemliggende, vil jeg bede Dig om blot at læse Overskriften og Underskriften, den har, som jeg selv har fornummet, en Magt til at dysse og vække, som kun faa Besværgelses-Formularer.

*Jeg haaber, at dette Prædikat maa passe paa Dig og at Du ikke for meget har ængstet Dig ved Tanken om, at jeg pludselig skulde blive en halv Alen mellem Øinene.

Til

Frøken Regine Olsen. [1]

Hermed følger et Billede, som jeg ikke ønsker skal hænge upaaagtet paa et ubeboet Værelse.

Din S. K.

Ich dein
Du mein
Du mein Friede
Klang im Liede
Trost im Leide
Brunnquell aller Lebens-Freude. [2]

Min Regine!

Det er Knippelsbro.[3] Den Person med Kikkerten det er mig. Du veed, at de Personer, der forekomme paa Landskaber i Almindelighed see noget curieuse ud; Du kan derfor trøste Dig med, at jeg ikke seer slet saa grim ud, og at enhver kunstnerisk Opfattelse altid har noget

---

[1]) Udskrift; Overskrift mangler.

[2]) Paa Bagsiden af det omtalte Billede, der forestiller et elskende Par i tyrkisk Kostume.

[3]) Se Reproduktionen af dette Brev.

Idealt endog i at karrikere. Flere Kunstkjendere have været uenige om, hvorfor Maleren slet ikke [har] anbragt nogen som helst Omgivelse; nogle have troet, at det var en Allusion til et Folkesagn om et Menneske, der i den Grad havde fortabt sig i Nydelse af Udsigt fra Knippelsbro, at han tilsidst slet Intet saae, uden det Billede, som Sjælen selv frembragte, og som han ligesaa godt kunde have seet i et mørkt Værelse; andre have formeent, at det havde sin Grund deri, at han ikke var stærk i det Perspektiv, der er nødvendigt for at tegne Huse. Kikkerten selv har imidlertid en egen Beskaffenhed, hvorom Traditionen fortæller Følgende. Det yderste Glas er nemlig Speilglas, saaledes, at man, naar man retter den mod Trekroner og stiller sig selv paa venstre Side af Broen, under Vinkel af 35 ^{0} mod Kjøbenhavn, seer noget ganske Andet end alle de andre Mennesker, der omgive Een; saa at man, midt under en gemütlig Passiar om Udsigten over Skibene, seer eller troer at see, eller haaber at see, eller ønsker at see, eller fortvivler over ikke at see det som Kikkertens hemmelighedsfulde Aand viser den, der forstaaer at give den sin rigtige Retning. Kun i de rette Hænder, og for det rette Øie er den en guddommelig Telegraph, for enhver Anden et unyttigt Møbel. —

Din Broder bebreidede mig igaar, at jeg bestandig talte om: min Skomager, min Frugthandler, min Kræmer, min Hyrekudsk, etc. etc. etc.; han synes derved at sigte mig for en fremherskende Brug af den første Persons Eiendoms-Pronomen. At jeg er vel ikke extensivt men intensivt langt stærkere i Brugen af den anden Persons Eiendoms-Pronomen, det veed kun Du om Din trofaste Ven, og hvorledes skulde han ogsaa kunde vide det, hvorledes overhovedet noget Menneske, da jeg kun er Din

Din **for evig.**

Min Regine!

Knippelsbro, at han slap sin Svend paa, men det ... , som
Djævelen selv frembragte, og som han ligesaa godt kunde have sat
i et mørkt Værelse; andre have formeent, at det havde sin Grund
deri, at han ikke var stærk i det Glasgyderi, der er nødvendigt for
at tage [illegible] Huse. Glasset selv har imidlertid en egen Beskaffenhed,
hvorom Traditionen fortæller Følgende. Det gyldne Glas er nemlig Trylle-
glas, hvilket at man, naar man sætter det med Eenfoldighed og fylder
det selv paa ... Side af Vand, under Vinkel af 35° med Solen:,

hiin Nyt gaaste Ansigt med alle de andre Skikker, der omgive hende, saa at man midt under en gemütlig Passiar om Udsigten oppe Bebanne, hvor ell. troer at høre ell. hører at høre, ell. ønsker at høre, ell. forestiller sig i Ideen at høre det som Ekko hemmelighedsfuldt Aand sukker dem, der forstaaer at give den hin rette Retning. Men i den sidste Grund, saa er det intet Cit i den nu guddommelige Telegraph, for enhver Anden et ungtligt Møbel. –

Du bebreider mig gjerne, at jeg ~~[illegible]~~ bestandig taler om: min Regine, min Forlovede, min Kæreste, min Hjertensdeilige, etc. etc. etc.; hvorfor? Maaske for at skylde mig for en Grammatiker, fordi af den første Persons Possessiv-Pronomen; ~~Ak~~ jeg er — gal efter exclusivt man undersøger længst borte i Bøgerne af den anden Persons Possessiv-Pronomen, det gaaer Dem ~~Du~~ om ~~Dine~~ tvende Haan, saa skulde skulde han efter Grund give det, ~~[illegible]~~ skulde ogsaa hende noget nyt, ude jeg Dem er Din

Din for evig

Som Vitterligheds-Vidne tillader jeg mig at lade min **forevigede** P. Møller optræde.[1]

Givet paa vort Studerekammer.

Min Regine!

Es endet Schmerz
So wie der Scherz
So wie die Nacht
Eh' man's gedacht.

Du fortalte forleden, da Du var oppe hos mig, at Din Fader til Din Confirmation havde foræret Dig en Flaske Liliekongval (Extrait double de Muguet). Du troede maaskee ikke at jeg hørte det, eller Du troede maaskee, at det var gaaet mit Øre forbi som saa meget Andet, der ikke gjenlyder indenfor. Men nei ingenlunde! Men som hiin Blomst skjuler sig saa yndigt i det store Blad, saaledes lod jeg ogsaa den Plan at sende Dig det Medfølgende først skjule sig i Glemsels halvgjennemsigtige Taageslør, for at den da frigjort fra enhver udvendig endog nok saa fjerne Opfordring, forynget til et nyt Liv i Sammenligning med hvilket den første Existents kun var et jordisk Liv, nu kunde udbrede den Duft som Længsel og Erindring („fra min Ungdomsvaar")[2] rivalisere om. Nær havde jeg imidlertid ikke kunnet opdrive en saadan extrait i Kjøbenhavn. Dog ogsaa i denne Henseende hersker der et Forsyn og Kjærlighedens blinde Gud øiner altid Udvei. At Du modtager den i dette Øieblik (lige før Du gaaer ud), er fordi jeg veed, at ogsaa Du kjender Øieblikkets Uendelighed. Blot det ikke kommer

---

[1]) Poul Møller var død 1839.
[2]) P. Møller, Den gamle Elsker.

for silde. Iil Du min Overbringer, iil min Tanke, og Du, min Regine, stands et Øieblik, blot et Øieblik stat stille.

Din for evig.

S. K.

Min Regine!

Idag for 3 Uger siden ventede Du at jeg skulde have skrevet Dig til og det gjorde jeg ikke. O men til hvem skulde jeg ogsaa have betroet Brevet. Erindrer Du Digtet: Violinspilleren ved Kilden[1]. Der kan være meget Smukt deri, det der tiltaler mig meest, er at det kun er „Skovens lette Dandser“ Fisken, Fuglen, Musen etc. han betroer sig til. Jeg veed vel, at dette slet ikke ligger i Digtet, at Een og Anden hvis han saae disse Linier vilde beskylde mig for, at jeg lagde meget Mere ind i Digtet, end der oprindelig laae deri. Kan saa være. Hvad bryder jeg mig derom, naar Du blot forstaaer mig, naar vi blot have en hemmelighedsfuld Forbindelse, der bliver alle Andre en Gaade, ikke fordi den blot betroes umælende, men fordi den taler et Sprog, som kun Du forstaaer, og jeg, naar Du har forstaaet mig. Altsaa for 3 Uger siden ventede Du, at jeg skulde skrive, og ikke komme — idag venter Du, at jeg skal komme, og ikke skrive. Hvad om jeg gjorde begge Dele (Imidlertid kommer jeg formodentlig først Kl. 12, for at følge med Dig til min Tante i Gothersgaden)[2]. Ja i Sandhed jeg kommer, jeg skriver, jeg tænker, jeg taler og raaber og sukker og mit Værelse gjenlyder af mine Monologer, og kun til Dig, min eneste Fortrolige, tør jeg betroe hvad der saaledes snart høirøstet bruser i mig snart fortaber sig

[1]) Chr. Winther, Sang og Sagn, Kbh. 1840 (ɔ: 1839) [Saml. Digtninger, 1860, 4. Bd. S. 85.]

[2]) K. Kierkegaard, Klædehdlr. Enke, Gothersgade 15.

i et stille Sværmerie — kun Dig tør jeg betroe — hvad Du har betroet mig. Thi viid, at hver Gang Du saaledes gjentager for mig at Du elsker mig af Din Sjæls inderste Fylde, da er det som jeg hørte det første Gang, og ligesom hvis et Menneske eiede hele Verden, han vilde behøve hele sit Liv for at overskue sin Herlighed, saaledes synes jeg ogsaa, at behøve et heelt Liv for at besinde mig paa al min Rigdom, som indeholdes i Din Kjærlighed. Viid, at hver Gang Du saaledes høitidelig forsikkrer mig, at Du elsker mig altid lige meget, baade naar jeg er glad og naar jeg er bedrøvet, meest naar jeg er bedrøvet — meest naar jeg er bedrøvet, fordi Du veed, at Sorg er en himmelsk Hjemvee, og at alt Godt i Mennesket er et Smertens-Barn — viid, da frelser Du min Sjæl af Skiærsilden. Du veed, at den katholske Kirke lærer, at en Froms Bønner skaffe de Sjæle Lindring, der leve i Skjærsilden, jeg veed, at det er saa, og hver Gang Du nævner Din Kjærlighed, da hører jeg ikke længere Lænkernes Raslen, da er jeg fri*, uendelig fri som Fuglen i Luften, da er jeg fri, og glad i min Frihed, selv Vidne til min egen Glæde som jeg var tilforn Fange og min egen Fangevogter.

Din for evig.
S. K.

Naar Du lugter til den Heliotrop, der endnu holder sig frisk der hjemme, da tænke Du paa mig; thi i Sandhed mit Sind, min Sjæl vender sig mod denne Sol, efter Dig jeg en inderlig Længsel faaer, Du Qvindernes Sol.[1]

*Mennesker giver han (Eros) Fred og Havet, det stormende, Hvile,
Vindene byder han Taushed og Sorg han dysser i Slummer.

---

[1]) P. Møller, Den gamle Elsker. Cfr. Efterl. Pap. 1833—1843, S. 276.

Min Regine!

Wir haben uns bedacht.[1] Kom Du kun paa store Kiöbmagergade No. 7, naar Du gaaer fra Musik. Jeg skal nok møde der. Din

S. Kierkegaard.

Tirsdagsaften — Onsdagsmorgen.

Min Regine!

Jeg frister Dig ei længer, nu kjender jeg Din Hu,
Christ give, hver en Ungmø var trofast som Du.
Belønne Dig — det vil jeg: Du har talt mig til Behag.
Guds Fred! Farvel! i Morgen er der atter en Dag.[2]

Hvorledes nu Wolmer har belønnet hende; derom taler Visen Intet, og hvor fornemt det end lyder i Kong Wolmers Mund „jeg vil belønne Dig", saa staaer Pigen aabenbart saa høit saa klippefast (og Klipper pleier ikke at ligge i Moser), at enhver kongelig Gave er altfor ringe. Den poetiske Ligevægt tilveiebringes derfor først naar vi antage, at Kong Wolmer og en vis anden Person i Grunden er den samme Person. Idet da den vilde Wolmer tumler sin urolige Hest og stormer bort som en Efteraarsblæst, og vil trøste hende med, at „i Morgen er der atter en Dag", saa er det ikke saa. Nei Nei

men over Gjerdet svang sig hendes hjertenskjære Ven,
Han ilede med Jubel i Pigens Arme hen.[2]

Og skjøndt det synes mig, at ogsaa i dette Tilfælde Belønningen udebliver, saa vil Pigen dog maaskee finde sig

---

[1]) Holberg, Jacob von Thyboe, 3, 5.
[2]) Chr. Winther, Henrik og Else.

saa tilfreds, at hun vil ansee sig for belønnet, idet hun forvisser sig om, at han vår og dog ikke vår i det fremfarende Stormveier, men er i den sagte Luftning.

Din

S. K.

Min Regine!

Det er Løverdag, og jeg kommer ikke til Dig. Da dog min Stemme, hvor høit jeg end talte her hjemme, vilde være for svag til at naae Dit Øre, hvis den ikke, som [jeg] haaber gjenlyder deri, (og skulde Du en enkelt Gang ikke fornemme den, da maa Du troe, det kommer deraf, at den slumrer, men den vaagner snart igjen) saa sender jeg Dig dette lille Billede, der hvor taust det end er, dog visselig ikke blot kan tale men ogsaa tiltale Dig. Det er en gammel Kone, der læser. Hun læser høit, det er aabenbart, imidlertid ikke saa meget fordi der er Nogen, der hører derpaa, som fordi det er en Trang i Mennesket, naar det skal tilegne sig det Bedste, da ikke blot at ville see det men ogsaa at ville høre det. (Du kan selv gjøre et Forsøg, jeg tvivler paa, at Du kunde være fornøiet med, at Dit Øie flygtig gleed hen over de Ord „Min Regine", eller udholdende stirrede derpaa, jeg i det mindste siger det høit atter og atter.) — For at jeg dog ogsaa kunde have Noget, har jeg beholdt Dit Strikketøi. Det sidder jeg og seer paa. Jeg har skudt det lille Bord bort der staaer foran min Sopha, Dit Strikketøi ligger ved min Side; jeg læser høit, der bliver Taushed, jeg bøier mig om for at udhvile mit trætte Hoved ved Dit Bryst. — Det ringer. — Jeg tager mine Briller paa for at lukke op. — Endnu engang vender

jeg tilbage, for at underskrive dette Brev. Og hvad jeg modtog af min Fader, det overgiver jeg til Dig.

„Din Dig oprigtigt elskende og ganske hengivne"

S. K.

Kl. $9^1/_2$ Formidd.[1].

Middag Kl. 1.

Min Regine.

Endnu i dette Øieblik tænker jeg paa Dig, og naar det stundom synes Dig at jeg unddrager mig Dig, da er det ikke fordi jeg elsker Dig mindre, men fordi det er bleven mig en Nødvendighed i visse Øieblikke at være alene. Derfor er Du imidlertid ingenlunde udelukket af mine Tanker, glemt, tvertimod Du er ret levende tilstæde. Og naar jeg tænker paa Dit trofaste Sind, da bliver jeg atter glad, da omsvæver Du mig, da forsvinder alt Andet fra min Horizont, der udvider sig uendeligt og kun har en eneste Begrændsning. (Den medfølgende Haandtegning giver Dig et Begreb derom.) Da vender jeg atter tilbage til Dig, og den svævende Tanke finder Hvile i Dig.

Din S. K.

Min Regine.

Jeg gik i dette Øieblik forbi Theatret. Jeg har taget 2 Billetter, 1 til Dig, hvem den anden er til skal Du faae at vide Kl. 6 præcise, naar jeg kommer ned for [at] overlevere Dig Din. Gaaer Du til Musik alligevel, og vil Du, at jeg skal komme der, eller er det ikke bedst, at Du bliver hjemme? Jeg ønsker imidlertid Svar med mit Bud.

Din

K

---

[1]) Indlagt findes det omtalte kolorerede Billede.

Min Regine!

Da dog al Skriven kun er en mat Hvisken, saa har jeg sagt den Overskrift høit for mig selv, og, saavidt jeg kunde skjønne, med den Stemme, jeg ikke saa meget har i min Magt, som den snarere har mig i sin, ja jeg kunde sige som Du har i Din, uagtet Du er taus og det er mig som taler.

Da Du har opgivet de høiere musicalske Studier, (troe nu ikke, at min Mund spidser sig til et sarkastisk Smiil, eller min Læbe zittrer af Kaadhed, zittrer den, da er det, fordi den endnu bæver lidt fra sidste Gang den oplod sig) saa vil Du tage til Takke med en lille Understøttelse til Musikens Udbredelse i Dagligstuen. Ogsaa der vil det ikke mangle Dig paa Anledning til musicalske Studier, hver Gang Du forsøger ved Musikens Hjælp at forjage det mørke Sind hos mig. Om derfor end Dit Spil ikke er fuldendt i kunstnersk Henseende, saa vil dette dog desuagtet meget godt kunne lykkes Dig. David formaaede at fordrive Sauls onde Lune, og jeg har dog aldrig hørt, at han var en saa stor Kunstner. Jeg tænker det var hans unge, livsglade, friske Sind, der hjalp saa meget, og Du har dog endnu eet — en Kjærlighed, for hvilken Intet er umuligt.

Din

S. K.

Min Regine!

Øieblikket vil ikke begunstige os. Nu vel saa vil vi erindre. Erindringen er mit Element; og min Erindring er evig frisk, den slynger sig som et rindende Vand gjennem mit Livs Hede og nynner og fortæller, fortæller og nynner altid det Samme, dysser Sorgerne, vinker og lokker mig til at følge tilbage til dens Udspring, hvor den sprudler

frem af Barndommens dunkle Minder. Det er derfor ikke blot naar modsatte Stemninger berøre hinanden, at min Erindring lever op, ligesom grønne Krandse skjøndt visnede dufte igjen mod Forandring i Veierliget, (ihvorvel al Erindring dufter sødest og meest ubeskriveligt mod Regn), nei den lever bestandig, og jo mere Verden gaaer imod, jo stærkere erindrer jeg. Imidlertid er jeg med Hensyn til min Erindring endnu ung, hvilket Du vil see deraf, at det ikke gaaer mig som gamle Folk, der vel erindre det der er dem fjernest i Tid, men ikke det, der er dem nærmest. For mig forklarer, transfigurerer enhver harmonisk Berørelse af Ideen og Livet sig øieblikkeligt i en Erindring, og medens den bringer mig det længst Forbigangne nær, skyder den det nærmest Forbigangne langt tilbage for at drage det frem i Erindringens Hell-Dunkel. Uagtet det saaledes jo netop er idag, at Øieblikket har nægtet os sin Bistand, uagtet, medens jeg skriver dette, Timen endnu ikke er kommen, saa erindrer jeg alt dette som noget længst Forbigangent, hvorved det taber Smertens Braad og beholder Veemodens Sødme. Din

S. K.

Min Regine!

Drømmer jeg, eller „kommer en Drøm fra min Ungdomsvaar til min Lænestol“ [1]. — Dette Billede er jo i Dit Eie og dog er det nu her; men det har ingen Ro intet blivende Sted mere hos mig, det længes utaalmodigt efter at tage Budskabet med til Dig og blive hos Dig. Hun holder en Blomst i Haanden. Er det hende, der rækker ham den, eller har hun modtaget den af ham, giver den tilbage for atter at modtage den? Det veed ingen Trediemand. Den

[1]) P. Møller, Den gamle Elsker.

vide Verden ligger bag ved ham, han har vendt den Ryggen. Stilhed hersker overalt som i Evigheden, hvilken sligt Øieblik tilhører. Maaskee er det Aarhundreder siden han sad saaledes, maaskee var det lykkelige Øieblik kun saare kort og dog nok for en Evighed. Med Billedet vender da ogsaa min Tanke tilbage til sin Begyndelse, og jeg river mig bort fra, flygter bort fra Alt, hvad der vil fængsle mig med Sorgens Lænker, og raaber høiere end Sorgerne... Dog, dog, dog under Alt dette er jeg glad, ubeskrivelig glad; thi jeg veed, hvad jeg eier. Og naar det stormer og bruser i Tankernes Værksted, da lytter jeg efter Din Stemme; og naar jeg staaer midt i Trængsel i mig uvedkommende Larmen og Støien, da seer jeg Vinduet aaben, og Du staaer sommerlig paaklædt som fordum hos Schlegels, og seer og seer, og al anden Omgivelse bliver Dig fremmed og bidrager kun til uden Tanke for Andet urokkeligt at vende Din Opmærksomhed Din Sjæl hen paa [e]et Punkt, og Afstanden mellem os forsvinder og Du er min, forenet med mig om end en Verdensdeel adskilte os. —

Jeg sender hermed et Halstørklæde; jeg vil bede Dig, at modtage det, og ønsker, at Du ene veed, at Du eier denne Ubetydelighed. Naar Du da er festligt paaklædt (Du veed hvad jeg mener hermed), og Du sidder alene og venter mig, da vil Du lade mig forstaae, at Du er [i] Besiddelse deraf og at denne Besiddelse ikke er Dig ukjær[1].

Din
S. K.

Es[2] vergeht keine Stund in der Nacht,
Da mein Herze nicht erwacht,

[1]) Herefter to Linier meget omhyggeligt overstregede.
[2]) Disse to Stropher er skrevne den første med S. K.'s, den anden med R. O.'s Haand paa Bagsiden af et i Brevet liggende koloreret Billede: i Baggrunden østerlandsk Landskab med Minaret o. s. v., i Forgrunden

Und an dich gedenkt,
Dass du mir viel tausendmal
Dein Herze geschenkt.
Des Knaben Wunderhorn[1].

*
* *

Og er dig min Arm til saa stor Behag,
Til Trøst og Roe,
Skjøn Havmand, saa skynd dig, saa kom kun og tag,
Dem begge to![2]

Min Regine!

. . . De tugte meest den, de har kjær,
Det kalder Verden Daarefærd,
De følges ad i Død og Grav,
Det kalder Verden Galenskab.[3]

Naar jeg som idag vel ikke koldt og strængt (og det vil jeg aldrig kunne) men alvorligt om end mildt og ømt har talt med Dig, vilde jeg nødig, at Du noget Øieblik skulde tro, at jeg i slige Timer følte mig selv bedre, og for at vise Dig, at jeg tugter mig selv paa samme Maade, sender jeg Dig til Erindring om denne Formiddag et Exemplar af det Nye Testamente og takker Gud for, at jeg blev den, hvem

---

paa en Bænk en Yngling i tyrkisk Dragt; han har et Strængeinstrument i Skødet; en utilsløret Dame rækker Haanden med en Rose ud ad et aabent Vindue ovenover ham.

1) Des Knaben Wunderhorn. Herausg. v. Arnim u. Brentano. Heidelberg 1806, I. 232.

2) Joh. Ewald, Fiskerne 3, 3, af Romancen „Liden Gunver vandrer som helst i Qvel".

3) Grundtvig, Bisp Vilhelm og Kong Svend. (De tugte mest hvem de har kjær.)

det blev betroet at bringe Dig, hvad vi alle behøve. For hver Seier, Du vinder, veed Du vel at Englene i Himmelen glæde sig, men denne Glæde bliver jo ikke mindre derved, at der er een paa Jorden, vel et ringe Menneske, der ydmygt deler denne Glæde.

Din
S. K.

Min Regine!

Du havde maaskee ventet med „gamle Minder“ ogsaa at have modtaget et vordende Minde i Form af et Brev. Det blev ikke Tilfælde, modtag derfor disse Linier, der, hvo veed det, maaskee snart kan blive en Repræsentant for en svunden Tid. At Du venter Brev fra mig, er smukt, især naar denne Venten ikke er hæftig Uro, der skal beroliges, men en hellig, stille Længsel, der ikke fortærer det udvortes Beviis for deri, ligesom at mættes, men gjemmer det som Maria dybt i sit Hjerte, ikke fortærer det, fordi den kan ernære sig selv, fordi den føler i sig en salig Forvisning, en Spirekraft for et evigt Liv. At jeg derimod hvert Øieblik føler i mig en Stemning, der truer med et Brev, om end Omstændigheder bestandig drive den bort, og at jeg derfor, om der end laae nok saa lang Tid mellem hvert Brev, bestandig, hvergang jeg skriver, finder det saa naturligt, som om jeg havde gjort det Samme Dagen iforveien, det er Modbilledet hertil. Men Friheden er Kjærlighedens Element. Og jeg er overbeviist om, at Du holder mig for meget i Ære til at vilde see i mig en fungerende Kammerjunker, der med bogholderagtig Samvittighedsfuldhed forrettede Kjærlighedens ministerialia, eller ønske at jeg skulde concurere til en Medaille for Vedholdenhed i chinesisk Kunstflid; og jeg er forvisset om, at m i n Regine er for poetisk til, naar et Brev udebliver, da at see heri en Mangel paa „pligt-

skyldig Opmærksomhed", for at bruge et officielt Udtryk, for poetisk til, om der end aldrig kom noget Brev, at længes tilbage til Ægyptens Kjødgryder eller ønske idelig at omkredses af en kielen Elskers forliebte Møllegang. Mine Breve ere ikke en successiv afmattende Forbløden; hvert Brev er en Frugt af et Besøg, som Elskovs-Guden benaader mig med, hvori jeg ved mit Brev indvier den, fra hvem Guden altid hilser, i hvis Navn han kommer; thi Kjærligheden er Intet eller en fad Leflen, naar den ikke har en bestemt Skikkelse. Denne paatager Guden sig, eller rettere sagt, han lader en hellig Søvn falde paa Dig og fører Dig til mig, og Du veed det ikke, mit Brev underretter Dig først derom, at Du har besøgt mig, og vi takke ham begge, ham, Guden, hvem vi skylde saa meget, som tildeler saa rigelig til Alle, som bede men ikke fordre.

Din

S. K.

I dette Øieblik gaaer jeg forbi dit Vindue. Jeg seer paa mit Uhr, det antyder, at jeg har seet Dig; hvis jeg ikke seer paa Uhret har jeg ikke seet Dig.

Min Regine!

Du erindrer maaskee, at jeg, omtrent for et Aar siden, sendte Dig en Flaske af denne Essents med Tilføiende, at jeg med Flid havde ladet nogle Dage gaae hen efter at Du havde yttret Din Forkjærlighed for den, for at skjule den fine Blomst i Erindringens Slør. Nu erindrer jeg atter dette. Jeg erindrer altsaa, at Du dengang yttrede det, jeg erindrer, at jeg erindrede, at Du yttrede det. Erindringen derom er saaledes bleven mig endnu kjærere, ikke bag lænds men forlænds. Det er den Velsignelse Tiden har Jeg sender Dig altsaa en Flaske heraf, indsvøbt i en Mang-

foldighed af Blade-Omslag. Men disse Omslag ere ikke af den Natur, at man i en Hast river dem af, eller ærgerlig kaster dem bort for at komme til Indholdet, tvertimod de er netop dem man har Glæde af, og jeg seer med hvor megen Omsorg og Omhu Du vil udfolde hvert enkelt Blad og derved erindre, at jeg erindrer Dig, min Regine, og selv erindre Din

S. K.

Onsdagen den 28. [Oktober[1] 1840] Kl. 4 Eftm:

Min Regine!

... Og Vinteren kom, og Blomsterne visnede, men han frelste dog nogle ud af Kulden. Og han sad uden for Vinduet, og han rakte dem længselsfuld op; men Livet i dem var for svagt; og for om muligt at bevare det, knugede han dem fast i sin Haand, og de døde, men en Draabe blev der tilbage, der født med Smerte har en Udødelighed i sig som kun Blomsterduft har og gamle Melodier.

Bring hurtigt Brevet ad den lange Vei!

Ringens Aand:

En snellere Befordring fikst Du ei.[2]

Din for evig

S. K.

---

[1]) I S. K.'s Forlovelsestid falder d. 28. tre Gange paa en Onsd.: 28. Oktober 1840 og 28. April og Juli 1841.

[2]) Oehlenschläger: Aladdin, 4de Akts Slutningsreplik

Aladdin:

Saa bring mig hurtig da den lange Vey!

Aanden:

En snellere Befordring faaer du ey.

Min Regine!

Dette Brev har ingen Datum og skal heller ingen have, da dets væsentlige Indhold er en Bevidsthed om en Følelse, som vel er tilstæde hos mig i ethvert Øieblik om end i alle Kjærlighedens forskjellige Tonearter, men som netop derfor heller ikke er tilstæde i noget enkelt Øieblik i Modsætning til andre (ikke Kl. 10 præcise, eller Kl. 11 slet, ikke d. 11. Nov. i Modsætning til den 10de eller d. 12de). Denne Følelse forynger sig nemlig bestandig, den er evig ung ligesom de Bøger, Middelalderen har overleveret os, der, skjøndt flere hundrede Aar gamle, bestandig ere: trykte i dette Aar. — Jeg var idag paa Knippelsbro, denne Dag har heller ingen Datum, som der ingen Dag er, uden jeg jo foretager mig denne Expedition.

Den Mortensdags-Aften, da jeg udeblev til Kl. 8 var jeg paa Fredensborg, jeg kan ikke sige igaar eller iforgaars da jeg intet „idag“ har til Udgangspunkt. Man undrede sig over, at jeg kjørte alene. Før veed Du, at jeg aldrig kjørte ene, men Sorg og Bekymring og Veemod vare mine trofaste Ledsagere, nu er Reiseselskabet mindre talrigt. Naar jeg kjører ud er det Mindet, Erindringen om Dig, naar jeg kjører hjem Længselen efter Dig. Og i Fredensborg mødes disse mine Ledsagere falder hinanden om Halsen, og kysses. Det er dette Øieblik jeg holder saa meget af, thi Du veed jeg elsker Fredensborg for et Øieblik ubeskriveligt, et Øieblik men kun et Øieblik der er mig ubetaleligt.

Som nu dette Brev er uden Datum og følgelig kan være skreven til hvilkensomhelst Tid, saa følger deraf ogsaa, at det kan læses til enhver Tid, og naar nogen natlig Tvivl skulde overfalde Dig, da kan Du læse det endog om Natten; thi i Sandhed, har jeg noget Øieblik tvivlet om, at jeg turde kalde Dig „min“ (Du veed, hvor meget jeg forbinder

med dette Udtryk, Du veed det, Du, som selv har skrevet, at Dit Liv var afsluttet med mig, hvis jeg skulde skilles fra Dig, O saa lad det da være indesluttet i mig saa længe vi ere forenede, thi først da ere vi egentlig forenede) da er der intet Øieblik, jeg har tvivlet om, Nei jeg skriver det af min Sjæls inderste Overbeviisning, ja end ikke i den mørkeste Afkrog af Verden skal jeg tvivle om, at jeg er Din

Din for evig

S. K.

Min Regine!

Nu er det Vinter, men derfor netop Tid til at tænke paa Sommeren. Hesten fnyser, Tømmerne ligge ustrammede i min Haand, Naturen vaagner, hvert Træ bøier sig i det første Morgengys hen for at see, om dets Sidemand endnu er paa det samme Sted, en ensom Fugl løfter sig, stolt lader den sin Stemme gjenlyde i den hvidskende Skov, forfærdet springer en Hjort op stirrer omkring sig og forsvinder i Skovens Hemmelighed. — Far vel det er forbi, hurtigere end det er sagt, seet hurtigere end det er skeet — Hav min Tak Du vidunderlige Natur. Hav Tak Du vor fælleds Moder, hvis rige Skjød gjemmer mere meget mere end Dine Børns umættelige Øine kunne fortære — Hesten skummer, den berører næsten ikke Jorden — uroligt bevæge Træerne sig, en Længsel gjennemzittrer dem, de bøie deres Hoveder veemodigt for endnu et Øieblik at sees —

Det er Vinter nu, men Løvsalernesfest blev feiret ved Vintertid. Saa vil jeg da ogsaa opreise min Løvhytte. Jeg sidder stille i den, en Høitidelighed er udbredt over den, som Naturen ikke eier, thi Erindring helliger den, men

Naturen er uden Fortid, et Barn, der ikke kjender Livets Smerter, ei heller dets Glæder, et Barn, der smiler uskyldigt men Intet kan fortælle — Ønsker Du at see denne min Løvhytte, saa følger der en Tegning med. Man bruger i Almindelighed unge friske smidige Skud, ikke tørre Pinde uden Duft og uden Bøielighed. —

Din S. K.

Onsdagen d. 9. Dec. [1840].

Min Regine!

Han stopped hendes Øre,
Han stopped hendes Mund;
Saa foer han med den Skjønne
Dybt ned i Havets Bund . . .[1]

Det er omtrent hvad jeg har gjort, thi da mit egentlige Liv ikke er i den udvortes og synlige Verden, men dybt nede i Sjælens Hemmelighedsfuldhed (og hvilket Billede herfor er vel skjønnere og mere træffende end Havet), saa veed jeg Intet at sammenligne mig selv med uden en Havmand; men saa blev det da ogsaa nødvendigt at stoppe „hendes Øre og stoppe hendes Mund“, det vil da sige saa længe Nedfarten staaer paa; thi dernede behøves det ikke som man jo seer af det følgende Vers: „Mund paa Mund“.[2] Saaledes behøves det heller ikke dernede at stoppe hendes Øre; thi det er lukt eller for endnu bestemtere at udtrykke hvor tilforladeligt det er lukket — det er kun aabent for hans Røst. Dernede er nu mange

---

1) J. Baggesen, Agnete fra Holmegaard.

2) Mund paa Mund —
De favnedes og kyste sig
Saa trygt paa Havets Bund.

smaa men dog hyggelige Værelser, hvor man kan sidde trygt medens Havet stormer uden om, i enkelte af dem kan man ogsaa fjernt høre Verdens Larm, ikke ængsteligt støiende, men stille hendøende disse Værelsers Beboere i Grunden uvedkommende. Et af disse Værelser, der paa eengang er Dagligstue og Solennitætssahl, vil du finde aftegnet paa medfølgende Stykke Papir. Og dog hvortil denne hele Beskrivelse af Localitæter, som Du allerede selv kjender, allerede har taget i Besiddelse og eier, saa jeg selv kun eier dem, forsaavidt jeg er

Din
S. K.

[Ved Julen(?) 1840].

Min Regine!

Was passt, das muss sich runden,
Was sich versteht, sich finden,
Was gut ist, sich verbinden,
Was liebt, zusammen sein.
Was hindert, muss entweichen,
Was krumm ist, muss sich gleichen,
Was fern ist sich erreichen,
Was keimt, das muss gedeihn.[1]

Det er Tirsdag idag. Det veed Du. Men Julen kommer før Nytaar ɔ: det kirkelige Aar før det borgerlige, og saaledes og det poetiske før det virkelige, hvilket udtrykker ikke, at det poetiske hører op med det virkeliges Begyndelse, men at hiint er ældre end dette og begrændser dette saaledes som det Evige altid begrændser det Timelige.

Din S. K.

---

[1]) Novalis, Schriften, herausg. v. Tieck u. Schlegel. Berlin 1815, II. 46.

Onsdagen d. 30. Dec: [1840]

Min Regine!

For at overbevise Dig om, at det ikke er til Tobak Din Æske bliver brugt, men at den snarere gjør Tjeneste som et Slags Tempel-Archiv, medfølger hosliggende Document.

Jeg erindrede Dig idag om hiin Onsdag, da jeg anden Gang i mit Liv nærmede mig Dig. Veiret selv fremkaldte dette Minde i min Sjæl, saaledes som en Vinterdag stundom kan gjennem en vis Lighed netop paa Grund af sin Ulighed ret levende opfriske Tanken om en Sommerdag. Jeg følte mig saa ubeskrivelig let. Jeg kjørte til Lyngbye, ikke som sædvanligt mørk og forstemt henkastet i et Hjørne af Vognen. Jeg sad midt paa Sædet, ualmindelig rank, Hovedet ikke bøiet ned, men glad og tillidsfuld skuede jeg omkring mig. Enhver jeg mødte var saa uendeligt velkommen. Det var med en blandet Følelse jeg hilste dem; som havde hver især paa eengang et gammelt Venskabs hellige Høitidelighed, og et nyt Bekjendtskabs forføreriske Tryllerie. Paa Præstegaarden[1] overøste jeg Alle med Smigrerier, vi svømmede i Overflod. Det var mig en Glæde at ødsle, fordi jeg følte mig berørt af Noget, der var høit ophøiet over Smiger . . . . . Dog denne Erindring berørte Dig smerteligt idag. Du misforstod mig. Saa lad mig da fortælle en anden gammel Historie, som ogsaa tildrog sig en Onsdag. Denne Begivenhed falder i den historiske Tid, og jeg vil derfor sætte Datum til. Det var Onsdagen d. 18. Novb. 1840, at Du sagde til mig, at Du havde ventet et Brev fra mig. Jeg vilde først give Dig din Bemærkning tilbage, ved at yttre, at det egentlig ikke tilkom mig at skrive, men at modtage

[1]) Hos Pastor Peter Diderik Ibsen.

Brev. Dine Betragtninger angaaende Vanskeligheden af at komme til at skrive og faae Dit Brev afsendt, var en reen og god Sæd, der blev nedlagt i en Jord, der var behørigt renset (thi Du erindrer, at jeg fortalte, hvorledes Tanken om disse Vanskeligheder pludselig var falden mig ind, og at denne Tanke i samme Øieblik var min bedste, min trofasteste Ven, som aldrig skulde vige fra min Side) og nu opblomstrede en rig (Latineren siger læta ɔ: en glad) Overflødighed der, hvor før en kold Vind strøg hen over nøgne Marker. Du fortalte, at Du havde tænkt paa selv at bringe Brevet. Jeg saae Dig dengang, jeg seer Dig ligesaa tydeligt, ligesaa levende i dette Øieblik. Du gaaer stille og ydmyg, dit Øie fæster sig mod Jorden, kun stundom hæver Dit Blik sig mod Himlen, fuldt af Fred og Salighed, Du gaaer uanfægtet og uforstyrret af Verdens Omgivelser, Din Tanke kun rettet paa een Gjenstand, som en from Pillegrim i Kjærlighedens Tjeneste. Ubemærket gaaer Du Din Gang (jeg seer det Alt i Aanden), Ingen bøier sig ærbødig for Glorien om Dit Hoved, men heller Ingen beklager Dig medynksfuld (Du erindrer maaskee, at Du talte om Albergs Familie[1] kun Een seer Dig, kun Een forstaaer Dig, men han skal heller ikke tillade Dig end ikke i Aanden at foretage denne Vandring. Og naar Du da stundom veemodigt bøier Dit Hoved, da veed han, at Aanden er redebon,[2] da iler han Dig imøde, da føler han, min Regine, at Du har seiret over ham, da vil han ikke prøve Dig mere, og skjøndt Striden var saare kort, og skjøndt han med en lille Forandring kan

---

[1]) Enke efter 1831 afdød Konferentsraad Peter Alberg; to Sønner, af hvilke den ene dengang var Kancellist i det danske Kancelli, den anden Volontær under Finansdeputationen.

[2]) Matth. Ev. 26, 41.

sige som Cæsar[1]: „jeg kom, jeg saae, hun vandt“, saa skal Glæden dog ikke være mindre langvarig.

Din S. K.

Det medfølgende Manuskript forestiller en Krands og et Øie som seer denne Krands.

[Nytaar 1841.]

Min Regine!

Gud give Dig et glædeligt Nytaar: Mange Smiil og faa Taarer! Jeg sender Dig hermed et Lommetørklæde. Jeg har ladet det lægge under Din Hovedpude. Naar Du engang pludselig skulde vaagne ængstet af en smertelig Drøm, naar Du ikke formaaer at holde Taarerne tilbage, da aftørre Du dem med dette „Linklæde“. Da tænke Du paa at det er mig der har sendt Dig det, at jeg gjerne selv vilde standse dem. Men naar Du da glad, tilfreds, riig som hiin fattige Enke[2], der bortgav Alt, hvad hun eiede, rigere end Verden, lægger Dit Hoved til den samme Pude, da erindre dette Linklæde Dig atter om mig, om at Du har aftørret mine Taarer, den eneste der har gjort det som Du jo og er den eneste der har seet dem. Da vil Du lettelig, naar Du selv vil det, kunne see mit Billede i dette Klæde. Den fromme Veronica aftørrede Christi Sveed med et kosteligt Linklæde, til Belønning blev hans Billede deri, og da det var fem Gange sammenlagt, eiede hun fem Lignelser af ham.[3] For at see mit Billede i dette Klæde, maa Du selv

[1]) Svetonius, Cæsar 37; med Ordene „veni, vidi, vici“ (jeg vandt) meldte Cæsar sin Sejer ved Zela til Rom.

[2]) Marc. Ev. 12, 43—44.

[3]) Der har til Tider været Tale om 3 ægte Svededugskristusbilleder (i Rom, Jerusalem og Jaen i Spanien; eller i Rom, Milano og Jaen); om 5 synes der intet at foreligge.

kalde det frem, men dette veed jeg at Du formaaer. O men kald mig ikke frem urolig og bekymret som den hvem mørke Tanker ikke unde Fred, hvem lønlig Sorg jager som en ustadig Aand flygtende omkring, men mild og venlig, fuld af Haab og Tillid. I ethvert Tilfælde ønsker jeg ikke at dette Linklæde maa vige fra Dit Leie.

Din S. K.

[Begyndelsen af Januar 1841.]

Min Regine!

I dette Øieblik er jeg færdig med den Recension[1], der idag skal afleveres. Du troer dog vel ikke, at det er fordi jeg har Pennen i Haanden, jeg ligesom benytter Leiligheden og skriver Dig til ved Leilighed. Dersom Du kunde see de Kragetæer, der under en jadsket Convolut afgaae til S. T. Høiærværdige Hr. Hofprædikant Dr. Münter R. af D. og D: M:, Medlem af Directionen for Pastoralseminariet o. s. v. o. s. v.; dersom Du nu kunde see, hvor megen Umage jeg gjør mig for at skrive læseligt, med hvor megen Glæde min Haand tegner ethvert Bogstav, dersom Du kunde see hvor let den hviler paa Papiret og med hvor meget Eftertryk den stundom dvæler, hvor overgiven den stundom udslynger et Sving[2], der dog ikke farer vild men bøier sig tilbage og omslutter Ordet — da vilde Du vide, at jeg tænker paa Dig og at jeg i Pennens Bevægelser seer langt betydningsfuldere Gestikulationer.

Min Regine, Du vil saa gjerne høre dette Navn, jeg vil

---

[1]) Efterl. Pap. 1833—43, S. 273: [af Pastoral-Seminariets Protokol:] Samme Dag (ɔ: d. 12. Januar) recenseredes Hr. S. K.'s første Prædiken, som var holdt om Middagen i Holmens Kirke. — Denne Billet er derfor nok fra Tiden umiddelbar før den angivne Dag.

[2]) S. K.'s Skrift slaar her virkelig nogle smaa elegante Sving.

saa gjerne bruge det, og dog forbinde vi maaskee forskjellige Forestillinger dermed. Du forbinder maaskee den ydmyge Tanke dermed, at Du er saaledes, som jeg ønsker Du skal være, det Billedes Sandhed, som min Længsel søgte — og jeg, jeg forbinder dermed, den stolte Tanke, at Du tilhører mig, ikke i et flygtigt Øieblik, ikke deelviis men heel og altid. Og dog er jeg atter ikke stolt; thi hvad har jeg uden hvad der blev mig given. Hvis det havde været mig muligt at „bedaare" Dig, hvis jeg i egoistisk Tilfredshed kunde kalde Dig min, o! hvor fattig vilde jeg da ikke være i min Riigdom, og hvor forfængelig vilde ikke min Glæde være; thi kun den, der er fri, kan bortgive sig, og jo friere han er jo Mere har han at ødsle med. Hvergang jeg derfor kalder Dig „min", da er det fordi jeg paa ny forvisser mig om den Overflod, jeg besidder, Du har et Øieblik revet Dig løs fra mig, for atter at slutte Dig endnu tættere til mig. Den, der eier sig selv, eier den største Riigdom, og om Een end eiede al Verden, kunde han dog ikke være saa ødsel som den, der bortgiver sig selv. Mange vilde maaskee ikke kunne begribe dette, men i mine Øine er Du rigere end hele Verden, har større Overflod end en østerlandsk Fyrste, er — min Regine — ødslere og gladere ved at ødsle end Nogen anden kan være det.

Maaskee tænker Du i dette Øieblik paa mig, jeg staaer maaskee ikke tydeligt og bestemt for Dig, men Din Bevidsthed dæmrer i Stemning. Ogsaa i den er jeg tilstede. Jupiter forvandlede sig til en Sky for at besøge Io, ogsaa da naar Du forflygtiger mig i en Sky, ogsaa da er jeg

Din S. K.

Kl. 12. [d. 22. el. 23.[1] Jan. 1841.]

Min Regine!

Her har Du det Manuscript, der var Aarsag i, at jeg maatte forlade Dig saa præcis. Og ikke sandt?, Du vil formod[ent]lig give mig Ret i at hvis den lærde Verden fik det at see vilde den erklære det for det Taabeligste, jeg endnu havde skrevet, ja for aldeles meningsløs.

Saa modtag da ogsaa min Lykønskning, eller rettere den Sum af Ønsker, der fra forskjellige Tider og Dage have sat sig i Bevægelse, alle for at drage op til Dig, modtag dem alle samlede i eet Ønske: Gud give at Ingen maa tage Din Glæde fra Dig — ikke Du selv ved urolig Higen, ved utidig Tvivl, ved selvfortærende Mismod — Ikke jeg ved mit tunge Sind og mine selvgjorte Bekymringer — Ikke Medgangs Smiil — ikke Modgangs Taarer — Ikke Længselens utaalmodige Hasten — ikke Erindringens skuffende Bedøvelser. Modtag dette Ønske. Og synes det Dig end et Øieblik at jeg er bleven saa gammel, at mit Ønske ligner en Bøn, min Udtalelse deraf en Velsignelse, saa modtag den dog, modtag den med ligesaa megen Bevægelse som jeg meddeler den, da veed jeg, at der vil komme den Tid, da jeg atter med Velsignelse vil forvisse mig om, at Du har bevaret Din Glæde, men da vil min Velsignelse være en Taksigelse, fordi jeg saae Opfyldelsen af det, der af Alt ligger mig meest paa Sinde.

Din

S. K.[2]

---

1) R. O.'s Fødselsdag.

2) Her ender tilsyneladende dette Brev. Resten staar næsten som en skjult Overraskelse inden i det sammenføiede Oktavark.

Ei om Vaaren vil jeg minde,
Ei om svundne Drømme. Nei!
Men Dig lære just at finde
Glæden paa Din Vei.

Sørg dog ei for Vaarens Glæder,
Som blot slumre i Dit Bryst —
Selv den Taare, som Du græder
Er ei uden Lyst.

Det er den første Geburtsdag, jeg er tilstede ved, og det varer formodentlig en Tid inden jeg igjen bliver det. Tag derfor dette Maler-Apparat, hvis Du kan bruge det. Og ligesom Du selv frelser den beskedne Blomst ud af Døds og Glemsels Nat, saaledes gaaer min taknemlige Erindring endnu engang over den høstede Ager og finder bestandig noget Nyt, den vil bevare. Tag disse Stager, lad dem lyse for Dig, ligesom Din Musik saa ofte har adspredt mit mørke Sind. At bede Dig under Alt dette at tænke paa mig, behøver jeg vist ikke, men hvis det kan glæde Dig, hvis Tanken om mig kan blive lettere, friere, mere udvidende for Dig, naar Du er fast overbeviist om, at jeg deler Din Tilfredshed under disse Beskjæftigelser, saa vær urokkelig forvisset derom.

Du sendte mig i sin Tid nogle Markblomster; Du havde ikke glemt hvad jeg tidligere havde yttret. Min Smag er endnu den samme. Jeg har imidlertid forgjæves søgt at tilveiebringe et eller andet Exemplar. Dog er det til en vis Grad lykkedes mig, som Du vil overbevise Dig om, naar jeg kommer til Dig.

Din
S. K.

[Mai 1841.][1]

Min Regine!

Tak for al den Tid, Du har anvendt paa Brevtasken; Tak for al det Tankebroderie, Dit Sind har fremtryllet, medens Din Haand sindrigt dannede af Perler synlige Billeder, synlige men derfor og forgængelige ikke evige som hiint Tankens Arbeide; Tak for Brevtasken; Tak for Dit Ønske Søndageftermiddag; Tak for Dit Ønske Tirsdagmorgen; Tak fordi Du kom; Tak fordi Du kom tidlig; Tak fordi Du kom alene; Tak for Din Glæde; Tak for Din Angst.

Jeg sender Dig hermed en Rose[2], den har ikke som Din Gave under Dine Hænder udfoldet sig i al sin Glands; men den er visnet under mine Hænder; jeg har ikke været som Du et glad Vidne til, hvorledes Alt udfoldede sig, jeg har været et veemodigt Vidne til, hvorledes den mere og mere svandt hen; jeg har seet den lide; den tabte Duften, dens Hoved blev mat, dens Blade bøiede sig i Dødens Strid, dens Rødme svandt hen, dens friske Stengel fortørredes; den glemte sin Herlighed, den troede sig glemt, og den vidste ikke, at Du bevarede Erindringen om den, den vidste ikke, at jeg bestandig kom den ihu, den vidste ikke, at vi begge forenede bevarede dens Minde — I Sandhed, dersom den havde vidst det, da var den levet op igjen af Glæde, og naar dens Tid atter var kommen, da vilde den blot have haft et Ønske, og dette Ønske efterkommer jeg herved, den vilde ønske, at den maatte blive hos Dig; thi den vilde sige: Du saae mig daglig, og om jeg end takker Dig for, at Du ikke glemte mig, saa forundrer det mig dog ikke, men hun saae mig ikke og dog glemte hun mig ikke.

---

[1]) Den 5. Maj var S. K.'s Fødselsdag.

[2]) Cfr. Efterl. Pap. 1833—1843, 295 (dog fra Tiden efter Brudet).

Saa efterkommer jeg da herved dens sidste Villie, den vender tilbage til Dig, som den oprindelig tilhørte Dig. Dens Grav er hviid og reen, Dit Segl er sat for. Du seer det maaskee ikke; men det er ogsaa usynligt. I 1001 Nat beskrives en Pige, der foruden andre Egenskaber ogsaa havde: en Mund som Salomons Signetring. Naar jeg derfor trykker mine Læber til dette Papir, da sætter jeg ikke mit, men Dit Segl for. Vel veed jeg, at hvis nogetsteds saa kan her lettelig opstaae Grændsestridigheder, men jeg har afgjort dem. Seglet er Dit, men jeg bevarer det. Men i en Signetring veed Du ogsaa, at Bogstaverne staae bagvendt, deraf kommer det, at det „Din", hvormed Du giver Besiddelsens Vished Gyldighed, fra min Side seet viser sig som et „min". Hermed har jeg forseglet denne Pakke og jeg vilde bede Dig at gjøre ligesaa ved den medfølgende Rose, inden den henlægges i Tempel-Archivet.

Din S. K.

Hermed følger en Aftegning af Seglet.

Min Regine!

Tager Du til Ordrup idag? Skulde Dit Svar blive et: Nei!, saa vilde Du maaskee i Mangel af Dit Brev fra igaar, sende mig Dit Nei fra idag. Jeg spørger imidlertid kun derom med Hensyn til, om jeg kan træffe Dig hjemme idag[1]).

D. 11. Sept. [1841.]

Din
S. Kierkegaard.

---

[1]) I Stedet for det første og sidste idag har der oprindelig staaet imorgen.

SØREN KIERKEGAARD

TIL

EMIL BOESEN

$^{31}/_{10}$ 1841—$^{27}/_{2}$ 1842

„Denne Pakke bliver efter min Død at brænde uaabnet. Dette er til Efterretning for de Efterlevende.
Den indeholder ikke Værdie for 4 ß.“

Kjære Emil![1]

Til Berlin er jeg da ankommen, hvad Du maaskee allerede har erfaret af et Brev til Peter[2], som blev skrevet meget hurtigt, men afsendt noget sildigt. Min Mening er endnu uforandret den at det at reise er en Taabelighed. Imidlertid haaber jeg, at mit Ophold ikke skal blive uden Betydning for mig, naar jeg først faar indrettet mig en lille Smule. Jeg har meget at tænke paa, og lider af en uhyre Produktivitæts-Obstruktion. Her har jeg nu ingen Anledning til at lade dens nisus (og ikke Sandhed?, allerede i længere Tid har det passet paa mit Aasyn, hvad der blev sagt om hiin Keiser „vultus erat nitentis"[3] gaae over. Jeg er begyndt at høre Forelæsninger. Jeg har hørt en Time hos Marheinecke[4], som jeg var meget tilfreds med; thi uagtet den ikke indeholdt noget Nyt, var det dog ret

---

1) Poststempel: Berlin 31. Oktober.

2) S. K.'s ældste Broder, senere Biskop over Aalborg Stift.

3) Svetonius, de vita Cæsarum, lib. VIII. Divus Vespasianus 20: Statura fuit quadrata, compactis firmisque membris, vultu veluti nitentis (Badens Oversættelse, Kbh. 1802: Af Statur var han tyk og undersætsig, af faste og stærke Lemmer, havde Mine som den der har haardt Liv); nisus = Haardlivethed.

4) Marheineke, protest. Theolog, 1780—1846; i Berlin fra 1811, holdt 1841/42 Forelæsninger over den Hegelske Philosophis Betydning i kristelig Theologi.

behageligt mundtligt at høre meget af det, man er vant til at see trykt. Schelling[1] er endnu ikke begyndt.

Hvorledes gaar det hjemme med Dig — hvorledes med den, hvis Navn jeg ikke vil nævne, uagtet jeg haaber, at Dine Breve vil indeholde et og Andet til Oplysning for mig. Skaf mig Efterretninger. Men den dybeste Taushed maa hvile derover. Lad ingen ahne, at jeg ønsker det. Hidtil har jeg fastholdt det Princip, jeg har besluttet at handle efter, urokkeligt. Jeg havde derfor ogsaa den, om Du vil Opmuntring, thi fra denne Side maa jeg nærmest opfatte det, at Prof. Sibbern Dagen før min Afreise havde søgt mig „for at rakke mig dygtig ned“, da han nu ogsaa var bleven overbeviist om, at jeg var et egoistisk og forfængeligt Menneske, en Ironiker i slet Forstand. Da han ikke traf mig gik det ud over Peter, der blev vred og svarede, at det ikke kom ham (Sibb.) ved. Formodentlig har Sibb. talt med Familien. Jeg vilde blot ønske, at han ogsaa havde talt med hende, thi saa havde jeg jo opnaaet min Hensigt. Mød hende ubemærket. Dit Vindue kan hjælpe Dig. Mandag og Torsdag fra 4—5 til Musik. Men mød hende ikke paa Gaden, uden forsaavidt Du Mandag Eft. Kl. 5 ell. 5½ skulde kunne møde hende, naar hun fra Vestervold gjennem Vestergade gaaer til Klædeboerne; eller samme Dag Kl. 7 eller 7½ naar hun med hendes Søster formodentlig gaaer til Børsen[2] gjennem Buegangene. Men forsigtig. Besøg Conditoren dernede, men forsigtig. For min Skyld øv dig i den Kunst at beherske ethvert Udtryk, at have Tilfældigheden i sin Magt, øieblikkelig at

---

1) Schelling kom netop Efteraaret 1841 fra München til Berlin, indkaldt for at bekæmpe den Hegelske Pantheisme; han holdt sin første Forelæsning d. 15. Nov., læser 1841/42 over „Philosophie der Offenbarung.“

2) Familien Olsen boede Nybørs 66.

kunne udspinde en Fortælling, uden Frygt og Ængstelse. O man kan narre Folk saa meget man vil, det veed jeg af Erfaring, og jeg idetmindste har i denne Henseende en grændseløs Dumdristighed. Men hun maa ikke ahne, at jeg bekymrer mig om hende, hun kunde misforstaae det og udvikle en for hende farlig Sygdom. Prøv ogsaa Peter lidt paa Tænderne. Ham skrev jeg slet ikke eller allenfals med megen Reservation til. Jeg troer Ingen. Han søgte i Anledning af Sibberns Besøg at trænge ind i mig, men han mødte kun min ironiske Latter. Jeg frygter nemlig for, at en eller Anden skulde gjøre sig vigtig og fortælle hende, at jeg endnu tænker paa hende. Det var jo en ret taknemlig Rolle, som vel kunde friste.

Jeg kan vel tænke, at mange af mine gode Venner vil benytte min Fraværelse til at skumle, forsvar mig ikke — jeg beder Dig; men skriv mig til, at jeg kan gjøre mig en Forestilling om i hvilken Retning Fjendtligheden er.

Hvad Dig selv angaaer — arbeid — digt — glem. De skal lystre disse egenraadige Tanker. Søg mere Omgang for at lære desto mere at indeslutte Dig i Dig selv. Jeg sidder her i et Hotel ved et larmende Middagsbord, hvor man taler alle mulige Sprog, hvor man har saa travlt, jeg tier et Øieblik stille, for at lade denne Larm tvinge Tanken ind efter — Hurra for mig og Dig siger jeg, den Dag forglemmes aldrig[1]. Og saaledes lever jeg hver Dag. Jeg har nemlig besluttet at spise paa Hotellet. Det er ikke stort dyrere. Man spiser godt og jeg bryder mig ikke om at spise med de Danske (dette Sidste er en hemlig Note

[1]) Omkvædet i Visen „Manden og Konen sadde dem ned, talte i Fryd og Gammen"; I Folkevisebog 1849, 2. Bd. Udg. af A. Caen, Kbh., lyder Omkvædet „Hu hei! for mig og for dig, siger jeg, den Tid forglemmes aldrig." Den af S. K. brugte Form findes derimod i E. Collins Folke Visebog, Kbh. [1873].

for Dig) forsaavidt nogen skulde spørge Dig, hvor jeg spiser, skal Du svare, at Værten i Hotellet, førend jeg havde talt med de Danske havde buden mig saa billige Vilkaar at jeg foretrak at spise her. Forøvrigt føler jeg Kræfter i mig og dermed Punktum.

Lev vel.

Din S. Kierkegaard.

Tjen mig i paa en lille Seddel at sende: Henrich, Michael, Carl, Sophie, Jette, Wilhelm[1], min Hilsen. Du kan sende den til st. Kiøbmagergade No. 7.

Min Addresse er: Mittelstrasse No. 61 eine Treppe hoch.

d. 16. Novb. 41.

Kjære Emil!

Modtag herved min Tak for at Du gjør, hvad Dit Brev udsiger og beviiser — at Du tænker paa mig. Og oprigtigt talt tiltrods for al den Egoisme, som al Verden tilskriver mig, saa troer jeg dog nok at jeg fortjener det af En og Anden, og af Dig ønsker jeg det, og for Dig haver ogsaa mit Hjerte udvidet sig[2] og udvider sig endnu i dette Øieblik idet jeg tænker paa Dig. Tvivler Du derom? Og dog synes Dit Brev etsteds at skjule en lille Bebreidelse i Anledning af de Ord af mig, „jeg troer Ingen“, som

---

[1]) S. K.'s Søskendebørn. Paa St. Købmagergade No. 7, Hjørnet af Klareboderne, boede hans Morbroder, Agent, Silke- og Klædehandler J. C. Lund, hvis Hus var et Samlingssted for den talrige Lundske Familie. Cfr. Henriette Lund, Erindringer fra Hjemmet, S. 118.

[2]) Paulus' 2. Brev til de Corinthier 6, 11.

om Du var regnet med. Troer Du da ikke jeg er saa klog, at jeg, dersom jeg virkelig ikke troede Dig, ogsaa vilde undlade at sige Dig, at jeg overhovedet ikke troer noget Menneske. Du er maaskee det eneste Menneske jeg har sagt det til. De andre lader jeg som jeg troer, desto umiddelbarere Kilde faaer jeg altid for mine Efterretninger, min Anskuelse fremgaaer da som et beregnet Resultat af disse. Udtrykket var forøvrigt maaskee brugt noget hæftigt, jeg vilde sige, at jeg ikke tiltroede Dig absolut Øvelse nok til at anstille Observationer, og da det nu var mig af Vigtighed, at hun berøvedes enhver Leilighed til den fjerneste Ahnelse, da det var mig saa vigtigt saa uhyre vigtigt, at jeg først vilde ansee alt for fortvivlet i det Øieblik dette skete, saa vil Du let kunde forklare Dig dette Udtryk, især naar Du tillige tænker paa den Færdighed jeg, med Rette eller Urette tiltroer mig selv i den Henseende. Bliv nu ikke vred over dette Sidste, Sagen selv laae mig saa meget paa Sinde, at jeg vilde gjøre Alt for at pirre [?] Dig, ja om Du end havde været den meest forfinede Iagttager Verden nogensinde har seet, saa vilde jeg maaskee dog have sagt noget Lignende. Til Gjengjeld for denne lille Afbigt, maa jeg nu rykke ud med en lille Udgydelse, som Du skal [faa?] saa umiddelbar som mulig. Det var i Anledning af en Yttring i Dit Brev, at det maaskee var rigtigst slet ikke at give mig Efterretning om hende, og det uagtet jeg paa det indstændigste havde forlangt det: „Død und Pestilense vil han være min Formynder, vil han gjøre mig umyndig, vil han gjøre mig til et forkjelet Barn, og saa ovenikjøbet lige ud sige det.“ Du kan vel nu gjøre Dig en Forestilling om Rythmen i dette Foredrag, som blev holdt paa mit Værelse med ualmindelig Energie og det saa meget mere som jeg den Dag havde aflagt Kork-Støvlerne

og gik med tynde Dto, og desaarsag lettere kunde faae den høitragiske Gang, der paa eengang er let og kraftfuld. Du vil altsaa overlade mig til mine Drømmerier. Deri tager Du netop feil, jeg drømmer ikke jeg vaager. Jeg digter hende ikke jeg mindes hende ikke, men jeg kalder mig til Regnskab. Her er min Grændse. Jeg kan digte Alt troer jeg, men hvor der er Tale om Pligt, Forpligtelse, Ansvar, Skyld etc. der kan og der vil jeg ikke digte. Havde hun hævet Forbindelsen med mig; ja da skulde min Sjæl snart have kjørt Glemselens Plov over hende, hun skulde have tjent mig som andre før hende har gjort det — men nu, nu tjener jeg hende. Om det stod i hendes Magt at omgive mig med aarvaagne Speidere der altid mindede mig om hende, hun vilde ikke være bleven mindet saa nøiagtigt som nu i al sin Ret i al sin Skjønhed i al sin Smerte. Fortæl Du derfor kun. Min Siæl har ved disse sidste Begivenheder faaet en Daab, som den trængte til, men den Daab er visselig ikke skeet ved Besprængelse, jeg er steget ned i Vandene, det har sortnet for mit Øie, men jeg stiger atter op igjen. Der er dog Intet, der udvikler et Menneske i den Grad som at fastholde en Plan, tiltrods for al Verden. Om det end var noget Slet, det vilde dog i høi Grad udvikle et Menneske. Skriv Du derfor kun og skriv, om jeg tør bede, hver Gang Du har en Depesche, lidt tydeligere. Jeg flyer ikke Tanken om hende, men naar jeg da tænker paa den stakkels Pige — og dog hun er for god til at kalde hende en Stakkels Pige — og dog er hun en Stakkels Pige, og dog har min Aandskraft været den Skyldige, der har knækket den stolteste Pige — seer Du saa er jeg i en Møllegang og jeg behøver blot een Time daglig paa den Maade at træde Mølle, og saa lade min Hypochondrie være en vranten Kudsk, der stedse raaber Hyp Hyp, og med sin Svøbe rammer de

ømmeste Stæder, saa har jeg Motion nok for den Dag, saa behøver jeg al mulig Aandskraft for at sige Stop, nu tænker jeg paa andre Ting. Og dog er min Sjæl sund, sundere end den nogensinde har været.

Saaledes forholder nu dette sig. Lad Byen snakke. Lad Svoger [...] og andre Peernittengryn vaase hist op og her ned. Han som anseer det for meget at indsætte sin Kone til Universal-Arving, han maatte jo troe jeg rasede, hvis han hørte, at jeg med Glæde skulde nedlægge min Formue heel og holden i hendes Hænder, hvis hun ønskede det ei. ei. Du kan neppe udholde, siger Du, at Byen taler saaledes. Mig er det ubeskriveligt glædeligt; thi det er det eneste, der kan være til Gavn for hende. — — — Af Alt hvad Du skriver er der kun een Ting, jeg seer lidt betænkelig paa og det er, at hun har ladet Henrich, Michael etc. komme til sig. Hun er klog, og et Aar under mine Auspicier har ikke just gjort hende eenfoldigere, og blandt Andet lært hende, at jeg bemærker endog den ubetydeligste Ubetydelighed. Min Operations-Plan med Hensyn til Børnene maa forandres. Det gjør mig ondt; men jeg troer Ingen, ikke som om det nogensinde var falden mig ind at yttre Noget til dem, men hun vil maaskee i en bevæget Stemning til [ɔ: i] dem see meget mere etc. Jeg har med stor Forsigtighed undgaaet Alt. Du veed den sidste Gang før min Afreise var hun vist i Theatret, Du veed ogsaa, hvorledes jeg undgik hende. At møde hende vilde altid have været urigtigt, hun vilde dog altid have regnet paa, at der var nogen Følelse for hende tilbage.

Og nu Du selv. Har Du noget Ansvar, har Du brudt nogen Forpligtelse, og er det virkelig nok til at forstyrre Dig, at gaae forbi et Vindue og see hende lee. Digt hende, saa sidder hun endnu smukkere indenfor, og leer og græder

og gjør Alt hvad du vil. Lad mig, min kjære Emil, sige Dig dette. Bliver Du vred, saa skjul det ikke for mig. Du bør ikke give efter for Magt. Om min Sjæl er for egoistisk eller for stor til at forstyrres af Sligt det veed jeg ikke, men mig kunde det ikke forstyrre. Der er Ingen, der sørger for Dig, Ingen, der har et gyldigt Krav paa Dig, om Du forsvinder i Tvivl eller Du forklares i Skyerne, der er Ingen der bryder sig derom, uden det eller de faa Mennesker, der staae omkring, men som Intet fordre af Dig uden at Du skal føle Dig vel, føle Dig med hele Din Sjæl i Eet. Har min Nærværelse maaskee stundom virket skadelig paa Dig, saa lad min Fraværelse virke desto bedre, men lad den fremfor Alt virke een Ting, at vi inderligere endnu mere fuldtonigt sympathetisk maa mødes, naar den Tid eng[ang] kommer. Jeg har tabt meget eller berøvet mig meget i Verden, Dig skal jeg ikke tabe, jeg har sparket til Verden, jeg haaner den, Gud give jeg ikke i en vis Forstand havde saa meget Ret dertil, Dig skal jeg fastholde og netop ved at fastholde Dig bevise at jeg er

Din S. K.

Hils Din Fader og Din Moder.

d. 14. Dec.

Min kjære Emil!

Tak skal Du have for Dit Brev, og Skam skal Du faae, fordi Du har ladet mig vente saa længe. Det er jo næsten en Maaned. Dertil kom, at, da min Støvlepudser havde besørget det for mig, var jeg bange for, han skulde paa en eller anden Maade have foranlediget, at det ikke kom Dig tilhænde. Da han imidlertid forsikkrede gjentagent rigtigt at have besørget det, saa stod for mig i min Ensomhed at udgyde mit trofaste danske Hjerte paa dansk over dansk

Troløshed; ja jeg vilde have skrevet Dig til en Prædiken over den Text: Jeg har lært at have Overflod og at undvære.[1] Denne Prædiken vilde formodentlig have indeholdt en Mangfoldighed af Løgn, som alle overnaturlige Stemninger ere saa rige paa, blandt andet den Grundløgn, at jeg havde lært at undvære et Brev fra Dig. Vel er et Brev ikke en Samtale og det Eneste jeg kan sige jeg længes efter i enkelte Øieblikke, er mine Colloquia. Hvor var det dog vel gjørende engang imellem at snakke sig læns, men dertil veed Du jeg behøver temmelig lang Tid, skjøndt jeg taler hurtigt; men et Brev er dog altid meget, især naar det er det eneste Communications-Middel.

Skal jeg nu sige, at Du er et Lykkens Barn til at finde Efterretninger, der kan interessere mig, eller skal jeg beundre Dit Talent. Maler Bærentzen[2] maa være en god Kilde. En af Døttrene der har ogsaa været forlovet, hendes Kjæreste reiste bort og lod udsprede han var død, (denne Historie maa Du imidlertid omgaaes meget forsigtigt med; thi den Paagjeldende veed nok endnu ikke bedre end at han er død); forsaavidt altsaa den unge Pige, jeg ikke nævner, afslaaer en Indbydelse, saa turde jeg maaskee deri see en rigtigt [følt?] Takt, et Beviis paa, at hun frygter for at gaae Arm i Arm med Ulykkes-Kamerater, og det er godt. At Familien hader mig, er godt. Derpaa har jeg selv lagt an, ligesom ogsaa paa, at hun om muligt, maa være istand til at hade mig. Hun veed ikke, hvor meget hun i den Henseende skylder mig, jeg har Intet ladet uforsøgt (og deraf kan du see, at en stor Deel af det Familien fortæller er sandt), jeg

---

1) Paulus' Brev til de Philippenser 4, 12.

2) Portrætmaler og Lithograph Emilius Ditlev Bærentzen, f. 1799 † 1868, boede dengang i sin Ejendom Nybørs 67, altsaa Nabo til Familien Olsen. Han har portræteret Regine Olsen; Billedet er reproduceret i Henriette Lunds Bog: „Mit Forhold til hende“.

skal fremdeles Intet lade uforsøgt. Mit, destoværre, altfor opfindsomme Hoved har end ikke her i Berlin, kunnet undlade at udtænke et og Andet. Enten maa hun elske mig eller hade mig, hun kjender intet Tredie. Der er heller intet fordærveligere for en ung Pige end Mellemtilstandene. Dersom hun ahnede, hvor fiint det Hele, efter at jeg havde overbeviist [mig] om, at det maatte gaae over styr, er anlagt, ja saa — saa vilde hun vistnok med Rette deri see et Beviis paa, at jeg har elsket hende. Jeg har offret næsten mit gode Navn og Rygte for hendes Skyld. Derfor har jeg trodset, derfor anvendte jeg de 14 Dage i Kjøbenhavn til at overbyde mig selv i Frækhed, derfor skal jeg altid søge at vise mig saaledes, at det maa lykkes hende ret at faae Magt over mig. Du kan troe jeg veed at være consequent. — Vedbliv imidlertid at bringe mig de Efterretninger Du kan hende betræffende. —

Du synes at befrygte, at jeg vil anvise Dig Idyllen ikke til Tumleplads, men til Græsning og Snadder i Vand. Hvor kan Sligt falde Dig ind. Har jeg ikke sagt og skrevet, at Du er anviist Dig selv, at Du netop derfor kan lyrisk tumle Dig i Dig selv, gjøre med Verden hvad Du vil, glemme den, huske den, hade den, elske den. Vær Du glad til, at intet andet Menneskes Skjebne er knyttet til Din. Sæt Dig i Din Kajak[1] (Du kjender vel disse grønlandske Baade) træk Svømmeklæder paa, og saa ud paa Verdenshavet. Det er dog vel ingen Idyll. Kan Du ikke glemme hende, ikke digte hende, nu vel saa sæt alle Seil til. Vær lutter Opmærksomhed. Lad ingen Leilighed gaae ubenyttet hen, hvor Du kan træffe hende; men staae altid over Sammentræffet; benyt det. Du maa være den der giver det Betydning, eller den, der gjør det til Intet.

---

[1]) Cfr. Efterl. Pap. 1833—1843, S. 232.

Mærker Du, at hun vil nærme sig, saa bryd af, skyd hende fra Dig, næste Gang I sees, falder der et betydningsfuldt Øiekast fra Din Side. Død og Pestilentse hvad er det for Ophævelser at gjøre for en Piges Skyld. Nu vil jeg ingenlunde nægte det Ubehagelige i din Stilling. Vi danner i den Henseende Modsætninger. Jeg synes altid, at skulde forholde mig aktiv, Du passiv. Du mangler en Ting, jeg har, Du har ikke lært at foragte Verden, at see hvor smaat det Alt er; Du forløfter Dig paa dens Kobberskillinger.

Du skriver, at Du samler Materiale til en ny Afhandling, forrige Gang skrev Du paa en Novelle. Hvad skal dette betyde, hvad skal Enden blive? Vil Du være saa god at holde Dig lidt i Tømme. Du veed jeg pleier at sige om mig selv, at jeg lidt for tidlig kom til at snøfle[1] i Foret, men hvad gjør Du i dette Øieblik? Skriv Novellen færdig, det koste, hvad det koste vil; eller, hvad jeg vil raade Dig, skriv nogle Recensioner først, det er Arbeider Du hurtigt kan blive færdig med. Jeg skriver paa Liv og Død. Jeg har nu skrevet 14 trykte Ark. Dermed har jeg fuldendt en Deel af en Afhandling, som jeg volente deo engang skal forelægge Dig. I de sidste 8te Dage har jeg Intet skrevet, jeg ligger brak og samler mig, men jeg mærker allerede, at det rører sig i mig. Lad mig see I tage Eders Tempo iagt, som bestaaer udi ein, zwei, drei[2] etc. (Det forstaaer sig, at over dette mit Skriveri hviler den dybeste Hemmelighed, Du maa intet Ord lade falde derom.)

Schelling læser da for et overordentlig Auditorium. Han gjør den Opdagelse gjeldende, at der er to Philosophier, en negativ og en positiv. Hegel er ingen af Delene, han er en forfinet Spinozisme. Den negative Philosophie er givet i Identitæts Philosophien, den positive skal han nu

---

[1]) Tysk: Schnüffeln.

[2]) Holberg, Ulysses von Ithacia 2, 3.

give, og dermed hjælpe Videnskaben til sin sande Høide. Du seer der bliver Avancement for alle dem, der har Grader i Philosophien, det bliver for Fremtiden ikke blot Juristerne, der ere doctores juris utriusque, vi magistri ere nu: magistri philosophiæ utriusque, nu, ikke ganske nu, thi han har endnu ikke givet den positive Philosophie.

Hvad jeg forøvrigt skriver Dig til angaaende denne unge Pige, det bliver imellem os; og Du maa ikke paa nogen Maade ved et eneste Ord forstyrre mig i min Taktik. Om Folk ogsaa troe, at jeg er en Bedrager, hvad saa, derfor kan jeg lige godt studere Philosophie, digte, ryge Cigar og blæse ad hele Verden. Jeg har dog altid gjort Nar af Folk, hvorfor skulde jeg ikke gjøre det til det Sidste. — At jeg naturligviis har mine smertefulde Øieblikke, hvori jeg fortryder, at jeg har forlovet mig, ikke at jeg har slaaet op; thi kun derved at jeg var forlovet med hende fik hun nogen Magt over mig, havde det ikke været Tilfælde, saa skulde min Philosophie snart have skaffet denne Virkelighed tilside, om den end var skjøn og interessant. Dersom hun nu forresten vinder Kraft nok til ret at hade mig, saa bliver det et saare besynderligt Forhold, hvis jeg nogensinde skulde møde hende igjen i Livet. Jeg skal i saa Fald vel vogte mig for ikke at berøve hende det eneste Gode, jeg har gjort mit til for at skaffe hende; thi hvis jeg ikke havde hjulpet til, havde hun aldrig havt Magt til at hade mig. Af de Yttringer, Du anfører i Dit Brev, seer jeg, at hun maa have meddeelt sig til Søstrene, det var det jeg vilde, de vil nu puste til, og medens enhver Yttring af mig bestandig er saaledes at jeg hvad Øieblik jeg vilde kunde give den en anden Betydning, saa vil de nu med Søstrene som Bedstemødre nødvendigt blive forstaaede saaledes som jeg vil de skal forstaaes.

Hermed Gud befalet. Skriv nu snart. Hils Din Fader,

Din Moder. Hils Henrich, Michael, Carl, Sophie, Jette, Wilhelm. **NB.** send mig saa snart Du kan „den første Kjærlighed“ oversat af Heiberg, den staaer i Theater-Repertoiret[1] og faaes hos Schubothe, men lad Ingen ahne at det er til mig.

Din oprigtigt hengivne
S. Kierkegaard.

At[2] gifte mig, har jeg ikke Tid til. Her i Berlin er der imidlertid en Sangerinde fra Wien en Demoiselle Schulze[3], hun spiller Elvira, og har en frapant Lighed med en vis ung Pige, saa skuffende, at det ordentlig afficerede mig netop at see hende i Elvira. Naar mit vilde Sind kommer over mig, saa fristes jeg næsten til at nærme mig til hende, ikke just med de „reelleste Hensigter“. En Sangerinde er der i Almindelighed ikke stort tabt i, og hun ligner hende. Det kunde være en lille Adspredelse, naar jeg er træt af at speculere, eller kjed af at tænke paa Dit og Dat. Hun boer i Nærheden af mig. Naa det bliver vel derved. Du kjender mine Samtaler saa godt, at Du veed, hvad Sligt har at betyde, mere har det heller ei at betyde, naar jeg skriver. Jeg ønsker imidlertid ikke, at Du skal nævne til noget Menneske, at der er en saadan Sangerinde i Berlin, eller at hun spiller Elvira, eller etc.

---

1) Det kgl. Theaters Repertoire No. 45; behandlet af S. K. i Enten-Eller (Udgaven fra 1901 S. 205—251).
2) Paa en medfølgende Seddel.
3) Cfr. Efterl. Papirer 1833—43, S. 299.

d. 1. Jan. 42.

Min kjære Emil!

Glædeligt Nytaar. Tak for det Gamle. Tak for Brevet, som jo paa en Maade tilhører begge, da jeg modtog det i det gamle og besvarer det i det ny. Lad mig imidlertid gjøre en almindelig Bemærkning Din Skrift betræffende. Du skriver saa utydeligt, at det er forskrækkeligt, det ene Bogstav løber saa blødt over i det andet, at det Hele løber sammen, men et saadant Sammenløb er ikke det Total-Indtryk man kunde ønske.

Du spørger om min Elvira er ligesaa interessant nærved; dette Spørgsmaal er jeg paa en Maade noget nærmere ved at kunne besvare, da jeg i Aften i en Loge har siddet Scenen ualmindelig nær. Dette Svar er Du vel ikke tilfreds med, men mere kan jeg ikke sige. Forøvrigt skal man ikke spøge med Sligt, Lidenskaben har som bekjendt en ganske egen Dialektik.

Hvad for øvrigt den Historie angaaer, i hvilken jeg paa en Maade spiller Hoved-Rollen, jeg mener den i Kiøbenhavn, da kan Du nok begribe, at den ikke saaledes er afsluttet. Jeg har visselig handlet forsvarligt, eller maaskee rettere ridderligt, og kun forsaavidt maaskee uforsvarligt. At gjøre hende ulykkelig, kan Du vel begribe ikke var min Hensigt. Hvordan Sagen egentlig hænger sammen, og hvad min Hensigt er, derom har jeg aldrig udtalt mig, end ikke til et eneste Menneske. At Du har været brav nok til ikke at trænge ind paa mig, brav nok til at blive uforandret den samme, til at troe skjøndt Du ikke saae, det skal jeg vist ikke saa let glemme Dig. Istedetfor at alle Verdens Angreb have ladet mig uanfægtede [ɔ: uanfægtet], eller blot lokket et Smiil paa mine Læber og en Sarcasme over dem, saa har Du altid været mig langt nærmere paa Livet, idet Du bestandig

indskjærpede mig, at jeg skulde tage lidt mere Hensyn til mig selv. Deraf var det mig klart, at Du, skjøndt Du ikke ret kunde hitte Rede i det Hele, vel aldrig vilde sigte mig for Egoisme, men snarere for en overspændt Sympathie. End ikke til Dig har jeg villet udtale mig, fordi jeg ingenlunde anseer Sagen for afgjort, og min Ridderlighed forbyder mig at tale til Trediemand om mit sande Forhold til en Pige. Af et af Dine foregaaende Breve seer jeg, at hun aabenbart har betroet sig til hendes Søstre. Det maa hun om, mig kan det hverken friste til at blive lidt vred paa hende, eller til at følge hendes Exempel, ikke til det Første, fordi jeg i en vis Forstand maatte ønske det, ikke til det Sidste, fordi jeg altid er mig selv. Hun har faaet en Magt over mig ved mig, som hun ved sig selv aldrig havde faaet, jeg har betroet hende ved hvilket Middel der var størst Sandsynlighed for at binde mig, dette Middel har jeg tilladt hende at bruge imod mig. Alt dette behøvede jeg visselig ikke at have gjort, og dog fortryder jeg det ingenlunde. At blive klog paa mig er og bliver altid en vanskelig Sag, jeg har om man saa vil desto værre et saadant Herredømme over mine Følelser, naar jeg vil skjule dem, at man ikke let skal see mig i Kortet. At lade hende hele hendes Liv blive staaende mellem 11 og 5[1] var aldrig min Hensigt. Kan hun hade mig, nu vel, saa er hun frelst, menneskeligt talt. At hun har mig at takke derfor, det veed hun ikke, og skal heller aldrig faa det at vide. Kan hun det ikke, skimtes der dog bestandigt for hende et Haab, nu vel, saa faae vi at see. Jeg skal ved Leilighed personligt forvisse mig derom. Som jeg i et foregaaende Brev har sagt: at bedrage hele Verden, det er mig en ligegyldig Ting, men jeg sætter i Sandhed ikke min Ære i at

[1]) d. v. s. paa det Uvisse.

bedrage en ung Pige. At lade hende ahne mit uhyre stormfulde Liv og dets Smerter og derpaa sige hende „paa Grund heraf forlader jeg Dig“, det vilde have været at knuse hende, det vilde have været usselt, at indvie hende i mine Sorger og saa ikke ville være hende behjælpelig i at bære det Indtryk, hun fik deraf. Hun er stolt, Familien ligesaa i høieste Grad. At vække dette hos hende, at kaste hende i Familiens Arme, at stille Alt saaledes, at det ved denne Fortolkning blev desperat, var det eneste, der lod sig gjøre. At gjøre det var ikke saa let, og jeg tør vel sige, at der hører min øvede Forstillelse, mit Kjendskab til Lidenskab o. s. v. dertil. — Saa meget vil jeg blot sige Dig. Detaillen kan og vil jeg her ikke udvikle. Du har været mig trofast, da Du egentlig Intet vidste, Du vil vist ikke være det mindre nu, da Du seer, at jeg, saavidt jeg troer, at jeg tør gjøre det, aabner mig for Dig. Mine Breve til alle andre Mennesker lyde naturligviis fra en ganske anden Kant, det vil sige, de nævne hende ikke, og ere altid skrevne i munter Overgivenhed, med al mulig Ironi. Hvad jeg vil skjule, det skjuler jeg, og end ikke Fraværelse og allehaande blandede Følelser paa Grund af Fraværelse etc. formaae at dirke mig op. Kun til Dig betroer jeg mig, det er jeg vant til og jeg bygger paa Din Taushed, for Himlens Skyld ikke et Ord til noget Menneske om hvad jeg her har skrevet; dermed vil jeg ogsaa bede Dig at tilgive mig, at jeg ikke før har sagt eller skrevet Dig det til. Der faldt engang jeg talte med Dig nogle forblommede Ord, som Du vel lagde Mærke til, men dog ingenlunde paaagtede tilstrækkeligt. Jeg maa handle som jeg bedst kan. Jeg betroer mig ikke til noget andet Menneske uden til Dig, fordi jeg veed Du kan tie. Sæt en Uvedkommende kjendte min Stemning, saa var formodentlig Alt forspildt. Jeg vilde da ikke faae at vide, om hun er istand til at hade mig. Om

mig er der nu som altid slet ikke Spørgsmaal. Det er det Du egentlig bebreider mig, men det faaer nu saa at være. Jeg er vant til at herske over mine Følelser og de skal forstumme. Jeg arbeider og dermed Punktum. Kun det vil jeg sige: en Barmhjertigheds-Gjerning gjør jeg aldrig mod hende, hun er for god til man skulde vise Barmhjertighed mod hende. Taushed. Jeg kan vel begribe, at Du egentlig ikke forundrer Dig over, hvad jeg her skriver Dig til; har Du Noget at sige, saa skriv, Du er og bliver dog altid det Menneske, der ene af Alle har Sæde og Stemme i mine mange og mangelunde Tankers Raad. Skriv kraftigt og — tydeligt — og hurtigt —

Du spørger, hvad det er jeg arbeider paa. Svar: det vilde blive for vidtløftigt nu at fortælle Dig, kun saa meget: det er den videre Udførelse af Enten Eller.

Vær stærk min kjære Emil! Ikke vil jeg fremstille mig som Dit Forbillede, det være langtfra mig, men troe mig, jeg har mangelunde Smerter, mange tunge Øieblikke, men endnu har jeg ikke fortvivlet. Den Tid maa imidlertid komme da jeg ogsaa for Verden maa kaste Masken, maa vise, hvad der boer i mig. Det vil vist ikke blive en Tid uden Kamp og Gjenvordighed, jeg frygter den med Guds Hjælp ikke; men ogsaa dertil hører, at jeg maatte staa alene, at den Vedkommende først maatte faa et andet Indtryk af mig.

Endnu eengang vær stærk, Du har bedet mig om at holde paa Dig, det kan jeg vel ikke og det behøves vel heller ei, men mine Breve kan dog ikke gjøre Dig svag.

Hils Din Fader og Moder. Modtag min Hilsen min kjære Emil.

Din S. K.

Min Addresse er Jägerstrasse Nr. 57 eine Treppe hoch. Det vilde være for vidtløftigt og kjedsommeligt at fortælle Dig alle de Plager jeg har haft med en Bedrager af Vært. Nu boer jeg godt, stort og fornemt med Fløi-Dørene aabne for min Stue og Gud være lovet som altid ogsaa for mit Sind.

D. 16. Jan.

Min kjære Emil.

Dit Brev har jeg modtaget, og det var mig kjært som Alt hvad der kom fra Dig. Imidlertid er der Noget deri, som jeg ikke forstaaer, Noget som viser, at Du ikke forstaaer mig. Du siger, at mit Brev var der Kamp og Strid i, hvorledes, det veed jeg ikke. Min Anskuelse er uforandret, urokkelig uforandret den samme som den var hiin Dag, hvis Datum jeg ikke veed, og allerede længe iforveien. Kan det lykkes Dig at vise nogen Forandring paa mit Compas, eller vise, at nogen Luftning, nogen Kastevind, nogen Stemning har kruset min Sjæls Overflade endsige bevæget dens Dybder, saa vil jeg forpligte mig til ikke blot at give Dig Perus Guld, men den Pige, Du elsker, ovenikjøbet. Sagen staaer uforandret. Ligesaa meget som jeg føler, at jeg er en ualmindelig Erotiker, ligesaa godt veed jeg, at jeg er en slet Ægtemand og altid bliver det. Det Ene staaer desto værre altid eller som oftest i omvendt Forhold til det Andet. At friste en Pige, at gjøre et Indtryk paa hende, det formaaer jeg, det har jeg her gjort kun altfor meget. Hendes Sjæl maa ved min Berøring have vundet en Elasticitæt, og jeg tør vel sige, at det for en ung Pige ingen Spøg er at have stridt med mig. Enten maa denne Elasticitæt løfte hende høiere end hun ellers nogen-

sinde vilde være stegen, det vil skee, hvis hun kan hade mig. Derpaa er Alt lagt an. Eller den trykker hende ned. I saa Fald staaer jeg til rede, er jeg end en daarlig Ægtemand, er min Sjæl end beskjæftiget med alt for mange andre Ting, saa kan hun altid have det ligesaa godt hos mig. Jeg undervurderer herved ikke mig selv, men mit aandelige Liv og min Betydning som Ægtemand er uensartede Størrelser.

Men Du gaaer videre, Du spørger, om hendes Billede nu er dukket op for mig igen? Død und Pestilense vil Du nu gjøre mig til et Barn igjen, som ikke veed hvad jeg vil, som sidder og synger i Mørke og faaer Syner og bliver bange. Har jeg ikke sagt Dig allerede i mit første Brev, at der endnu ikke kan være Tale om at glemme hende. Endnu har jeg hverken taget Glemselens Griffel frem for at udslette, eller blandet Farverne paa min Digter-Palet for at male mig et Erindringens Billede. Det vil jeg ikke, det var uforsvarligt. Mig er der ikke Spørgsmaal om, jeg veed ret godt hvor jeg hører [?] hen, min Aand er endnu ikke uddøed, min Sjæl endnu ikke mat, min Tanke endnu righoldig, jeg holder nok ud, men der er Spørgsmaal om hende, og om hvorledes hun vil tage det. Det maa afventes, førend jeg sætter Punktum. Og hvad vil Du nu, skulde jeg nu vakle, nu frygte for, at Indtrykket af den ophævede Forlovelse ikke skulde være at forvinde, hvis hun vendte tilbage til mig? Sligt frygter jeg ikke; dertil kommer, at jeg lader hende jo ikke vende tilbage fordi jeg lover hende Guld og grønne Skove. Smerte vil der altid blive nok af, men jeg siger kun, at hun vil have det bedre end ved at staae alene. Mere forlanger jeg ikke. Jeg har altfor megen Sands og Ærbødighed for hvad der rører sig i et Menneske, til at jeg ikke med ligesaa meget æsthetisk som ethisk Alvor skulde vaage derover. Viig

derfor bort, langt bort fra mig med slige Forestillinger som den, at hendes Billede vel nu dukkede op for mig igjen. Du er ikke (det troer jeg Du vil give mig Ret i og ikke vredes over at jeg siger det) i den Forstand som jeg vant til at holde Dit Liv digterisk i Din Haand. Det har jeg hidtil gjort, og gjør det endnu. Endnu er der ingen Misvisning. Alt er lagt an paa, at hun i mig skal see en Bedrager, kan det lykkes, saa er hun hjulpen, saa er hun atter flot, kan hun ikke det, saa har jeg altid et Fartøi i Søen, hvis Commandeur vel veed, hvad han har at gjøre. Ikke fortryder jeg hvad der er skeet, og dersom Du ved den skarpeste Tortur kan udpine et eneste saadan Suk af mit Brev, saa kan Du for Fremtiden smile ad mine Barnagtigheder. Ikke fortryder jeg det, allermindst for min egen Skyld. Du vil kjende saa meget til mit Forhold, at Du vil deraf kunde see min Consequents, hvad [ɔ: hvor] jeg har styret hen paa det Punkt, hvor jeg nu er. Mit Liv falder i Afsnit, og jeg kan bestemt betegne ethvert, samt hvad der er Feldtraabet. Nu hedder det: hun skal hade mig. Intet Menneske har faaet Lov at kige indenfor Tænderne, og Du seer ogsaa at jeg i Byens eenstemmige Dom har et Beviis for, at jeg har baaret mig rigtigt ad. Jeg vil blot endnu anføre Dig et lille Exempel, for at Du kan forvisse Dig om, at jeg er den Samme. Her i Berlin er jeg i Omgang med de Danske altid munter, glad, overgiven, „morer mig kostelig" og etc. Og bruser det end inden i mig, saa det stundom er som vil mine Følelser ligesom Vandet bryde Isen, som jeg har lagt om mig, sukker det en enkelt Gang inde i mig, ethvert Suk forvandles øieblikkelig, saasnart der er nogen tilstæde, til en Ironie, en Vittighed o. s. v. Det gjør jeg nu Deels fordi jeg er vant til aldrig at tage Folk under Armen, Dels fordi min Plan fordrer det. Et Suk her, som maaskee dog kunde betyde noget ganske

Andet, kunde fare ind i en Dansk[s] Øre, han kunde skrive det hjem, hun kunde maaskee høre det, det kunde have en skadelig Indflydelse paa den Gjennemgangsproces, hvis Resultat jeg i Tidens Fylde skal forvisse mig om. Seer Du her allerede en stor Vanskelighed, jeg skal bestemme Tiden, hvor besværligt atter her at styre mellem det Æsthetiske og det Ethiske i Verden. Jeg har været syg, det vil sige, jeg har haft megen Gigt i Hovedet, ofte ikke sovet om Nætterne. Jeg kunde kalde en Læge, maaskee lod der sig gjøre Noget derved. Kaldte jeg en Læge, saa vidste de Danske det øieblikkeligt. Maaskee faldt det Een af dem ind at skrive hjem, det kunde komme hende for Øre, det kunde forstyrre — ergo jeg kalder ingen Læge, og jeg befinder mig vel derved, fordi jeg bliver mit Princip tro, og en Læge vilde maaskee trods al sin Kunst skade mig, fordi jeg kom i Strid med mit Princip. Behøver jeg at skamme mig, naar jeg sammenligner mig med andre Mennesker, behøver jeg at rødme, naar jeg gjør Fordring paa at vide at handle, og at handle consequent?! Dertil kommer, jeg mangler Adspredelse. Det pleier dog altid at gjøre et Indtryk paa et Menneske at være borte fra Hjemmet, og nu under saa ganske særegne Omstændigheder. Den sidste Dag før min Afreise fulgtes Du med mig og fik en Forestilling om den brogede Nydelse, der altid stod til min Tjeneste. Her i Berlin er Intet af Sligt. Jeg savner min Hyrekudske-Karl, min Karl, min magelige Vienervogn, min lette Flugt gjennem nord [?] Sjellands yndige Egne, de unge Pigers muntre Smiil, som jeg uden at gjøre dem Skade dog forstod at vende til min Fordeel. Jeg arbeider stærkt. Mit Legem kan ikke udholde det. For at Du atter kan see, at jeg er den Samme, vil jeg sige Dig, at jeg atter har skrevet en stor Deel af et Indlæg i „Enten—Eller"; det er ikke gaaet saa rask, men det kommer deraf, at det ikke

er Udvikling, men mere digterisk Fremstilling, som ganske specielt forlanger, at man er oplagt. — Jeg holder mit Liv digterisk i min Haand, men deraf følger ogsaa, at det ikke kan undgaae mig, at der mellem de to digteriske Muligheder, ligger en tredie som er Virkelighedens og Tilfældets. Sæt hun blev syg. Vel har jeg overveiet denne Sag, og Sygdom er aabenbart ikke noget der kan komme i Betragtning, naar der er Tale om et heelt Liv, men dog er det en ganske egen Sag dermed. Og dog vil Du atter see her, hvorledes jeg er mit Princip tro. Jeg tænkte over denne Ting før jeg reiste fra mit Hjem; en gylden Nøgle lukker alle Døre op, og jeg troer Du veed at jeg forstaaer at bruge Penge. Det faldt mig et Øieblik ind om jeg ikke her igjen skulde gjøre et Forsøg paa at bestikke. Det havde været mig en let Sag. Desuden var der et Menneske, jeg var vis paa vilde være istand til at kunne skaffe mig aldeles sikkre Oplysninger, men jeg maatte da aabne mig for ham. Det tør jeg ikke, altsaa blev jeg mit Princip tro. Kun af Dig faaer jeg en enkelt sparsom Oplysning denne Sag betræffende, og Du kan vistnok ikke klage over nogen Utaalmodighed, hvormed den afædskes Dig, og dog er dette det Eneste der i dette Øieblik kan være af Vigtighed, om det Andet kan Ingen anstille Iagttagelser uden jeg selv.

Seer Du heraf kommer det, at det giver Anledning til Misforstaaelse, naar Du bringer Din Kjærlighedshistorie hermed i Forbindelse. Jeg kjender Intet til disse veemodige Zittringer, mit Forhold til hende har en langt anden Realitæt og er incamineret for et langt høiere Forum, og dersom jeg ikke havde haft Mod til selv at bringe Sagen ind for dette Forum, saa vilde jeg ansee mig selv for et blødagtigt æsthetisk Halv-Menneske, for et Kryb; thi for et Lunes Skyld at spille saa høit Spil var forfærdeligt. Du er

jo aabenbart en Novize, Du har Følelse, jeg har Lidenskab, men over min Lidenskab throner min Forstand, men min Forstand er atter Lidenskab. Lad mig her trække fra Læderet. Sømmer det sig, at hengive sig saaledes til en Følelse? Jeg forstaaer Dig ikke. Har en Pige først gjort et saa stærkt Indtryk paa mig, som hun har gjort paa Dig, saa har jeg erklæret Krig, og saa er jeg i mit Element, Krigen selv er min Nydelse. Den Tanke har endnu aldrig faaet Rum i mit, om Du vil, firkantede eller stolte Hoved, at en Pige skulde være uindtagelig. Hører Du ikke Krigs-Musikken, er Din Sjæl ikke lutter Bevægelse — det er ubegribeligt. Og dernæst staaer Verden Dig ikke aaben? Min Emil lær dog lidt af mit Exempel. Eller har Du dén fixe Idee, at hiin Pige kun kan blive lykkelig ved Dig, eh bien! Du har dog intet Ansvar. Tænk hvad det vil sige, at have lokket en Pige ud paa Strømmen, og nu at sidde og vente og see, hvorledes det vil ende. Skulde jeg ikke synke dybt under Mulde, og dog bærer jeg mit Hoved let. Og hvad gjør Du for at hindre det? Arbeider Du, digter Du, byder Du Dit Bryst frem mod Faren? Du vil bort. Der er intet slettere Middel. Det vidste jeg, før jeg reiste, og jeg havde ikke reist, naar det ikke havde været af Hensyn til hende. Jeg var bleven Vinteren over i Kiøbenhavn. For det Første ønskede jeg strax at byde Opinionen Spidsen, og jeg troer min Nærværelse vilde have været af nogen Betydning, og dernæst vidste jeg, hvad vi jo allerede dengang talte om, at et saadant Ophold vel kunde have sine Vanskeligheder. Men skulde det Hele have nogen Betydning for hende, saa maatte jeg bort; ergo jeg reiste. Jeg vaager over mig selv, ingen Gjerrig kan vaage ængsteligere over sin Skat, jeg vaager over hvert Ord, hver Mine, hver Anspielung; og derved vedligeholder jeg min Interesse for Videnskab, Kunst, ja med Guds Hjælp min Produktivitæt.

Saaledes staaer min Sag, og den maa staae indtil Øieblikket kommer. Med Hensyn til mig kan der derfor ikke saaledes være Spørgsmaal om at komme til Ro; thi jeg er i Ro, men da der ligger et Punkt uden for mig, saa maa jeg vente til det oplyses. Jeg kunde jo strax kaste mig i en Vogn og komme til Kiøbenhavn og see, men det vil jeg ikke. Schellings senere Forelæsninger have desto værre ikke stort at betyde. Forsaavidt kunde jeg gjerne, men jeg gjør det ikke, fordi jeg ikke vil, fordi det kun vil give mig en ringe Tillid til mig selv, om jeg gjorde det før det Øieblik, jeg har besluttet, dengang jeg tog hjemmefra. Ogsaa i den Henseende har jeg ganske specielle Mærker at gaae efter. Forøvrigt vilde jeg ønske jeg havde mine Papirer hos mig; thi ogsaa dem savner jeg. Hvad jeg hidtil har skrevet her er vistnok ikke slet og jeg troer nok, at det vil finde Naade for Dine Øine. See ogsaa dette længes jeg efter, som Paulus siger, at meddele Dig en Naadegave[1]. Min Emil, gid jeg kunde raabe dette Ord saa høit, at jeg kunde kalde Dig ud af det hyperboræiske Sjæle-Tus-Mørke, hvori Du lever. Eller om Du nu gik Glip af denne Pige, er der da Intet andet for Dig at gjøre? For en ung Pige er det i Regelen saa, men Du, Du kan jo virke, kan glæde Andre, kan fremtage af Dit Forraadskammer Gammelt og Nyt, kan trøste, kort sagt Du kan blive Præst, det eneste det er Umagen værd at være i denne Verden. See ogsaa her min Ulykke, tænk Dig de Storme, jeg har at udstaae, nu mere end nogensinde, og nu mere end nogensinde ufortjent; thi ogsaa dette har jeg villet holde hende udenfor, ikke af Overspændthed men af langt dybere Grunde.

Her har Du mit Indlæg i denne Sag. Derved maa det

[1]) Paulus' Brev til de Romere 1, 11: Thi mig forlænges efter at se Eder, at jeg kunde meddele Eder nogen aandelig Naadegave, saa at I maatte styrkes.

blive, mere kan jeg ikke sige. Naar det Øieblik kommer jeg siger Punktum, da faar Du mere at vide, men jeg meddeler aldrig hvad der ikke tilhører mig. Jeg kjender min Natur, og jeg har forraadt hende, hvorledes man faaer Magt over mig. Det har jeg gjort med Flid, og det havde været mig let at forhindre det; men jeg vil ikke luske mig derfra, jeg har ikke villet give mig selv Anledning til at bedrage mig selv.

Du vil altsaa være Missionair?, og du vil at jeg ikke skal flygtigt afvise den Sag. Nu vel, hvorfor vil Du være det, er det for at berolige Dig selv, saa turde det dog vel være en høist uforsvarlig Grund, og just ikke give Een Forestilling om det man kalder „Kald", da man vel snarere maatte sige „Læge helbred Dig selv"[1]; eller er det for de Andres Skyld? Oprigtigt talt det troer jeg ikke. Du som endnu lider under en saadan Historie, Du vil neppe være istand dertil. Vil Du bort, nu vel saa reis; men paatag Dig ikke et saa alvorlig Ansvar, eller er det en Legitimation, at man ikke kan gjøre det Mindre? Har jeg Ret? Støder det Dig, at jeg taler saa, saa glem at det er mig, tænk Dig en Ældre, tænk Alt bort fra mig, der kan forstyrre Indtrykket af mine Ord, og behold blot mit Venskab tilbage og dets Indflydelse. Reis om Du vil, min Kasse er altid aaben for Dig. Men fremfor Alt arbeid, sæt Dig Noget bestemt for, og hold fast derved. Om Du vil, vil jeg med Fornøielse give Afkald paa, at have Myndighed til at sige det, men det er dog sandt.

Du faaer et temligt langt Brev fra mig. Jeg ønskede at berigtige den Forestilling mig betræffende. At Dit Brev oplyser mig om, at hun er rask glæder mig, at hun er munter er en tvetydig Sag. Det Olsenske Huus har stor

---

[1]) Luc. 4, 23.

Kraft til at forstille sig, og Omgang med mig har vel ikke formindsket Virtuositæten.

Og nu min kjære Emil min Hilsen, mit Venskab, min Hengivenhed for Dig. Jeg synger det lille Nummer af den hvide Dame (det er Forpagterens Partie til Officeren lige i Begyndelsen): „Tag min Haand, Tag min Haand i dette Bryst boer Ærlighed“[1].

Hils Din Fader og Moder.

Din S. K.

Jeg behøver vel ikke at sige Dig, at over alle mine Breve maa hvile den dybeste Taushed.

d. 6. Febr.

Min kjære Emil!

Dit Brev har jeg rigtigt modtaget. Du synes deri at antyde mig en Inconsequents mellem mit sidste og næstsidste Brev, forsaavidt jeg i det ene opfordrer Dig til at tage Plads i Raadet, i det andet bliver lidt hæftig næsten som om jeg vilde jage Dig bort igjen. Deri har Du ikke ganske Uret. Sagen er den, naar jeg i det første Brev fremstillede, at Du havde Sæde i mine Tankers Raad, saa er dette vel sandt, men dette ligger dog fornemlig deri, at jeg ofte tænker Dig med i mine Tanker, at Du i mange af mine Livsforhold har virkelig Sæde og Stemme, men især, at Du i Forhold til al min Smule Produktivitæt har det. I denne Sag derimod føler jeg, at jeg ganske maa overlade mig til mig selv, det var derfor mig strax indlysende, at jeg

---

[1]) Scribe, Den hvide Dame, oversat til Boieldieus Musik af Thomas Overskou. Kbh. 1826, S. 12 Dikson: Tag min Haand! i mit Bryst kun Ærlighed boer!

havde sagt for meget, og det blev det endnu mere ved at læse Dit Brev. Du rammer ikke Pointet i Sagen; men det at Du ikke rammer det, ligger i at Du ikke kjender det sande Sammenhæng, formenlig ikke kjender mine Motiver. Dette blev mig end mere indlysende ved Dit Brev og jeg foer maaskee lidt hæftig op, saaledes maatte det især forekomme Dig, skjøndt der dog egentlig ikke var et usandt Ord i hvad jeg sagde. Jeg er født til Intriguer har jeg ofte sagt, jeg kan i en anden Forstand sige: jeg er født til Intriguer, til Forviklinger, besynderlige Livsforhold, etc., som alle maaskee ikke vilde blive saa besynderlige dersom jeg ikke var saa besynderlig bygget, fornemlig dersom jeg ikke havde den, jeg vilde kalde det, lidenskabelige Kulde, hvormed jeg byder over mine Stemninger, det vil sige, over enhver Bestemmelse af dem ad extra. Du vil af det her Udviklede see, at jeg ikke kan tilføie Stort til mit Foregaaende. Den nu ofte nok omhandlede Sag har 2 Sider: en ethisk og en æsthetisk. Var hun istand til ikke at tage sig Sagen videre nær, eller kunde det vel endog blev [ɔ: blive] en Impuls for hende til at stige høiere end hun ellers vilde have gjort, saa er det ethiske Moment ophævet — saa har jeg blot det æsthetiske tilbage. Der er jeg Manden, der er jeg i mit Element, ligesaa meget naar der er Spørgsmaal om at glemme som at erobre. Det var en udmærket Pige, det har jeg altid sagt, og i den Forstand har jeg aldrig været kjølnet for hende. At hun i den Forstand skulde have haft Skade af at være forlovet med mig, troer jeg heller ikke. Hvad var der altsaa at gjøre, jeg lukker Glemselens Sluse op, jeg styrter mig selv i Livets Strøm[?], og jeg troer, jeg er for god en Svømmer til at gaae under fordi jeg faaer en lille Overhaling. Det Æsthetiske er overhovedet mit Element. Saasnart det Ethiske gør sig gjeldende, saa faaer det let for megen Magt over mig. Jeg bliver et ganske

andet Menneske, jeg kjender ingen Grændse for hvad der kunde være min Pligt o. s. v. Der seer Du nu Vanskeligheden; havde jeg hævet Forbindelsen for min Skyld, fordi jeg troede at det æsthetiske Moment, der udgjør noget saa Væsentligt i enhver Personlighed og da fornemlig i min, fordrede det, fordi jeg følte, at min hele aandelige Betydning næsten stod paa Spil, Noget der dog vel i og for sig var en høist respektabel Grund, og noget ganske andet end naar Folk i Almindelighed slaaer op, fordi der er en anden de holde lidt mere af etc. — saa vilde det Ethiske have knust mig. Jeg har været sygelig her i Berlin, nu er jeg ret rask igjen. Hvad der foregaaer i mit Indre faaer intet Menneske at vide, og jeg er naturligviis nu ret glad ved Tanken om at jeg har holdt igjen. Kulden i Berlin er vel ikke saa betydelig, men Østenvinden er rædsom, naar den begynder, og det har hændt mig ofte i 8te Dage i Træk, at jeg aldrig har været varm end ikke om Natten. Kulde, Søvnløshed partiell, Nerveaffektioner, skuffede Forventninger med Hensyn til Schelling, Forvirring i mine philosophiske Ideer, ingen Adspredelse, ingen Modsætning, der kan hidse mig — det er hvad jeg kalder den skarpe Examination. Man lærer sig selv at kjende. Det var en Guds Lykke, at jeg ikke havde hævet Forlovelsen for min Skyld, saa havde det overvældet mig. Alt det jeg havde villet frelse ved at hæve Forlovelsen, var jo ifærd med at svinde bort som et Phantom og jeg vilde have staaet der som den der for et Phantom havde forspildt hende og min Lykke. Det var for hendes Skyld, at jeg har hævet den. Det blev min Trøst. Og naar jeg leed allermeest, naar Alt var forsvunden for mig, saa raabte jeg høit i min Sjæl: var det ikke godt, var det ikke en Guds Lykke, at Du fik Forlovelsen hævet. Hvis dette vedblev vilde Du blot være bleven en livsvarig Plage for hende. Om hun end, vedblev jeg, nu faaer at

vide, at jeg er gaaet ud som et Lys, saa vil hun deri see Guds retfærdige Straf over mig, hun vil ikke sørge med mig, og det er det Eneste jeg ikke vil hun maa. Det er ikke overspændte Følelser, og den Passiar om, at naar hun elsker mig saa vil hun altid være glad for at blive hos mig, kan der ikke reflekteres paa, jeg er for gammel til at tale saaledes. Jeg kjender mig selv, jeg veed hvad jeg kan bære, hvad hun kan bære veed jeg ikke. Det er ikke overspændte Følelser, det veed jeg allerbedst deraf, at det kan berolige Bølgerne i min Sjæl. Nu er jeg mere rolig og jeg venter ikke saa let slige Anfægtelser. Desuden havde jeg ogsaa paa en ganske anden Maade kunnet være udsat for Ydmygelser. Sæt hun havde haft Kraft til at glemme mig, havde reist sig paa en Maade som maaskee vilde have overrasket Verden (Noget jeg havde mine Grunde for at vente), saa havde jeg staaet der. De der blot betragtede det Æsthetiske i Sagen vilde have leet af mig, og de der betragte det Ethiske vilde alligevel have kaldt mig en Bedrager, en Skurk. Er det ikke til at blive gal over. Jeg gaaer igjennem Verden og gjemmer i mit Bryst sunde og stærke Følelser saa mange, at jeg troer 10 Mennesker kunne slaae sig borgerlig og hæderlig igjennem dermed, og jeg — jeg er en Skurk. Men jeg leer af Menneskerne som jeg altid har gjort det. Jeg tager en forfærdelig Hævn over dem, thi det er altid den værste Hævn, at have Retten paa sin Side. Derfor er det jeg saa nødig vil aabne mig, jeg vil ikke have deres fade Lovtaler. Men det er en farlig Vei, det veed jeg meget godt, og dersom jeg ikke havde saa meget Andet der kan ydmyge mig, vilde jeg tage i Betænkning at vedblive at følge den.

Hun er altsaa sygelig. Hvad vil det sige, at hun igjennem Lunds faaer Efterretninger om mig? Er det igjennem Børnene eller igjennem Jfr. Dencker, som kommer hos

Tiedemanns, hvor hun ogsaa kommer. Blot hun ikke er falden i Hænderne paa Jfr. Dencker[1]. Blot hun ikke er løbet fast i Qvindevrøvl. Dertil er hun i Sandhed for god. Og jeg som ikke kunde taale at hun stod ved Siden af mig, fordi jeg syntes at det var ydmygende for hende, fordi hun i visse Maader forsvandt ved min Særhed. Jeg som havde udfundet den Plan, for ret at sætte hende høit, enten derved, at hun selv steeg, eller derved, at hun skulde have den Triumph, at jeg, der om jeg end i Folks Omdømme ikke er andet dog er det ustadigste og meest egoistiske Menneske indenfor Kiøbenhavns Mure, at jeg næsten blev til Latter ved at vende tilbage til hende. Det var en sød Lugt i min Næse; thi om jeg end ikke vilde være til Nar i hendes Øine, saa vilde det glæde mig, at være det i hele Verdens, naar hun kunde stige derved. Hvad bryder jeg mig om mig selv, jeg har mig selv. Og nu skal ogsaa dette forstyrre mig, nu skal det dog faae Udseende af, at jeg af Medlidenhed vender tilbage til hende. Imidlertid opgiver jeg ikke Modet, naar jeg først er i Kiøbenhavn, saa har jeg en betydelig Indflydelse paa den offentlige Mening, og jeg kan vel endnu engang dreie den en Voxnæse. — For en Forsigtigheds Skyld vil jeg bede Dig, at bekjendtgjøre alle Vegne, at jeg, saa snart Schelling er færdig, vender hjem. Det har bestandig været min Hensigt. Jeg vilde da endnu engang see Sagen an. Som Grund til min Tilbagekomst anføres, at Schelling, hvad der forresten er kun altfor sandt, aldeles ikke har tilfredsstillet mig. Jeg faaer da at see, hvad der er at gjøre. Førend jeg selv er i Kiøbenhavn tør jeg intet vove; der [er] Vanskeligheder af en ganske anden Natur, som jeg først maa rydde lidt til-

---

[1]) Husbestyrerinde hos Lunds paa Købmagergade; se Henriette Lund, Erindringer fra Hjemmet, S. 120.

siden. Den hele Sag er grændseløs forviklet. Dog holder jeg med Guds Hjælp mit Mod oppe. Det vil formodentlig komme hende for Øre, at jeg kommer i Foraaret, det er det Hele jeg kan gjøre nu, jeg tør ikke gjøre mere, Gud veed hvor gjerne jeg vilde. Ogsaa dette gjør jeg, fordi jeg troer jeg har for min egen Skyld Lov til det, da jeg jo kun anseer i en vis Forstand Forholdet for hævet. Du kan see, hvor omhyggeligt jeg har vaaget over hendes Interesse. Dersom jeg skulde vende tilbage til hende, saa ønskede jeg at faae de faa Væsener, hun ved mig har lært at elske, med, det er mine 4 Nevøer og 2 Niecer. Til den Ende har jeg vedligeholdt ofte med Opoffrelse af Tid, en stadig Correspondance med dem. Naturligviis har jeg for at bortlede Opmærksomheden givet det Skin af et vist Bizarrerie af mig. Dog dette bliver som Alt mellem os. Seer Du derfor frygter jeg ingen Fare for at vende tilbage til hende fra den Kant som Du. Ja havde jeg forladt hende for min Skyld, da var Alt tabt; men det har jeg ikke. Jeg vender ikke tilbage i mine Øine som den forlorne Søn, ikke mindre stolt end før er jeg, hendes Tillid kan ikke svægges til mig ved min Tilbagevenden. Men som sagt der er andre Ting der maa tages et Hensyn til.

Seer Du nu Forskjellen mellem mit Forhold og Dit. Du har blot æsthetiske Bestemmelser, eller mener Du, at Du paa Dommens Dag skal gjøre Regnskab for, at Du ikke er bleven forlovet med en Pige, som Du heller end gjerne vilde forloves med; saa maatte man vel sige, at Du paa Dommens Dag kan fordre Regnskab for, hvorfor Du ikke fik hende. Der er et svælgende Dyb mellem Dit og Mit. Det forunder [?] mig derfor, at Du tog Dig deri. Naar jeg først kommer til Kiøbenhavn skal jeg altid levere mit ringe Bidrag til yderlige[re] Nydelse.

At komme til Kiøbenhavn i Foraaret er mig absolut

nødvendigt. Enten bliver jeg nemlig i Foraaret færdig med Enten—Eller, eller jeg bliver aldrig. Titlen er omtrent hvad Du kjender; jeg haaber, at den bliver mellem os. Anonymitæt er mig af yderste Vigtighed. Kun i eet Tilfælde vilde jeg ikke være kommen, hvis jeg havde troet, at det var nødvendigt for hende. For hende gjør jeg Alt, jeg ødsler med mig selv mere end med Penge og det er meget sagt. Jeg længes i denne Henseende efter at see Dig. Du er vant til at see mine Arbeider tilblive, denne Gang er det anderledes. Naar jeg nu tager mine Ruller frem og læser Dig en 14 a 20 Ark for, hvad siger Du derom. Friskt Mod Antonius[1]. Det er i en vis Forstand svære Tider, og enkelte Afsnit som jeg arbeider paa, behøve netop hele min Lune, al min Vittighed, hvor faaer jeg den fra. Schelling har jeg aldeles opgivet, jeg hører ham blot, skriver Intet, hverken paa Stedet eller hjemme.[2]

Mine Actier staae formodentlig meget slet i Kiøbenhavn. Endog min Broder Peter skrev med en vis Reservation. Alt Sligt bekymrer mig ikke, det bekymrer mig næsten mere, naar jeg, hvis det saa skal være, vender tilbage til hende, at Folk sige, der er det [ɔ: dog] noget godt i ham. Dette ussle Pak. Jeg kunde jo have blevet hos hende, lade hende lide Alt det, som var umuligt dengang at forebygge, og sagt til hende, at hun jo selv havde ønsket det, og været hædret og æret som en god Ægtemand. Saaledes er de fleste Ægtemænd. Det vil jeg ikke. Jeg vil før hades og afskyes.

Enten—Eller er dog en ganske fortræffelig Titel, den er paa eengang pikant og tillige har den spekulativ Betydning.

---

1) Holberg, den politiske Kandestøber 1, 1.

2) S. K.'s Optegnelser fra Forelæsningerne i Berlin er daterede fra 22. Nov. 1841 til 4. Febr. 1842. Efterl. Pap. 1833—43, S. 287.

Dog jeg vil ikke for min egen Skyld foregribe Dig nogen Nydelse.

Denne Vinter i Berlin vil altid have sin store Betydning for mig. Jeg har faaet en Deel bestilt. Naar Du betænker, at jeg har hørt 3 a 4 Timer Kollegier daglig, har een Sprogtime daglig, og at jeg dog har faaet skrevet saa meget (og det uagtet jeg maatte anvende saa megen Tid i Begyndelsen paa at skrive Schellings Forelæsninger, som jeg skrev reent), faaet læst en Deel, saa kan man ikke klage. Og nu alle mine Smerter [?], alle mine Monologuer. Længe lever jeg ikke, det føler jeg vel, det har jeg aldrig ventet, men jeg lever kort og desto mere intensivt.

Lev vel min kjære Emil. Hils Din Fader og Moder.

Din S. K.

[27. Februar[1] 1842.]

Min kjære Emil!

Schelling vrøvler grændseløs baade i extensiv og intensiv Forstand. Jeg forlader Berlin og iler til Kiøbenhavn, ikke imidlertid, som Du vel forstaaer, for ved et nyt Baand, at binde, nei, jeg behøver min Frihed, det føler jeg nu mere end nogensinde. Et Menneske med min Excentricitæt bør have sin Frihed indtil han møder en Magt i Livet, der som saadan kan binde ham. Jeg kommer til Kiøbenhavn for at fuldføre Enten—Eller. Det er min Yndlingstanke og jeg lever deri. Du skal see denne Tanke er ikke til at kimse af. Mit Liv kan ingenlunde ansees for afsluttet endnu, jeg føler at jeg har endnu et stort Depositum i mig.

Schelling skylder jeg Noget. Jeg har nemlig lært, at det behager mig at reise om end ikke for Studiernes

---

1) Poststempel.

Skyld. Saasnart jeg er færdig med Enten—Eller saa flyver jeg ud igjen som en munter Fugl. Reise maa jeg. Før har jeg aldrig havt Lyst dertil; men først maa jeg være færdig med Enten—Eller, og det kan kun skee i Kiøbenhavn.

Hvad synes Du derom? Du har formodentlig længtes stundom efter mig; hav nu blot lidt Taalmodighed, snart skal jeg være hos Dig, og endnu er min Tanke ikke gold og ufrugtbar, endnu svulmer min Læbe, og den min Veltalenhed, som Du i det mindste har Sands for, er endnu ikke forstummet.

Jeg begriber egentlig ikke, hvorledes jeg saa længe har holdt den Trældom ud her i Berlin. Kun Søndagen til min Frihed, ingen Udflugter, lidt Munterhed. Nei ellers Tak. Jeg er et Søndagsbarn[1], og det betyder, at jeg skal have de 6 Dage fri og kun arbeide een Dag om Ugen.

Meget, saare Meget har jeg at sige Dig. Du har formodentlig ikke synderlig forstaaet mig af og til. Nu det vil vel give sig. Jeg duer nu heller ikke stort til at skrive Breve. Til Dig har jeg i Almindelighed skrevet i samme Øieblik som jeg modtog Dit, i bogstaveligste Forstand. Det gjør mine Breve livlige; men de have derfor ofte ikke stort mere at sige, end en mundtlig Samtale. Bag efter har jeg ofte min Møie dermed. Det Meeste har jeg vel glemt, men en enkelt Ting kan jeg erindre og nu synes jeg det er ingen Ting. Naturligviis er det da ogsaa kun til Dig, jeg skriver saaledes. Dig er jeg vant til at betragte som et absolut taust Vidne til de meest momentane Bevægelser i min Sjæl. Oversigten bevarer jeg dog ret godt.

For Dig haaber jeg ogsaa at det vil have sin Betydning, at jeg kommer. Det er dog vel ikke for meget sagt, at

[1]) $^{5}/_{5}$ 1813 var en Onsdag.

der er eet Menneske, for hvem jeg har Betydning. Da vil vi atter aabne vor Fiscus, jeg har ikke sat overstyr, tvertimod jeg har samlet til Bunke, vi kan deraf leve mange glade Dage. Naar jeg da faaer Dig under Armen, Cigarren tændt, eller naar Professoren sidder paa Bukken, stolt og strunk og blæser af hele Verden, stolt af, at han kjører for mig, der ogsaa blæser af hele Verden, og vi gjør Holdt og Du har Venskab nok til ret at kunne paavirkes af hvad jeg kan foredrage for Dig: Hurra for mig og Dig siger jeg, den Dag forglemmes aldrig.

Mere har jeg nu ikke skriftligt at sige Dig; Du vaager dog vel paa det strængeste over, at Ingen Uvedkommende faaer mine Breve at see, læser i Dem, see at man Intet læser paa Dit Ansigt. Den Forsigtighed forstaaer Du vel. Du [veed], hvorledes jeg er; naar jeg taler med Dig springer jeg splitternøgen omkring, med andre Mennesker er jeg altid uhyre beregnende.

Min kjære Emil

lev vel

Din S. K.

MIT FORHOLD TIL »HENDE«

D. 24. AUG. 49

NOGET DIGTERISK

Infandum me jubes, Regina, renovare dolorem[1]

Regine Olsen. — Jeg saae hende først hos Rørdams. Der saae jeg hende egentlig i den første Tid, da jeg ikke kom til Familien. (Bollette Rørdam[2] har jeg i en vis Forstand noget Ansvar mod, ligesom jeg forresten ogsaa tidligere vistnok havde et Indtryk af hende, og maaskee ogsaa bibragte hende et saadant om end i al Uskyldighed, reent intellectuelt.)

Allerede før min Fader døde var jeg besluttet paa hende. Han døde[3]. Jeg læste til Examen. I al den Tid lod jeg hendes Tilværelse slynge sig ind i min.

I Sommeren 40[4] tog jeg theologisk Embedsexamen.

Gjorde saa ganske uden videre en Visit i Huset. Jeg

NB. I de senere Journaler, dem fra ifjor og iaar findes hist og her en enkelt Bemærkning om hende.

Hende skyldes vist den Replik om mig: det ender vistnok med, at Du bliver Jesuit[5].

---

1) Vergil, Æneide II, 3: Infandum, regina, jubes renovare dolorem (det er en usigelig Smerte du vil have mig til at friske op, Dronning.)

2) Datter af Pastor Thomas Schatt Rørdam og Hustru f. Teilmann. Faderen døde 1831, Moderen levede som Enke paa Frederiksberg.

3) Den 9. August 1838.

4) Den 3. Juli.

5) Efterl. Pap. 1848, S. 117.

reiste til Jylland[1] og fangede maaskee allerede den Gang lidt efter hende f. Ex. ved at laane dem Bøger i min Fraværelse og ved i en enkelt Bog at foranledige dem til at læse et bestemt Sted.

I August kom jeg tilbage. Tiden fra 9. August til i September kan i strengere Forstand siges at være den Tid, i hvilken jeg tilnærmede mig hende.

Den 8. September gik jeg hjemme fra med fast Forsæt at ville afgjøre det Hele. Vi mødtes paa Gaden lige udenfor deres Huus. Hun sagde der var ingen hjemme. Jeg var dumdristig nok til at forstaae just dette som en Invitation, som hvad jeg behøvede. Jeg gik op med. Der stod vi to ene i Dagligstuen. Hun var lidt urolig. Jeg bad hende at spille lidt for mig som hun ellers gjorde. Hun gjør det, men det vil ikke lykkes mig. Da tager jeg pludselig Nodebogen, lukker den ikke uden en vis Heftighed i, kaster den hen af Klaveret og siger: aah, hvad bryder jeg mig om Musik; det er Dem, jeg søger, Dem jeg har søgt i 2 Aar. Hun blev taus. Forøvrigt har jeg Intet gjort for at bedaare hende; jeg har endog advaret mod mig selv, mod mit Tungsind. Dog da hun talte om et Forhold til Schlegel, sagde jeg: saa lad dette Forhold være en Parenthes, thi jeg har jo dog første Prioritet[NB.]

Hun blev væsentligen taus. Jeg gik endeligen, thi jeg havde været angest nok for, at Nogen skulde være kommet og have fundet os Tvende og hende saaledes urolig. Jeg gik umiddelbart op til Etatsraaden. Jeg veed ikke jeg var i en forskrækkelig Angest for at have gjort for stærkt et

---

NB. Dette var dog nok først d. 10de hun talte om Schlegel, thi d. 8. sagde hun ikke et Ord.

---

[1]) Optegnelserne fra denne Rejse begynder d. 17. Juli. Se Efterl. Pap. 1833—43, S. 252 ff.

Indtryk paa hende, samt for, at paa nogen Maade mit Besøg skulde give Anledning til Misforstaaelse, vel endog til Skade for hendes Rygte.

Faderen sagde hverken ja eller nei, men var dog villig nok, som jeg let forstod. Jeg forlangte en Samtale; jeg fik den d. 10. September Eftermiddag. Jeg har ikke sagt eet eneste Ord for at bedaare — hun sagde ja.

Øieblikkeligt overtog jeg Forholdet til hele Familien. Min Virtuositet blev især anvendt mod Faderen, hvem jeg forresten altid har holdt saare meget af.

Men indefter; anden Dagen saae jeg, at jeg havde grebet feil. En Poeniterende som jeg var, mit vita ante acta[1], mit Tungsind det var nok.

Jeg har lidt ubeskriveligt i den Tid.

Hun syntes Ingenting at bemærke. Hun blev tvertimod tilsidst saa overmodig, at hun engang erklærede, at hun havde taget mig af Medlidenhed, kort jeg har neppe kjendt et saadant Overmod.

Dette blev i [e]en Forstand det Farlige. Tager hun sig det ikke nærmere, tænkte jeg, end at hun, som hun selv sagde engang „hvis hun troede det var af Vane jeg kom, saa vilde hun strax slaae op", tager hun sig det ikke nærmere: saa er jeg hjulpen. Nu kom jeg til Fatning. I en anden Forstand tilstaaer jeg min Svaghed, at hun dog et Øieblik gjorde mig vred.

Nu satte jeg Kræfter i Bevægelse — hun giver for Alvor efter, og lige det Modsatte skeer, den meest extreme Hengivelse af Tilbedelse[2], Noget jeg dog til en vis Grad selv var Skyld i eller bærer Ansvar for, fordi jeg selv kun altfor klart overskuende Forholdets Vanskelighed og indseende at

---

[1]) Det Liv jeg før havde ført.

[2]) Ordene fra „af Tilbedelse" til „forrædersk mod mig" er føjede til senere.

der maatte bruges den stærkeste Magt for at tvinge mit Tungsind igjennem, hvis det var muligt, havde sagt til hende: hengiv Dig, ved Stolthed gjør Du mig Sagen let. Et aldeles sandt Ord, oprigtigt mod hende, og tungsindigt forrædersk mod mig.

Naturligt, nu vaagner igjen mit Tungsind, thi hendes Hengivelse er atter at jeg faaer „Ansvaret“ efter størst mulige Maalestok — medens hendes Stolthed gjorde mig tilnærmelsesviis fri for „Ansvaret“ — jeg seer det maa briste. Min Dom er, og min Tanke var, at det var Guds Straf over mig.

Ganske klar over hvad Indtryk hun reent erotisk har gjort paa mig, kan jeg ikke blive. Thi vist er det, det at hun havde givet sig næsten tilbedende hen, bedet mig om at elske hende, det havde rørt mig i den Grad, at jeg vilde vove Alt for hende. Dog hvor høit jeg elskede hende, viser dog ogsaa dette, at jeg bestandigt har villet skjule det for mig, hvor meget hun egentlig har rørt mig, hvilket dog egentlig ikke forholder sig til det Erotiske.

Havde jeg ikke været en Poeniterende, ikke haft mit vita ante acta, ikke været tungsindig — Forbindelsen med hende vilde have gjort mig saa lykkelig, som jeg aldrig havde drømt om at blive. Men selv forsaavidt jeg, fordi jeg desto værre var den, jeg er, maatte sige, at jeg kunde blive lykkeligere i Ulykke uden hende, end med hende — hun havde rørt mig, og jeg havde gjerne, heller end gjerne gjort Alt.

Lidt af hvordan det hang sammen med mig har hun dog anet. Thi oftere faldt denne Replik: Du bliver dog aldrig glad, saa kan det jo hverken gjøre Dig fra eller til, om jeg faaer Lov at blive hos Dig. Hun sagde ogsaa engang: at hun aldrig skulde spørge mig om Noget, naar hun blot maatte blive hos mig.

Men der var en guddommelig Protest, saaledes forstod jeg det. Vielsen. Jeg maatte fortie uhyre Meget for hende, basere det Hele paa en Usandhed.

Jeg skrev hende til og sendte hendes Ring. Billetten findes ordret i „det psychologiske Experiment“[1]. Jeg har med Flid ladet det være reent historisk; thi jeg har Ingen talt til derom, ikke til een Eneste, jeg som er tausere end Graven. Skulde hun faae Bogen at see, vilde jeg just, at hun skulde mindes derom.

Hvad gjør hun? Hun overskrider i qvindelig Fortvivlelse Grændsen. Hun har aabenbart vidst, at jeg var tungsindig, hun har meent at ængste mig til det Yderste. Det Modsatte skete. Vistnok ængstede hun mig til det Yderste; men nu reiste min Natur sig gigantisk for at vise hende af. Der var kun Eet at gjøre: at støde fra af al Magt.

Nogle enkelte Replikker ere ogsaa faktiske f. Ex. den om at det dog ikke er sagt, at man bliver feed ved at gifte sig, at jeg har kjendt En (her nævnte jeg min Fader saa forsaavidt er Historien anderledes og holdt anderledes) som var gift to Gange og ikke blev feed. Den Replik: at man kan hæve en Forlovelse paa to Maader saa vel ved Hjælp af Agtelse som ved Hjælp af Kjerlighed. Hendes Replik: jeg troer egentlig at Du er gal.

---

1) „Skyldig?“ — „Ikke—Skyldig?“ En Lidelseshistorie. Psychologisk Experiment af Frater Taciturnus, (1845; saml. Værker VI, S. 308 f.): Jeg skrev et Brev til hende, saaledes: For ikke oftere at gjøre Prøve paa, hvad der dog maa skee, hvad der, naar det er skeet, vel vil give Kræfter, som disse behøves: saa lad det være skeet. Glem frem for Alt den, der skriver dette; tilgiv et Menneske, der, om han end formaaede Noget, dog ikke formaaede at gjøre en Pige lykkelig.

At sende en Silkesnor er i Østen Dødsstraf for Modtageren; at sende en Ring bliver nok her Dødsstraf for Den, som sender den.

I disse Bedragets to Maaneder iagttog jeg den Forsigtighedens Omsorg med Mellemrum at sige ligefrem til hende: giv efter, slip mig; Du holder det ikke ud. Dertil svarede hun lidenskabeligt, at hun hellere vilde holde Alt ud end slippe mig.

Jeg foreslog ogsaa at give Sagen den Vending, at det var hende, der slog op med mig, for at spare hende alle Krænkelser. Det vilde hun ikke, hun svarede, at naar hun holdt det Andet ud, holdt hun vel ogsaa det ud, og ikke usocratisk bemærkede hun, at der var vel Ingen, der vilde lade hende det mærke i hendes Nærværelse, og hvad de sagde om hende i hendes Fraværelse kunde jo være det Samme.

Det var en frygtelig qvalfuld Tid — at maatte være saaledes grusom, og saa at elske som jeg gjorde. Hun streed som en Løvinde; havde jeg ikke meent at have en guddommelig Modstand: hun havde seiret.

Saa brast det, omtrent to Maaneder efter. Hun blev fortvivlet. For første Gang i mit Liv skjendte jeg. Det var det Eneste, der var at gjøre.

Fra hende gik jeg umiddelbart i Theateret, fordi jeg vilde træffe Emil Boesen. (Deraf blev i sin Tid lavet den Historie, som fortaltes i Byen, at jeg skulde have sagt til Familien, idet jeg tog mit Uhr op, om de havde mere at sige, at de da vilde skynde Dem, thi jeg skulde i Theateret). Acten var forbi. Idet jeg gaaer ud af 2det Parquet, kommer Etatsraaden fra første Parquet og siger: maa jeg tale med Dem. Vi fulgtes ad hjem til ham. Hun er fortvivlet. Han sagde: det bliver hendes Død, hun er ganske fortvivlet. Jeg sagde: jeg skal nok bringe hende i Ro; men Sagen er afgjort. Han sagde: jeg er en stolt Mand; det er haardt; men jeg beder Dem slaae ikke op med hende. I Sandhed han var stor; han rystede mig. Men jeg blev ved mit. Jeg

spiste til Aften med Familien. Talte med hende, da jeg gik. Næste Morgen fik jeg Brev fra ham, at hun ikke havde sovet om Natten, at jeg maatte komme og see til hende. Jeg kom og talte hende til Rette. Hun spurgte mig: vil Du aldrig gifte Dig. Jeg svarede: jo om ti Aar, naar jeg faaer raset ud, saa maa jeg have en ungblods Frøken til at forynges. En nødvendig Grusomhed. Saa sagde hun: tilgiv mig hvad jeg har gjort mod Dig. Jeg svarede: det var jo mig, der skulde bede saa. Hun sagde: lov at tænke paa mig. Det gjorde jeg. Hun sagde: kys

---

Hun fremtog en lille Seddel, hvorpaa stod et Ord af mig, hvilken hun pleiede at bære paa sit Bryst, den fremtog hun og rev den stille i Smaastykker og sagde: saa har Du da ogsaa drevet et rædsomt Spil med mig.

Hun sagde: holder Du da slet ikke af mig; jeg svarede: ja, naar Du bliver saaledes ved, saa holder jeg ikke af Dig.

Hun sagde: blot det ikke maa være for sildig, naar du fortryder det — hun sigtede til Døden. Jeg maatte grusomt gjøre en Spøg dermed, og sagde om hun mente, at jeg skulde komme ligesom Wilhelm i Lenore[1].

At træde ud af Forholdet som en Skurk om muligt en topmaalt Skurk, var det Eneste, der var at gjøre for at arbeide hende flot og give hende Fart til et Ægteskab; men det var tillige det udsøgte Galanteri. Med min Behændighed havde det sandeligen været let nok at trække mig tilbage paa billigere Vilkaar. — At denne Adfærd er Galanteri har det unge Menneske hos Constantin Constantius udviklet[2] og jeg er enig med ham.

---

[1]) I Bürgers Digt Lenore henter den faldne Kriger Wilhelm sin Hjertenskær og rider med hende til Graven.

[2]) Stadier paa Livets Vei; Saml. Værker VI, 34 ff.

mig. Det gjorde jeg — men uden Lidenskab. Forbarmende Gud.

Saa skilles vi ad. Jeg tilbragte Nætterne grædende i min Seng. Men var om Dagen den Sædvanlige, mere kaad og vittig end nogensinde; det var nødvendigt. Min Broder sagde til mig at han vilde gaae ned til Familien og vise dem, at jeg ikke var en Skurk. Jeg sagde: gjør Du det, jager jeg Dig en Kugle gjennem Hovedet. Det bedste Beviis for, hvor dybt Sagen beskæftigede mig.

Jeg reiste til Berlin. Jeg leed saare meget. Hende mindedes jeg hver Dag. Jeg har ubetinget indtil Dato holdt det: hver Dag idetmindste een Gang at bede for hende, ofte to Gange, foruden hvad jeg ellers har tænkt paa hende.

Da Baandet brast, var mit Indtryk dette: enten styrter Du Dig i vild Adspredelse — eller absolut Religieusitet, af en anden Art end Præstens Melange.

„Forførerens Dagbog“ er skrevet for hendes Skyld for at støde fra. Forordet til de to opbyggelige Taler er beregnet

---

Det er sandt. Den Dag jeg saa modtog alt mit Tøi o. s. v. fra hende, skrev jeg et Brev til Etatsraaden, det sendtes uaabnet tilbage.

„Forførerens Dagbog“ var vistnok beregnet paa at støde fra — og jeg veed nok hvad jeg gjennemgik for Agonier i Anledning af Udgivelsen, fordi min Tanke var som min Hensigt, at hidse alle Menneskers Forbittrelse mod mig, noget der rigtignok aldeles mislykkedes især hvad Publikum angaaer, der jublende modtog mig, hvad der har bidraget til at forøge min Foragt for Publikum — men forsaavidt Nogen kom eller kommer til at tænke paa „hende“, var det tillige det meest udsøgte Galanteri, der overhovedet lader sig tænke. At være udseet af en Forfører er for en Qvinde hvad det er for en Frugt at Fuglen har hakket i

paa hende, som meget Andet, Bogens Datum, Dedication til Fader. Og i Bogen selv findes svage Vink om at opgive, om at man kun taber den Elskede, naar man faaer ham til at handle mod sin Overbeviisning. Hun har læst den, det veed jeg af Sibbern[1].

Jeg var i Berlin kun et halvt Aar. Bestemmelsen for min Reise var $1^1/_2$ Aar. At jeg kom saa hurtigt, maatte tildrage sig hendes Opmærksomhed. Ganske rigtigt, hun søgte mig efter Mynsters Prædiken 1ste Paaskedag. Jeg undgik hende; det var for at støde fra, at hun ikke skulde sætte sig fast i den Indbildning, at jeg paa Reisen tænkte paa hende. Desuden havde Sibbern sagt mig, at hun selv havde sagt, at hun ikke kunde taale at see mig. Dette saae jeg nu vel var usandt; men at hun ikke kunde taale at tale med mig, maatte jeg troe.

De afgjørende Sving i hendes Liv har hun dog vistnok

---

den — thi Fuglen er Kjender. En „Elsker" er jo blind, hans Dom altsaa ikke objektiv, han seer maaskee Yndigheder og Differentser, som slet ikke ere til. Men en Forfører er Kjender. Og nu „Forføreren", den absolute Kjender — og saa een eneste Pige: i Sandhed det er det største Galanteri, der lader sig tænke, men for dybsindigt til at blive populairt; det var end ikke et større Galanteri, at lade hiin eneste Pige omvende „Forføreren", thi i samme Øieblik bliver han jo „Elsker", blind, hans Dom upaalidelig. Hvad er saa alle disse Digteres Sange, der have ligefrem besjunget og forgudet den Elskede — og selv været „Elskeren", hvad Vederhæftighed ligger der i deres Lovtale. Nei „Forføreren" — og saa een eneste Pige!

---

[1]) Sibbern blev i Følge Meddelelse fra Fru Schlegel af Kierkegaard brugt som hemmelig Budbringer.

forresten gjort under mine Auspicier. Kort før Forlovelsen med Schlegel fik hun Øie paa mig i en Kirke. Jeg lod hende beholde mine Øine. Hun nikkede to Gange. Jeg rystede paa Hovedet. Det betydede: mig maa Du opgive. Saa nikkede hun igjen, og jeg nikkede saa venligt som muligt, det betydede: min Kjærlighed beholder Du.

Da hun saa havde forlovet sig med Schlegel, mødte hun mig paa Gaden, og hilste saa venligt og indyndende som muligt. Jeg forstod hende ikke, thi jeg vidste den Gang Intet af Forlovelsen. Jeg saae blot spørgende paa hende, og rystede paa Hovedet. Vistnok har hun troet, at jeg vidste det, og søgt mit Bifald.

Den Dag der blev lyst for hende, sad jeg i Frelsers Kirke[1].

Nu er Etatsraaden død. Hun haaber dog muligt paa at faae mig at see igjen, et Forhold til mig, et uskyldigt, et kjerligt. O, den kjære Pige, ved Gud hellere end nogensinde vilde jeg see hende, tale med hende, glæde hende, hvis hun behøver det, begeistre hende. Hvad gav jeg ikke for, at jeg turde det, at jeg turde pynte hende ud i levende Live med den største Navnkundigheds Pynt, som er hende sikkret. Og dette vilde dog nok glæde hende: Navnkundigheden — hun der engang i sin tidligste Ungdom ønskede at være Skuespillerinde, at glimre i Verden; Æres-Opreisningen, hun der dog var saa stolt. Hun skal rangere blandt Pigerne. Og vigtigt er det, at jeg redigerer Sagen. Thi hendes Ægteskab bliver ellers en Mislighed, saa jeg let blev som en Satire, jeg der blev ugift, medens hun vilde døe af Kjærlighed.

Cfr. etsteds i Journalen NB[12] henimod midtveis.

[1]) Regine Olsen blev gift med Joh. Fred. Schlegel 3. Nov. 1847.

O, hvor vilde det glæde mig, at tale med hende; og hvor formildende ogsaa for mit Guds-Forhold. I Muligheden er hun mig svær; i Virkeligheden let.

Men jeg tør det ikke. Hun har een Gang viist mig, hvor langt hun kan gaae ud over Grændsen. Et Ægteskab binder sandeligen ikke hende, naar der igjen gaaer Ild i hendes Lidenskab. Og farligt, farligt er det, at just min Sag er saa god. Ja havde jeg virkelig været en Skurk, saa var Sagen lettere.

Hendes Forhold til Schlegel er ingen Sikkerhed. Sæt hun i en vis Forstand kløgtigt har forstaaet, at dette var den eneste Maade, paa hvilken det kunde blive muligt at faae et Forhold til mig igjen; thi var hun forblevet ugift, vilde jo altid Spørgsmaalet om et Ægteskab komme op igjen. Sæt hun har meent at det var min Villie, at hun skulde gifte sig med Schlegel, at det var derfor jeg i de sidste to Maaneder talte saa meget om ham og om at hun skulde tage ham, om end paa en spøgende og drillende Maade. Og sandt nok, det var min Mening og mit Ønske. Men i saa Fald er jeg jo hende høiere end Forholdet til ham.

Vil Gud lade hende faae den Idee, selv at forlange, at jeg skal tale med hende: saa vil jeg vove det. Glæde mig, vil det, ja det er vist nok. Men kun i saa Fald tør jeg vove det. Forholdet vilde nu være fuldendt. Et broderligt[1] Forhold til hende vilde være mig en stor, stor Glæde. Hvilken Glæde for mig at kunne glæde hende, hun som dog har lidt saa meget for min Skyld! Og hvor tungt, saaledes bestandigt at skulle vedblive at være grusom. Næsten hvor lumsk, at gjøre alt Mit for at fange hende ind i et Ægteskab, og saa at lade hende sidde der. Sæt hun har forstaaet sit Ægteskab som en Mulighed af et søsterligt Forhold

---

[1]) Oprindelig har der staaet søsterligt.

til mig, i hvem hun vel har seet en reen intellectuel Størrelse! Men vove Skridtet kan jeg ikke forsvare. Hun har engang viist, at hun kan vove sig over Grændsen, og paa den anden Side, ved at gifte sig har hun dog egentlig emanciperet sig.

En Palisander Piedestal har jeg selv ladet gjøre, medens jeg boede paa Nørregade paa 1ste Sal. Den er efter min opgivne Konstruktion, og denne igjen efter Anledning af et Ord af hende, den Elskelige i hendes Vaande. Hun sagde at hun gjerne vilde takke mig hele Livet igjennem for at maatte blive hos mig, om hun saa skulde boe i et lille Skab. Med Hensyn dertil er den dannet uden Hylder. — I denne findes Alt omhyggeligt gjemt, Alt, hvad der minder om hende og vil kunne minde hende om mig. Der findes ogsaa et Exemplar af Pseudonymerne til hende; der blev af dem bestandigt kun taget to Velin-Exemplarer, eet for hende og eet for mig.

Iblandt mine Papirer vil ogsaa findes et Brev, bestemt til at aabnes efter min Død, som angaaer hende. Hende og min afdøde Fader skal Bøgerne samtlige helliges: mine Læremestere, en Oldings ædle Viisdom, og en Qvindes elskelige Uforstand.

I Sandhed Religieusitetens og særligen Christendommens Sag har vel Brug for et eenligt Menneske; men hvilken vidtløftig Historie med min Opdragelse, og hvor besynderligt dialektisk!

Dog falder det ikke hende ind, saa maa jeg vel opgive det. Underligt er det forresten, at hun ikke har lært mig saa meget at kjende, at for mig dreier Alt sig om Ansvaret. Derfor vilde jeg ogsaa saa gjerne have havt, at hun skulde have været den, som hævede Forlovelsen.

Hun er vel nu dog lykkelig gift med Schlegel; han har

gjort Lykke[1], det vil opmuntre hende som et Styrelsens Bifald til deres Forbindelse. Mig er Verden imod i en vis Forstand, maaskee hun dog finder Mening i den Forklaring, at det er lidt Straf over mig. Imidlertid, just Verdens Modstand kunde, farligt nok, vel give mig et nyt Værd i hendes Øine.

Forsaavidt det er sandt, hvad Jfr. Dencker har fortalt mig (og Jfr. D. har jeg stundom saadan benyttet til at faae sagt hvad jeg vilde have sagt, Alt i Retning af at consolidere hendes Ægteskab) at hun har sagt: „at det var hun egentligen ikke vred paa mig for, at jeg havde hævet Forlovelsen; men den Maade, jeg havde gjort det paa“, saa viser dette, at hun dog i temmelig høi Grad har noget af denne qvindelige Glemsomhed, der er Umiddelbarhedens. Hun glemmer, at hun 2 Maaneder før det Afgjørende fik et Skilsmisse-Brev og i for mig saa ydmygende Udtryk som muligt — den Maade var der jo dog vel Intet at indvende mod. Men da var det hende, der i Mangel af at slaae op, slog saa fortvivlet bag ud, at jeg maatte trække et heelt Alphabet mere ud[2]. Hun glemmer, at hun selv sagde, at hvis jeg kunde overbevise hende om, at jeg var en Skurk, vilde hun let finde sig i det Hele. Og nu klager hun over Maaden, formodentlig „den skurkeagtige Maade“. Og forøvrigt var den Maade ikke blevet brugt, saa vare vi vel endnu ifærd med at slaae op. Forsaavidt kan det være rigtigt at klage over „Maaden“, thi paa ingen anden Maade vilde det være lykkedes mig.

---

[1]) Joh. Fred. Schlegel, der 1847 var bleven Fuldmægtig i Generaltoldkammer- og Kommercekollegiets Handels- og Konsulatskontor, avancerede 1848 til Chef for Kolonialkontoret.

[2]) En Terminus fra Bogtrykkersproget fra den Tid, da Arkene signeredes med Bogstaverne A til Z, dernæst Aa osv.

I en vis Forstand er dog en Qvinde et forfærdeligt Væsen. Der er en Form af Hengivelse, der forfærder mit Væsen, fordi den er mit Væsen saa modsat: det er den qvindeligt-hensynsløse qvindelige Hengivenhed, forfærdelig fordi Kvindelighed just i een For[stand] er saa mægtigt bundet i Hensynet. Men sprænges det — og er saa den anden Part en Dialektiker med en tungsindig Phantasie og svær religieus Oppakning: i Sandhed det er Forfærdeligt.

Og vist er det ogsaa, at jeg, hvis der nu kom et Forhold til hende istand, ubetinget vilde gjøre Begyndelsen med at skjende paa hende. For at hjælpe hende har jeg fundet mig [i,] ja gjort Alt for i alle Andres Øine at synes en Skurk. Men sandeligen, hun bærer et stort Ansvar. Det er ikke hendes Fortjeneste, at jeg ikke bragtes formelig til Desperation. Og hvor elskelig hun end var i sin Fortvivlelse, og hvor villig, villig jeg tilgiver og glemmer som var det aldrig skeet: siges skal det dog til hende, dersom Forholdet skulde komme istand og der skulde være Sandhed deri.

Hvad mig selv angaaer, da har jeg lært dette, at jeg har havt ikke Lidet af en Selvplager. Dette vil nu vel forandres.

Hvad Cornelia[1] angaaer, da har hendes Forlovelse i en vis Forstand bedrøvet mig. Hun var en sjælden ægte Qvinde-

---

[1]) Cfr. Efterl. Pap. 1844—46, S. 155: Cornelia Olsen.

lighed. Blot dette ene Træk af ædel qvindelig Eenfold. Da alle Kløgtige let forstode, at jeg var en Skurk, og enhver Kløgtig smigrede sig selv med at kunne ganske forstaae det: da sagde hun „jeg kan ikke forstaae Mag. K.; men jeg troer, at han alligevel er et godt Menneske". I Sandhed et mægtigt Ord, der ogsaa imponerede mig. Men Cornelia hører idelig med til Gruppen: Regine. Der skulde hun være blevet, og digterisk var hun blevet at forevige. Nu er hun forsaavidt tabt.

Regine skulde og burde giftes. Dette er det Eneste, der er digterisk sandt. Og om hun selv vil sige til mig, at hun havde gjort det af Forbittrelse mod mig og deslige, saa vilde jeg sige: Snik, Snak, hvad forstaaer en saadan lille Jomfrue sig paa hvad hun gjør. Du har gjort noget ganske Overordentligt, gjort en Velgjerning mod mig, just ved dette Skridt hjulpet mig. Og derfor veed jeg, at Du har gjort det af Kjerlighed for mig, selv om Du vilde paastaae, at Du aldrig havde tænkt derpaa. Men siig, sømmede det sig for Dig at handle smaaligt, i pianket Fruentimmer-Stiil, eller troer Du, at jeg kan tænke smaaligt? Det Smaalige er det Eneste, jeg ikke kan forstaae. Historisk betragtet af en Drønnert har hun et Faktum mod sig: sit Ægteskab. Min Interpretation, der ubetinget er den eneste sande, gjør den til hvad den er: et Plus. Hun rangerer i første Forhold ved sin Tro: at have Qvindelighed nok til at troe et Menneske, der saaledes handlede mod hende og saaledes forvirrede Alt for hende. I andet Forhold rangerer hun ved rigtigt at have fattet Pointet, at hun havde at gifte sig. Det er dette, der saa let kan sees feil af. Saaledes forstaaet smerter det mig, at jeg jo nu er i Fordelen, jeg den Ugifte, og at jeg ikke kan komme til at indsætte hende i hendes Ret ved min Interpretation af, at det just var det hun skulde gjøre.

Opgjørelse.

Hendes Tanke har vistnok været denne. Han holder i Grunden af mig; han er forlovet med mig; jeg elsker ham kun altfor høit: hvor fra i al Verden kommer saa denne Collision, det maa jo være Galskab, et Tungsind der grændser til Galskab. Ergo sætter jeg Alt ind paa at sprænge. Fortræffeligt, qvindeligt aldeles sandt — at det var en religieus Collision maatte nødvendigviis undgaae hende, som slet ikke var religieust udviklet, og allermindst til at ane den Art religieuse Collisioner. Alt er ypperligt og hun er stor ved den qvindelige Uforfærdethed med hvilken hun vover at storme paa. Desuden havde hun jo paa en Maade mit eget Vink desangaaende. Jeg vidste, skulde hun tilgavns blive mig farlig, som hun fortjente det, den Elskelige, skulde Sagen blive for mig til høieste Priis, saa maatte hun passe paa, at stride ved Hjælp af Hengivelse. Det har hun gjort, det yndige Barn, og mesterligt qua Qvinde.

Hvad mig angaaer, da er det Loven for hele mit Liv, det kommer igjen paa alle de afgjørende Punkter: som hiin General, der selv commanderede[1], da han blev skudt, saaledes har jeg altid selv commanderet, naar jeg skulde saares. Men Fægtningen selv, som hun havde at udføre, var i stor Stiil og beundringsværdig. Jeg gav hende paa en Maade Buen i Haanden, jeg lagde selv Pilen paa, viste hende, hvorledes hun skulde sigte — min Tanke var — og det var Kjerlighed — enten bliver jeg Din, eller Du skal faae

---

[1]) Efter commanderede er to Ord udstregede; maaske der har staaet giv Fyr, og maaske sigtes der til Andreas Hofer, se Julius Mosens Digt „Hofers Tod", sidste Strophe: Gebt Feuer! — Ach, wie schiesst ihr schlecht!

Lov til at saare mig saa dybt, saare mig i mit Tungsind og i mit Guds-Forhold, saa dybt, at jeg, skjøndt adskilt fra Dig, dog bliver Din.

Men hvilket Mønster af ulykkelig Elskov! Det er ikke som f. Ex. med Goethes Frederikke, der afslaaer ethvert Ægteskab, fordi det maa være en Pige nok at have elsket Goethe[1]. Lige omvendt er det mit Liv, der kommer til at accentuere hende. Og det er mig, der gjør Alt, Alt, for at faae hende gift.

En saadan Collision er utænkelig, hvis den ikke er en religieus Collision. Thi var det min Stolthed og deslige, min Nydelsessyge og deslige, saa vilde jo umuligt mit Liv komme til at udtrykke, at jeg accentuerer hende som den Eneste.

Hun gifter sig, og nu er Forholdet aldeles normalt.

Om hende er der, især da fra det Øieblik hendes Overmod forklarede sig til Hengivelse, Intet at sige, ikke eet Ord, ikke eet eneste, uden til hendes Ære og Priis. Det var et yndigt Barn, et elskeligt Væsen, ret som beregnet paa, at et Tungsind som mit kunde have havt sin eneste Glæde af at fortrylle hende.

Yndig var hun, da jeg første Gang saae hende, elskelig i Sandhed elskelig i sin Hengivelse, rørende, i ædel Forstand rørende i sin Sorg, ikke uden Høihed i Skilsmissens

---

[1]) Friederike Brion, Præstedatter i Sesenheim ved Frankfurt a. M., var som 16aarig Goethes Elskede og bevarede sin Ungdomskærlighed til det sidste; hun døde ugift 1813, Goethe selv blev ægteviet 1806; han skildrer selv sit Forhold til hende i Dichtung u. Wahrheit 10. og 11. Bog.

sidste Øieblik, barnlig først og sidst; og trods det kløgtige lille Hoved* Eet fandt jeg altid hos hende, Eet, som vilde være mig nok til den evindelige Lovtale: Tavshed og Inderlighed; og een Magt havde hun: et tilbedende Blik, naar hun bønfaldt, som kunde røre Stene; og lyksaligt var det at fortrylle hende Livet, lyksaligt at see hendes ubeskrivelige Lyksalighed.

Der er skeet en himmelraabende Uret mod hende, ved at rive hende ud i Forholdet til mig, i rædsomme Optrin, der vare som beregnede paa aldeles at tilintetgjøre Indtrykket af hende. Gud tilgive mig! Jeg maatte krænke, og forlade hende, jeg maatte først i de to sidste Maaneder være grusom, for om muligt at hjælpe hende. Dette var dog maaskee tungest for mig. Jeg har maattet fortsætte denne Grusomhed, sandeligen i den redeligste Mening. Hun har i sin Tid vistnok lidt ubeskriveligt; hun vilde tilgive mig!

Den Elskede var hun. Min Tilværelse skal accentuere ubetinget hendes Liv, min Forfatter-Virksomhed ogsaa kunne betragtes som et Monument til hendes Ære og Priis. Jeg tager hende med til Historien. Og jeg der tungsindigt havde kun eet Ønske at fortrylle hende: der er det mig ikke negtet; der gaaer jeg ved hendes Side; som en Ceremoniemester fører jeg hende i Triumph og siger: behager at gjøre lidt Plads for hende, for „vor egen kjære, lille Regine“.

---

*Anm. Hende skyldes den Fortælling om en Pige og en Karl, der talte om en anden Pige, der havde slaaet op med sin Kjereste, og tilføiede hun: det var underligt, thi han havde saadan gode Klæder. — Ogsaa fortalte hun Historien om Frue Munter, der løb bort med Pollon, at hun selv gik ind til hendes Mand og sagde: ja, det er vel lige saa godt, at jeg selv siger Dig det: jeg er gift med Pollon.

Jeg har engang bedet Gud om hende, som om en Gave, den kjæreste; jeg har ogsaa i Øieblikke, naar jeg øinede Muligheden af at realisere et Ægteskab, takket Gud for hende som for en Gave; jeg har senere maatte[t] betragte hende som Guds Straf over mig: men altid har jeg henført hende til Gud, redeligt fastholdt det, ogsaa da naar hun gjorde Alt for fortvivlet at lade mig føle min Overlegenhed.

Og i Sandhed Gud straffer frygteligt! For en besværet Samvittighed hvilken rædselsfuld Straf! At holde dette yndige Barn i sin Haand, at kunne fortrylle hende Livet, at see hendes ubeskrivelige Lyksalighed, den Tungsindiges høieste Lykke — og saa at fornemme denne dømmende Stemme i sit Indre „Du har at slippe hende", det er din Straf, og den skal skærpes ved at see alle hendes Lidelser, skærpes ved hendes Bønner og Taarer, hun som ikke aner, at det er Din Straf, men troer, at det er Din Haardhjertethed*, der skal røres."

Indholdet af hiint Forlovelsens Aar var for mig egentlig: en ængstet Samvittigheds qvalfulde Overveielser, tør Du forlove Dig, tør Du gifte Dig — ak, og imidlertid gik hun det yndige Barn ved min Side og var — den Forlovede! Jeg var gammel som en Olding, hun ung som et Barn, men Evner havde jeg — ak, næsten desto værre! — til at fortrylle hende, og naar jeg skimtede Haab kunde jeg ikke negte mig den Glæde at fortrylle hende, der elskeligt var Barn, vedblev at være Barn, og trods al[t] hvad hun havde

---

*Anm. Dette var da ogsaa egentligen hendes Mening, thi hun sagde flere Gange, at det var min Stolthed, der var Skyld i at jeg vilde forlade hende. Ogsaa sagde hun, at jeg var dog egentligen ikke god, men at hun alligevel ikke kunde lade være at elske mig og bede at maatte blive hos mig.

lidt, var som et Barn, da vi skiltes ad. Dog brydes maatte Forholdet, og grusom maatte jeg være for at hjælpe hende — see det er „Frygt og Bæven". Saa frygteligt bliver Forholdet, at tilsidst det Erotiske er som var det der ikke, fordi Rædselen fører Forholdet ind under andre Categorier. Jeg var i den Grad en Olding, at hun blev som et elsket Barn, ligegyldigt næsten af hvilket Kjøn. See det er „Frygt og Bæven". Og paastaae tør jeg, at jeg har ønsket Ægteskabet inderligere end hun; det havde for mig (lig hine Dæmoner i Eventyret) betydet, i blot menneskelig Forstand, min Frelse. Ak, men jeg maatte ikke komme i Havn, jeg skulde bruges paa en anden Maade. Et gaadefuldt Ord af hende var det derfor, et Ord hun ikke forstod, men jeg desto bedre, da hun i sin Vaande engang sagde: Du kan dog ikke vide, om det ikke kunde være godt for Dig selv, at jeg fik Lov at blive hos Dig. See det er Frygt og Bæven.

AF
SØREN KIERKEGAARDS
JOURNALER

NB 12—14

JULI—NOVEMBER 1849

„Hendes Forhold til mig“ [1].

Min Frihed skulde og maatte jeg faae; selv paa det billigste Vilkaar havde det dog maaskee været Straf nok for min Stolthed at have vovet mig ud i Noget, jeg ikke kunde realisere. Altsaa min Frihed skulde og maatte jeg have og visseligen var det ogsaa hende det eneste Tjenlige, at jeg fik den; hun vilde være sprængt, i Løbet af ganske kort Tid havde hun oprevet sig selv, overanstrængende sig selv, fordi hun havde en saa uhyre Forestilling om mig, og dog vilde om muligt svare til et Idealere. Og imidlertid vilde jeg ved min Aandsbeskæftigelse og min frygtelige Indesluttethed have levet i en Verden for mig. Afsindigt ødsles paa mig, afsindigt, det er for Intet, eller vel endog saaledes at hun blev mig en uhyre qvalfuld Byrde, det hverken skulde eller burde hun. Mit Inderstes Qvaler beholdt jeg jo alligevel. Turde jeg nu have forenet hende med mig saaledes, at dette Inderste blev lukket for hende, og jeg ikkun turde anvende al min Evne paa at fortrylle og glæde hende: i Sandhed det vilde have været mit høieste Ønske. Men forpligter Vielsen mig til at aabne mig ganske, fordømmer den mig, hvis jeg ikke gjør det, fordrer den at jeg skal føre hende ind i mit Inderste: ja i samme Øieblik er Forholdet en Urimelighed, hun er saa afsindigt ødslet paa mig, ødslet paa mig for at gjøre mig mit Liv qvalfuldere, ogsaa ved at see hendes Lidelse. — Schlegel kan hun i

---

[1]) Journal NB[12] S. 155—157: hele Journalen er dateret 19. Juli 1849.

høi Grad forskjønne Livet, hun kan gjøre ham lykkelig, han vil tilbede og takke hende. Muligt hun beholder en inderlig Smerte betræffende sit Forhold til mig; men just den vil maaskee i dybeste Forstand idealisere hende, og Forholdet egentlig svare til hendes Væsen, hvori der dog ogsaa var megen Stolthed.

Havde hun qvindeligt været nøiet med min første Opsigelse, der var affattet for mig saa ydmygende som muligt, og hvori jeg bad om hendes Tilgivelse — saa var Forholdet aldrig blevet frygteligt. Fortvivlet gik hun over sin Grændse og vilde fortvivlet forcere mig over min: nu blev Forholdet frygteligt. Der var kun Eet, ubetinget kun Eet at gjøre, at understøtte hende ved et Bedrag. Det gjorde jeg, jeg har ikke sparet mig selv. Men derved blev Sagen for mig en Enekamp med Gud. Gud kan i ethvert Øieblik ængste mig med, at jeg mangler hendes Tilgivelse — og deri er jeg dog, menneskelig talt, saa uskyldig som mulig. Vilde jeg nu bede hende om hendes Tilgivelse, løber jeg Fare for det Gamle, at hun, opdagende, at hun dog var elsket, styrter ligesaa fortvivlet ind paa mig igjen.

Lykkeligt i en vis Forstand at være Qvinde. Hun aner Intet af alt Dette, „hun klager ikke over, at jeg slop op med hende, men over den Maade, jeg gjorde det paa“.

Maaskee burde hun dog til en vis Grad selv lidt have forstaaet dette, og gjort mig Vilkaaret let [ↄ: lidt?] lettere, maaskee.

Ak, men hun var jo saa ung, og hun var mig saa elskeligt hengiven o i altfor ydmyg Underordnelse til at det kunde falde hende ind, at hun saaledes skulde tage Partie lige over for mig. Dernæst var hun vanskeligt stillet. Hun maatte jo let forud have en Forestilling om, hvor rasende forbittret den i Familiens Øine Frygtelige, Etatsraaden, vilde blive. Fremdeles har hun dog maaskee gjort lidt Uret mod

Schlegel ved at tage mig — og nu denne Katastrophe. Endeligen, jeg har selv dialektisk gjort hende Sagen vanskelig. Jeg kunde jo mere ligefrem (enten mildt religieust eller lidt mere overtalende) forlangt min Frihed. Men at jeg ikke gjorde dette skete med velberaad Hu. Det var af en reen particulair Grund jeg ikke kunde gifte mig, jeg var strandet ikke paa hende, men paa det at gifte sig, og var religieust strandet derpaa. Nu kunde jeg dog umuligt forsvare, at lade hende blive ugift af samme Grund — og det vilde være skeet, hvis jeg havde brugt ganske ligefrem Meddelelse; thi da vilde jeg have fængslet hende til mig for stedse.

Altsaa hun er reen og aldeles skyldfri — skulde ikke ogsaa Uskyldigheden være skyldfri! I ethvert Fald er det umuligt at see hendes Smule Skyld naar man paa samme Tid skal see min uhyre, at „rive hende ud med mig paa Strømmen“; ak dette Ord erindrer mig om den allerførste Tid af Forlovelsen, hvor det stod saa tydeligt for mig at jeg havde gjort det. Men da var det at hun med sit Overmod gjorde mig ganske tryg, saa jeg næsten begyndte at ansee Faren for ubetydelig, siden hun tog sig Sagen saa let.

Min Skyld er at have revet hende ud paa Strømmen, og hendes Skyld er egentlig ingen, selv om det var saa, at hun dog tidligere burde indseet, at det vilde være hende en Umulighed at stride sig igjennem til hvad hun ønskede, at jeg var for stærk. Men ogsaa her er hun uden Skyld, thi jeg gav hende jo selv det Vink*, at stride ved Hengivelse,

---

*Anm. Og hvorfor var det redeligt af mig at give hende det Vink? fordi jeg ikke var Herren, men jeg streed selv med en høiere Magt, og i denne min inderlige Striden reflekterede sig hendes Striden med mig, saa det var mig

fordi jeg vidste dette maatte blive mig farligt, som det ogsaa er blevet. Men altsaa er hun dog uskyldig; dog mindede jeg hende stadig nok om at give efter, fordi hun umuligt kunde holde ud med mig.

---

af Vigtighed for hendes og min Skyld, at Sagen ikke blev mig for let.

Mit Forhold til hende [1].

Min Grund-Skyld er at have revet hende ud med.

1ste Afsnit.

Forlovelsen. Jeg væsentlig indadvendt, lidende Tungsindets og Samvittighedens Qvaler, at jeg havde „revet hende ud med“; i Forholdet til hende naturligviis Kjerligheden og Omsorgen selv, maaskee i altfor høi Grad, men jeg var jo allerede en Angrende. Forøvrigt slet ikke opmærksom paa hende, som kunde der fra hende komme nogen Vanskelighed.

2det Afsnit.

Hun forsøger sig i et grændseløst Overmod. I samme Øieblik er mit Tungsind denne Sag betræffende væsentlig borte, og Samvittigheds Qvalerne uden Forbindelse hermed. Jeg aander saa let som ellers.

Her ligger en Skyld af mig. Jeg burde benyttet det Øieblik, til at lade hende slaae op, saa var det blevet hendes Overmods Triumph.

Men Sagen var mig dog for alvorlig, om jeg ikke skulde

---

[1]) Journal NB[12], S. 159—162.

kunne realisere et Ægteskab, og noget Barnagtigt var der dog ogsaa i hendes Overmod.

I ethvert Fald, jeg havde jo nu mig selv paa en Maade til Raadighed — og jeg greb Sagen lidt an i Retning af hende.

3die Afsnit.

Hun giver sig, og forklarer sig til det elskværdigste Væsen.

I samme Øieblik kommer mit Første anden Gang igjen, og potenseret ved Ansvaret, som jo nu forøges ved hendes qvindelige, næsten tilbedende Hengivelse.

4de Afsnit.

Jeg seer, at det maa blive en Adskillelse.

Her har jeg saa, oprigtig mod hende, forrædersk mod mig selv, givet hende det Raad, ikke at forsøge paa at stride ved Stolthed, thi saa bliver Sagen mig lettere, men ved Hengivelse.

Dog der maatte brydes. Jeg sender hende hendes Ring i et Brev, som ordret findes aftrykt i det psychologiske Fragment.

5te Afsnit.

Istedetfor at lade Sagen nu være afgjort, gaaer hun op paa mit Værelse i min Fraværelse og skriver mig en aldeles fortvivlet Billet, hvor hun besværger mig for Jesu Christi Skyld og ved Mindet om min afdøde Fader ikke at forlade hende.

Saa var der ikke Andet for at gjøre, end at vove det Yderste, om muligt at understøtte hende ved et Be-

drag, gjøre Alt for at støde fra, for at hidse hendes Stolthed igjen.

Saa brød jeg Forholdet anden Gang to Maaneder derefter.

Om „hende“.

Nu maa der ikke, uden til visse Tider, tænkes mere derpaa, ellers har jeg Selvplageriet i fuld Gang. Og desuden den Forklaring, den concretere Forklaring, som jeg gjemmer i mit Inderste, den som egentlig indeholder endnu nøiagtigere Rædselen for mig: den optegner jeg dog ikke.

For mig betyder hiint Forhold Guds Straf; den blev frygtelig derved, at hun fortvivlet kastede sig saa stærk over paa mig, at hun tynger sympathetisk og i Guds-Forholdet. Sagen vil vel følge mig hele mit Liv igjennem, om den end vil blive lidt anderledes at forstaae i Forhold til min Udvikling.

Hovedsagelig har jeg nu at huske paa atter og atter at takke Gud, at han „selv har givet Forklaringen“ ved at lade hende gifte sig, og derved mildnet Forholdet.

Min Bøn er, at jeg maatte opleve, hvis hun ønsker det, at kunne gjøre hende nogen Glæde til Vederlag for hvad hun uskyldigt har lidt for min Skyld — nogen Glæde, men vel at mærke en saadan, der i Sandhed er hende gavnlig.

Maaskee kommer der den Dag, da hun ganske har glemt mig, maaskee; i ethvert Tilfælde er det en fri Sag. Hun har engang kastet sig saaledes over paa mit Guds-Forhold, at jeg vel bærer hende for hele mit Liv.

Dog har jeg at vogte paa, at jeg ikke hengiver mig til Selvplagerie.

Mit Forhold til hende[1].

Ultimatum for denne Gang.

Sagen er, saasnart jeg tænker nærmere paa hende, anvendes der strax en Digter paa hende.

Forresten har mit Forhold i hele denne Sag været og er et Exempel paa noget nær en af de største Afstande mellem Tilsyneladelse og Virkelighed. Jeg er Skurken — og saa var det mig, der gjorde Alt for at gjøre dette Ægteskab mulig: eet Ord af mig, og det havde været en Umulighed. Jeg er Skurken, stadigt væk Skurken: og saa er det mig, der bærer dette Ægteskab, der i hvert Øieblik kunde fristes til at være lidt mindre grusom mod mig selv — og saa var maaskee Ægteskabet forstyrret, idetmindste har dette gjældt i lang Tid, og gjælder det ikke endnu, er det just min Fortjeneste, fordi jeg uforandret er vedblevet at være — **Skurken.**

Som det i sin Tid var mig en ubeskrivelig Glæde at see hendes Fortryllelse ved Forelskelsen: saaledes vilde det igjen blive mig en Glæde, at see hendes Glæde, naar hun fik ret Synet for, at vort Forhold just nu var bragt paa det Nøieste; og det skulde digterisk ikke være vanskeligt at naae. Jo jeg seer hende spidse Øren — hun der vistnok ikke selv er det Digteriske, men hun der er som et schlaget an und gebet Feuer i Forhold til det Digteriskes Vinken,

---

[1]) Journal NB[18] S. 19—22; hele Journalen er dateret 28. Sept. 1849.

hvis hun da ikke er aldeles forqvaklet. Thi om hun i sin Tid forstod mig? Ja, sandeligen. Det vil sige mit Inderste forstod hun ikke, hun forstod just, at dette var et αδυτον[1]. Men sit erotiske Forhold til mig, om hun forstod det: hvor skulde jeg finde Kryds og Slanger nok til det ug som hun har fortjent for saa vel Indenads- som Udenadslæsning o. s. v.

Altsaa nu vilde en Digter igjen være at anvende paa at forklare hende, at just det søsterlige Forhold var det Poetiske. Forstaaer hun det, saa vil ogsaa enhver Fare i Retning af det Erotiske være undgaaet, thi det Digteriske og saa en lille Smule Hjælp fra min Haand — saa gaaer hun paa en Syetraad.

I Sandhed veemodigt er det ogsaa, at denne Pige ligesom er sat i Skygge i eet væk. Schlegel er vistnok en elskværdig Mand, jeg troer virkelig, at hun føler sig ret lykkelig med ham: men denne Pige var et Instrument, som han ikke forstaaer at spille paa, hun eier Toner, som jeg forstod at aflokke hende.

Forunderligt med min Objectivitet i Forhold til hende. En Anden vilde det da være omtrent nok, at Pigen længst har giftet sig — og mig, mig er det det Ligegyldigste af Alt, jeg bekymrer mig kun om det var muligt at glæde hende, forskjønne hende Livet — thi hun har rørt mig. Hun kan gjøre noget nær hvad hun vil — jeg har altid en Digter i Beredskab, der vil kunne forklare hende, at det, just det var det Smukkeste, var det Digteriske.

Men det er et frygteligt Ansvar, nu da jeg er hjulpet over den største Vanskelighed ved at have hende gift, og virkelig ret lykkelig gift. Der er, og Gud veed det, det er i Sandhed i al Uskyldighed, der er et høiere Sving muligt for hende, en Forestilling, som vilde forskjønne hende just

[1]) Allerhelligste, der ikke maa betrædes.

hendes Ægteskab: lader det sig gjøre, hvor gjerne vilde jeg ikke gjøre det for hende.

Imidlertid bliver det vel det rigtigste, hvad jeg ogsaa har gjort, at trække min Position i Forhold til hende eet Skridt tilbage, for ganske nøiagtigt at faae at vide, hvor vi ere. Hun mærker det strax, thi snild er hun.

Hvor oeconomisk dog mit Liv er mig anlagt; jeg behøver kun een Pige. Hun har et bønligt Blik, der har rørt mig; det glemmer jeg hende aldrig.

Et yderligere Skridt i Forhold til »hende« [1].

Jeg har skrevet et Brev til Schlegel med et indlagt til hende, og modtaget hans Svar og det andet Brev uoplukket tilbage. Alt findes i en Pakke* i hendes Piedestal, i hvid Konvolut med Udskrift: Betræffende hende. Det var d. 19. Novb.

Sagen er denne.

I Betragtning af, at hun formodentlig i Anledning af Faderens Død**, muligen har tænkt paa en Tilnærmelse fra min Side (hvad jeg desuden maaskee har Data for) tog jeg atter

---

* I samme Pakke findes ogsaa i en Quart-Bog: „mit Forhold til hende, d. 24. Aug. 1849 noget digterisk". Og i en lille Pakke i graat Papir, hvorpaa staaer „at brændes efter min Død", hvilken Pakke ligger i den lille Skuffe i min Pult, findes fra en ældre Tid en lignende Opfattelse af mit Forhold til hende, om hvem der desuden findes Adskilligt i Journalerne fra ifior (48) og iaar (49), vel ogsaa i ældre.

En Copie af mit Brev til Schlegel, og det indlagte til hende, findes ogsaa i en Convolut liggende i en af de to smaa Skuffer i Pulten.

** Mærkeligt for mig var det ogsaa at Etatsraadens Død just indtraf samtidigt med min Tanke om at svinge af fra Forfatterskabet, og at træde i Charakteer af religieus Forfatter fra

---

1) Journal NB[14], S. 65—68.

Sagen frem. Jeg lod anden Gang en Digter forsøge sig paa Opgaven og paa hendes Forhold, og udfandt, at et søsterligt Forhold var en Mulighed, der vist vilde glæde hende, hvad der vilde glæde mig, medens tillige Opfattelsen blev at hendes Ægteskab og just med Schlegel var den høieste Velgjerning mod mig. Derved kan den hele Sag let komme op igjen, naar engang jeg qua Forfatter skal til at repetere. Min Collision var en religieus. Bedraget med en Skurk var i faveur af hende. Forløbet sig har hun dog ved sine fortvivlede Udsagn om sin Elskov, om at ville døe, sine religieuse Besværgelser o. s. v. hun som nu er gift — og jeg ugift. — Jeg hengav mig til denne Opfattelse; der vil desangaaende findes Optegnelser i Journalen NB[12]. Ja et stort Ansvar har hun ogsaa mod mig ved sin Misbrug af religieuse Besværgelser; hendes Ansvar er det jo ogsaa i en vis Forstand, at hun ved en fortvivlet Hensynsløshed drev Sagen saa høit, efter at den paa en for mig ydmyg nok Maade var afgjort: et Ansvar, der egentlig først bliver tydeligt ved saa at være forlovet saa kort Tid efter.

Begyndelsen. Cfr. en Lap[1], som ligger i Journalen NB[13], at naar jeg træder i Characteer af hele Forfatterskabet som religieust, saa vilde en Dedication væsentlig forholde sig til „hende“.

Havde det ladet sig gjøre, saa vilde Forligelsen med „hende“ være indtruffet samtidigt med de tre Taler (Ypperstepræsten, Tolderen, Synderinden), der i Forordet — for Repetitionens Skyld af hele Forfatterskabet — indeholder Gjentagelsen af Forordet til de to opbyggelige Taler 1843, det Skrift, jeg veed, hun har læst i sin Tid.

[1]) Denne Lap findes ikke paa sin Plads.

Saa handlede jeg. Det, der bestemte mig i afgjørende Forstand var.

1) Et heelt Liv er dog maaskee for stor en Maalestok for en Qvinde. Det kan tilfredsstille mig at bevare hele min Hengivenhed for hende, at lade min Forfatter-Existents blive en Glands over hendes Navn o. s. v. — men hvad kan det egentlig hjælpe hende, naar hun eller jeg først skulde være døde; og hvad bryder en Qvinde sig egentlig om historisk Navnkundighed. En saadan Trofasthed er jo næsten grusom, hun stod sig jo bedre ved at jeg var lidt mindre trofast, men at det kom hende til Gode i levende Live.

2) Jeg frygtede, at det skulde være Stolthed af mig, der holdt mig tilbage fra at handle, at jeg ikke vilde udsætte mig for Ubehageligheder i den Retning. Vel, saa turde jeg ikke lade være at handle. I Henseende til at henvende mig til Hende, veed jeg, at det at lade det være, ikke kan være min Stolthed; thi i det Forhold er jeg kun altfor sikker. Nei det pirrelige var jo egentlig Schlegel. Altsaa jeg henvendte mig til ham, og han benyttede jo ogsaa Leiligheden til en moralsk Declamation.

Nu er det gjort. Gud skee Lov, at jeg har gjort det. I en senere Tid vilde det dog maaskee være faldet mig ind: Du burde have gjort det, og saa var det bag efter. Nu aander jeg. Alle den Art Declamationer gjør mig Sagen lettere. Hendes Bønner og gudelige Besværgelser — ja det var en Magt.

Forøvrigt er det umuligt at gjøre Noget. Jeg tør ikke bruge min Personlighed. Personligt at nærme mig hende — blot hun hører min Stemme, risikerer jeg, at hun forstaaer min Tilnærmelse paa den meest urigtige Maade, inden jeg faaer gjort hende begribeligt, hvad jeg vil.

Sagen er nu afgjort. Thi fast staaer det — uden Schlegels Samtykke ikke eet Ord. Og han har erklæret sig saa definitivt som muligt. Det bliver hans Sag[1]. Og naturligviis ikke eet Ord til hende om at vinde Schlegel for min Idee. Nei aldrig! At respektere et Ægteskab det forstaaer jeg. Den Mulighed jeg havde opfundet for hende, og glædet mig til at fryde hende med, forskjønnende hendes Ægteskab — og kun Gud veed, om jeg ikke havde fordret for meget af mig selv ved saaledes at ødsle mig — den skulde være en Foræring af Schlegel til hende. Havde han forstaaet mig, havde han troet mig, saa var jeg blevet næsten en Tjenende i hans Haand. — Men nu er Sagen egentlig afgjort. Og aldrig har jeg den Sag betræffende følt mig saa let og glad og fri, saa ganske igjen mig selv, som just efter dette opoffrende Skridt; thi jeg forstaaer nu, at jeg har Guds Samtykke til at slippe hende og skaane mig selv, kun opfyldende hendes sidste Bøn: „stundom at mindes hende" og saaledes bevarende hende Historien og Evigheden imøde. D. 21. Novbr.

---

[1]) Herfra og Stykket ud er føjet til senere.

BREVKONCEPTER OG BREVE M. M.

FRA

SØREN KIERKEGAARD

TIL

JOH. FRED. SCHLEGEL OG HUSTRU

NOVEMBER 1849

Under Forordets Dato tilføies:

ↄ: D. 10. Sept.

Til

Frue **Regine** Schlegel

med oprigtig Hengivenhed

fra Forf.

„Der er Tid til at tie og der er Tid til at tale".

At jeg var grusom, det er sandt; at jeg, ikke just for min Dyds Skyld forpligtet i et høiere Forhold, af Kjerlighed maatte være det, er vist; at Du har lidt ubeskriveligt, forstaaer jeg; at jeg dog har lidt meest, troer og veed jeg — imidlertid er jeg desuagtet villig til at bede om Din Tilgivelse, — hvis Du forstaaer det saaledes, hvis Du i Dit Indre ingen anden Forklaring eier af Forholdet end det Falsum, hvilket min Omsorg tilbød og paanødte Dig, det Falsum: at jeg var en nedrig Skurk, der i Selvkjerlighed, brydende hellig Forpligtelse, grusomt bedrog en elskelig ung Pige, der med hele Uskyldens Ret paa sin Side, med næsten tilbedende Beundring og næsten barnlig Hengivenhed betroede [sig] til ham. Forstaaer Du Sagen saaledes, vel saa lad mig blive i hiint fromme Bedrags Charakteer: jeg er en Skurk, jeg kommer nu angerpiint og beder om Tilgivelse.

Men forstaaer Du det anderledes, saa falder vel det om Tilgivelse bort, om end min Skyld dog altid bliver „at jeg rev Dig ud med paa Strømmen". Forholdet bliver et andet, jeg bliver den Takkende; jeg takker Dig, o ret oprigtigt, at Du, (hvilken end Din Tanke dermed har været) at Du opfyldte mit eneste Ønske, hvorefter al min Grusomhed stilede: at gifte Dig og just med Schlegel. Tak, o, tak; tak for den Tid, Du var min; tak for Alt, hvad jeg skylder Dig; tak for Din Barnlighed, af hvilken jeg har lært saa meget[1], Du min indtagende Læremester, tak for Alt, hvad jeg har lært, om ikke af Din Viisdom saa af Din Elskelighed, tak ogsaa for dine Taarer, der mægtigt have udviklet mig, tak — dog hvortil mange Ord, mit Liv har udtrykt: hun var den eneste Elskede; og da hun saa giftede sig, da blev hun det Menneske blandt Levende, hvem jeg er størst Taknemlighed skyldig.

Hvorledes jeg efter en anden Maalestok[2] har ønsket at udtrykke min Hengivenhed, anseer jeg endnu ikke tjenligt for Dig at faae at vide; men hvad Du — der i din Vaande ikke tog i Betænkning religieust at forpligte mig, ja at lægge et Mord paa min Samvittighed, uden at betænke eller ane,

---

Du, min yndige Læremester, Du yndige Lilie Du min Læremester, Du lette Fugl, Du min Læremester.

Tak for Din Barnlighed, der blev min Forædling og Dannelse. Tak for Din Barnlighed, der blev min Underviisning, tak for Din Barnlighed, ved hvilken jeg, under Guds Bistand, blev i skjønneste Forstand forædlet og dannet.

---

[1]) Ordene „af hvilken jeg har lært saa meget" er overstregede med Blyant.

[2]) S. K. vakler her mellem Udtrykkene „efter en anden Maalestok" og „paa en anden Maade".

hvad der jo har viist sig, at Du baade havde Kræfter til at leve og til at gifte Dig med Schlegel — hvad Du i sin Tid til Afskeed bad mig om „stundom at mindes Dig“, det har jeg redeligt holdt. Ak i Lidelsens Tid har Du vel — dog som jeg haaber uden at oprøre Dig mod Gud — stundom tænkt: det er dog frygteligt „at der skal drives et saa rædsomt Spil med en stakkels ung Pige“ at hun skal ødsles paa et Menneskes Lune som var hun slet Ingenting — vær forvisset, der lever i Danmark ingen Pige, ubetinget ingen, om hvem det engang skal siges i den Grad som om Dig: hendes Liv havde den overordentlige Betydning. Mig har Verdens Hæder og Anseelse ikke fristet, jeg har, ikke just for min Dyds Skyld, tilhørt et Høiere, glad bragt Offrene, glad søgt Farerne for at have den Ære at tjene Sandhedens ofte foragtede Sag; men al min Navnkundighed — dette er vor Villie — skal skyldes, tilhøre Dig „vor egen kjære lille Regine“, Du, hvis Ynde engang fortryllede og hvis Smerte for evigt rørte den, hvem hverken Verdens Smiger eller dens Modstand har bevæget. Der er kun to Mennesker, der saaledes beskæftige mig: min afdøde Fader og vor egen kjære lille Regine, ogsaa paa en Maade en Afdød.[1]

Og saa blot eet Ord endnu — det kunde synes underligt, at jeg er den der siger det, men Herre Gud, alt i Forlovelsens Tid var jeg jo næsten en Olding i Sammenligning med Dig, jeg er ikke blevet yngre — tillad mig derfor dette formanende Ord. Du har vel selv dybt og klart og gudfrygtigt forstaaet Din Opgave: efter at have lidt hvad Du har lidt med mig er just den brave og fortræffelige Schlegel, han er just den Mand, hvem Du kan gjøre lykkelig, med hvem Du kan blive lykkelig, og det skal Du, der skal ikke

[1]) Oprindelig har der staaet: „. . . . vor egen kjære lille Regine, som eier Alverdens Fortrin, en ogsaa paa en Maade for mig Afdød.“

være ikke saa meget som en flygtig Stemnings Vaklen. Det er min Overbeviisning, at nu Øieblikket er der, da Du kan have Gavn af at læse disse kolde, lydløse Skrifttegn; min Stemme faaer Du ikke at høre. Du er ved Forholdet til mig vanskelig stillet; men en redelig Villie formaaer meget især da naar et saa smukt Vilkaar bydes som det der er budet Dig ved et lykkeligt Ægteskab med Schlegel. O, min Pige, det er i Grunden let at være en ung Pige, der ved i dybeste Forstand at forstaae Sagen, blot bruger (— skal jeg sige: selvkjerligt, eller: grusomt, eller blot: ubetænksomt —)[1] al sin Magt mod „den Grusomme“; det er tungt at være den Grusomme, der af Omsorg og Kjerlighed maa være grusom; men viid det dog, skulde det fornødent gjøres, — hvad Gud forbyde — skulde det gjøres fornødent, jeg skal med Guds Bistand, anden Gang blive grusommere, koldere end første Gang. Dog det vil ikke behøves, derom er jeg overbeviist. Lev da vel; lad det, til Dit Gavn, glæde Dig atter at høre det gjentaget, nu saa hør det da: ja, Du var den Elskede, den eneste Elskede, Du var meest elsket, da jeg maatte forlade Dig, om Du end noget bedrøvede mig ved Din Heftighed, der Intet kunde og Intet vilde forstaae, saa Grusomhed blev nødvendig; og ønsker Du fremtidigen at vise mig Din Hengivenhed, saa beflit Dig paa Eet: aldrig at tvinge mig til, for Dit eget Bedstes Skyld, at maatte være grusom mod Dig, hvilket er en ubeskrivelig Qval for den, der altid har villet og vil Dig det saa vel som jeg vil.[2]

Hermed følger fra mig (S. K.) en lille Foræring bestemt for Deres Kone. Afgjør nu selv, om De vil overrække

---

[1]) Parenthesen og dens Indhold er overstregede med Blyant.

[2]) Fra „og ønsker du fremtidigen“ til „som jeg vil“ er med Blyant sat i Parenthes.

hende Gaven eller ikke.[1] Jeg kan jo dog ikke godt — med mindre hun selv forlanger det —[2] forsvare at nærme mig hende mindst nu, da hun er Deres, hvorfor jeg heller ikke har benyttet Leiligheden, der gjennem en Række Aar stadigen har tilbudt sig maaskee været tilbudt, og dog har jeg en Formodning om, at et Par Ord fra mig og om mig paa behørig Afstand kunde være hende tjenlige. Men er det ikke Deres Mening, maa jeg bede Dem at sende mig Pakken uaabnet tilbage.

Dette Skridt, hvortil jeg følte mig religieust forpligtet, har jeg villet gjøre; og skriftligt, fordi jeg maatte befrygte, at min marquerede Personlighed der vistnok engang har virket altfor stærkt atter kunde være for stærkt virkende og saaledes enten paa den ene eller paa den anden Maade forstyrrende.

---

[1]) Oprindelig har der staaet: om De troer at det vilde glæde hende og om det vil være hende tjenligt — og hvis saa, hav saa den Godhed at overrække hende Gaven.

[2]) Ordene mellem disse Tankestreger er senere sat i Parenthes.

Der skal paa Bladet i hendes Exemplar staae: Frue R. Schlegel helliges dette lille Skrift.

Dit Ægteskab med Schlegel har vel nu saaledes fæstnet sig, at jeg — Gud være lovet — uden Fare, tør vove — hvad jeg i Afskedens Øieblik saa gjerne vilde have gjort og naturligviis ogsaa havde gjort, hvis ikke Din dog noget hensynsløse Fortvivlelse havde tvunget mig (det tungsindigste og godmodigste Menneske)[1] til af Kjerlighed at bruge Grusomhed — tør vove, hvad jeg bestandigt, blot afventende Øieblikket har ønsket, fordi jeg bestandigt har følt mig i en Taknemlighedens Gjeld til Dig, og redeligt holdt hvad Du i Afskedens Time bad mig om „stundom at mindes Dig."

Tak, min indtagende Læremester o. s. v. den hele Passus.

Tak for din elskelige Uforstand, der blev min Underviisning, tak ogsaa for Din lidenskabelige Fortvivlelses Ubillighed mod mig: den blev mit Livs Afgjørelse. Af det Følgende benyttes blot det Punktum: Ak, i Lidelsens Tid har Du vel — dog som jeg haaber, uden at oprøre Dig mod Gud — o. s. v. Saaledes er det min Villie, og saaledes har Du fortjent det, Du vor egen kjære lille R., Du som engang ved Din Ynde fortryllede og ved Din Smerte for evig rørte den, hvem hverken Verdens Smiger eller dens Modstand hid-

[1]) Parenthesen og dens Indhold er overstreget med Blyant.

til har bevæget. Kun to Mennesker beskjeftige mig paa den Maade: min afdøde Fader og saa — ogsaa en Afdød: vor egen kjære lille R.

Lev nu vel, ja lev vel; glem mig eller husk mig, gjør hvad Du vil i denne Henseende, hvad Du selv skjønner at være Dig og Dit Ægteskab tjenligt: men hverken jeg eller Historien skal glemme Dig. Der vil for Dig bestandigt blive noget Uforklarligt i den hele Sag: find Dig deri, gruble ikke derover, Du udgrunder det dog alligevel ikke. Mig synes, mere kan en Pige ikke forlange end: et lykkeligt Ægteskab — og saa at have saa stor en Betydning for en Anden.

Ønsker Du det, kunde det være Dig meget kjært, stundom at tale med mig: saa ønsker jeg det ogsaa, naar Du da først oprigtigt for Gud har prøvet Dig selv, at Du tør det, og naar Du da er i fuldkomneste Forstaaelse med Schlegel desangaaende. Dette skriver jeg Dig til. Hvor uskyldig jeg end er, og i hvor høi Grad jeg end er mig min Hensigts Reenhed bevidst: det er dog nok muligt, at jeg ved min Personlighed overvældede Dig, da jeg første Gang nærmede mig til Dig; jeg skal vel vogte mig anden Gang. Der er — ja, hvorfor skulde jeg ikke tilstaae det — der er en Tilfredsstillelse i at have denne Personlighedens Magt; men Ansvaret bliver saa desto større. Nu derimod er der Stilhed omkring Dig; betænk da gudfrygtigt Alt vel; vælg saa — men husk paa, Du bærer ogsaa Din Deel af Ansvaret.

Der begyndes umiddelbart med den Passus: Tak o. s. v.

saa, men i samme Passus, det Punktum: Ak i Lidelsens Tid o. s. v.

saa, men i samme Passus, det Punktum: Saaledes er det min Villie, og saaledes har Du fortjent det, Du vor egen l. R., Du som engang ved Din Ynde o. s. v.

saa, men i samme Passus, det Punktum: kun to Mennesker, beskjeftige mig saaledes, min afdøde Fader o. s. v.

Lev nu vel, vær lykkelig; glem mig eller husk mig, gjør i denne H. hvad Du vil, hvad Du skjønner at være Dig selv tjenligt: men hverken jeg eller Historien skal glemme Dig; redeligt har jeg holdt hvad jeg lovede, da Du til Afsked bad „at jeg stundom vilde mindes Dig.“

Forunderligt i en vis Forstand, hvad jeg paa en Maade oplever med denne Pige. Da vi i sin Tid skiltes ad, var jeg dog nok, hvad jeg uforandret er, den Eneste, der eiede og eier Forklaringen af mit Forhold; jeg var den Eneste, der forstod at vurdere Pigens Værd; jeg var den Eneste, der overskuede Forholdet; den Eneste, der anede, at det vilde skee, som nu er skeet, hvad jeg tidt nok antydede. Og dog, den Gang var jeg „en Skurk, en nedrig Skurk" o. s. v. — „hun vilde tage sin Død over Adskillelsen". Og nu, nu er hun længst lykkeligt gift — og jeg aldeles uforandret.[1]

Imidlertid, Pigen havde et ganske ualmindeligt Værd; jeg har i een Forstand total Uret og Skyld mod hende; høist uskyldig har hun lidt meget, saare meget for min Skyld: nu, saa vil jeg ogsaa — naturligviis kun med Deres Samtykke — gjøre Eet for hende, det Sidste, det Eneste — og naturligviis hvis hun selv ønsker det. Jeg kan, desto værre kun altfor let, give hende Forklaringen af hendes Forhold til mig, en Forklaring, der vil forskjønne hende hendes Forhold til Dem, jeg kan give hende en Forestilling om den Betydning, der tilkommer hende, og som vil vedvare og mindes efter hendes Død, om det Navns Udødelighed, som hun bærer.[2]

---

[1]) d. v. s. stadig ugift.

[2]) Ordene „om det Navns Udødelighed, som hun bærer" er overstregede.

En ung Pige kan for den Sags Skyld være Elskeligheden selv, derhos i høi Grad begavet, — og dog gribe feil, naar hun føres ud i saa rædsomme Afgjørelser, ak som de, i hvilke hun maatte føres ved min Haand. Hendes Forhold til mig i den sidste Tid af Forlovelsen var et saadant Misgreb, uden at hun dog væsentligen tabte noget i sin Elskelighed, skjøndt hun næsten, uden at forstaae det, arbeidede derpaa. — Naar saa nogen Tid er gaaet, og den samme Pige har faaet Tid til at samle sig, kan hun, ved hvad hun derpaa gjør (ved at forlove, saa gifte sig og just med Den og Den) vise, at hun ikke blot er den Elskelige og begavet, men tillige i høi Grad en fornuftig Pige; og hun kan saa ved det samme Skridt sikkre sig den anden Parts bestandige Taknemlighed. Dette er „hendes" Tilfælde i Forhold til mig ved at forenes med Dem. — Naar saa et saadant Ægteskab har faaet Tid til at consolidere sig behørig, naar en og anden ydre Vanskelig[hed] forresten er fjernet saa kan det være Øieblikket, da det er Pligt — den kjæreste — at lade Pigen forstaae hendes Betydning, en Rigdom af en anden Art, der redeligt — af, „Skurken" — er sammensparet for hende. Ja Eftertrykket af hele min Forfatter-Tilværelse skal falde og absolut falde paa hende: af Sorg over at maatte gjøre hende ulykkelig blev jeg Forfatter, af Sorg over at maatte gjøre hende ulykkelig har jeg som Forfatter elsket næsten overmenneskelige Anstrængelser, og i Sandhedens Tjeneste søgt Farer, som Alle flye. Ordentligviis vil en Kone være i det Tilfælde, at der kun indenfor hendes Ægteskab kan være Forskjellen mellem Dagligkjolen, som bruges til daglig Brug, og Høitidsdragten ved de enkelte høitidelige Leiligheder: denne overordentlige Pige vil deri være forskjellig fra det Almindelige, at hun foruden sit Ægteskabs Dagligkjole eier en kostbarere Pynt, Navnkundighedens og den historiske Betydnings Høitidsdragt, hvilket

jeg Alt har i Beredskab for hende til efter hendes Død, med mindre Pigens Hjerte, maaskee til lidt Opreisning for saa mange Krænkelser, ønsker strax at iføres den; thi det lader sig gjøre strax. — Naar saa Meddelelsen, der vil indeholde Forklaringen af mit Forhold til hende og hendes Betydning, er skeet, saa vil jeg bede hende at gjøre Sit for at glemme mig, og for ganske at kunne tilhøre Dem, forskjønnende Deres Liv. Hvad jeg oprindelig har lovet hende, og hidtil redelig holdt, om end forskjelligt alt i Forhold til som Omsorgen for hendes fremtidige Vel krævede det, det skal jeg fremdeles holde hende: at tænke paa hende. Dermed vil fra den Tid af Leiligheden til at faae mig at see saa godt som ganske blive hende negtet. Gud velsigne hende! I dette Liv vil hun tilhøre Dem; i Historien vil hun gaae ved min Side; i Evigheden vil det jo ikke kunne forstyrre Dem, at hun ogsaa elsker mig, der allerede den Dag jeg forlovedes med hende, var en Olding og 1000 Aar for gammel til egentligen at kunne elske en Pige, hvad jeg forinden burde have forstaaet, og hvad jeg nu kun altfor ypperligt forstaaer, nu den Sag længst har gjort mig endnu et Par tusind Aar ældre.

Svar nu: samtykker De deri; svar nu: ønsker hun det. Hvis saa, var det vel bedst, at det skete skriftligt.

Og at jeg intimerer skriftligt er fordi jeg ønskede at give baade Dem og hende fuld Ro og Upaavirkethed. Min desto værre altfor marquerede personlige Nærværelse, kunde muligen paa den ene Maade eller paa den anden Maade forstyrre baade Dem og hende, bevæge til Noget, som dog ikke ønskes, eller afholde fra Noget, som dog maaskee ønskes. Derfor har jeg heller ikke til personlig Tilnærmelse benyttet Leiligheden, der rigeligt har tilbudt sig, maaskee været tilbudt.

Altsaa. Er det Deres Mening, at det kunde glæde hende; er det Deres Mening, at det kan være hende tjenligt; mener De, at det kunde bidrage til at forskjønne Deres ægteskabelige Samliv, om hun fik en mildere ɔ: i en anden Forstand en strengere Forklaring af sit Forhold til mig: saa er jeg nu ikke utilbøielig til at gjøre, hvad jeg kun alt for let kan gjøre.

Hvis Deres Svar herpaa er nei, saa er jo dermed den Sag afgjort.

Svarer De ja, saa maa jeg forud gjøre et Par Betingelser, for det Tilfældes Skyld at De ikke selv skulde finde Dem foranlediget dertil. Skal Udvexlingen mellem os skee skriftligt, da betinger jeg mig, at intet Brev fra mig kommer hende tilhænde, uden at være læst af Dem; ligesom jeg intet Brev fra hende vil læse, med mindre det har Deres Paategning, at være læst af Dem. Skal Udvexlingen skee mundtligt, da betinger jeg mig, at De er tilstede ved enhver Samtale.

Maaskee — hvo veed det! — maaskee bliver dette den første, den sidste Gang jeg saaledes kommer til at underholde mig med Dem, jeg benytter derfor denne Leilighed til at bevidne Dem min særdeles Høiagtelse.[1]

---

[1]) Samme Koncept, tildels overstreget: . . . . bevidne Dem min særdeles Høiagtelse; det vilde smerte mig at døe, uden at have fundet Leilighed dertil. Den samme Lykke, der forenede Dem med en Pige, som poetice fortjener at kaldes Regina, denne Deres Lykke var mod mig en sand Velgjerning. Hvor skjønt ogsaa for hende! Og forresten hvad kan en Pige forlange mere: De gjør hende lykkelig i Livet — jeg skal sørge for hendes Udødelighed.

Dette Brev maa hun for ingen Priis læse. Skulde hun gjøre Paastand derpaa, da siig hende, at hun, hvis hun læser det, for første Gang i sit Liv egentlig bedrøver mig, der er

med særdeles Høiagtelse
Deres ærbødige
S. K.

Jeg er paa en Maade i Gjeld til Dem; den Lykke, der forenede Dem med hende, denne Deres Lykke var mod mig en sand Velgjerning — jeg har saa meget desto mere Grund til at undertegne mig

med særdeles Høiagtelse
Deres ærbødige

P. S. Da jeg muligen tiltræder en lille Reise til Udlandet, ønskede jeg gjerne Svaret hurtigt.

Indlagte Brev er fra mig (S. Kierkegaard) til Dem.

Det angaaer den Pige, med hvem jeg engang havde den Ære at være forlovet, og med hvem jeg fra den Dag, Forlovelsen hævedes, aldrig har vexlet og aldrig har villet vexle eet Ord.

Det er nu overladt til Dem selv, om De vil aabne dette Brev eller ikke, men for Alt raadfør Dem ikke med hende desangaaende[1] og læg Dem ogsaa dette vel paa Sinde, jeg tilskynder Dem ikke til at aabne Brevet.

For det Tilfældes Skyld, at De beslutter Dem til ikke at aabne det, blot Eet endnu. Jeg mener med dette Skridt hvortil jeg religieust er blevet bestemmet, at have gjort det Eneste og det Yderligste, hvortil jeg kan være forpligtet mod hende, og altsaa dermed, at have indfriet mit senere Ansvar, baade her og hisset for enhver selv den længste Fremtid i dette Liv[2].

Men at jeg intimerer skriftligt er fordi jeg ønskede at give baade Dem og hende fuld Ro og Upaavirkethed. Min personlige Nærværelse der, hvad jeg senere har fattet en Formodning om, maaskee den første Gang jeg nærmede mig hende, har virket for stærkt, og, uden at jeg har brugt nogen Overtalelse, bevæget hende til et Skridt, hun maaskee ikke havde

---

[1]) I Marginen: betænk selv først Sagen, førend De taler til hende desangaaende;

[2]) Ordene fra „baade“ til „Liv“ er let overstregede. I Marginen staar: „At man skal forliges med sin Modstander, medens man er med ham paa Veien.“ (Matth. Ev. 5,25).

gjort, hvis jeg skriftligt havde henvendt mig til hende — kunde muligt atter forstyrre paa den ene eller paa den anden Maade baade Dem og hende, bevæge til Noget, som dog ikke ønskes, eller afholde fra Noget, som dog maaskee ønskes. Derfor har jeg heller ikke til personlig Tilnærmelse benyttet Leiligheden, der rigeligt har tilbudt sig, maaskee været tilbudt.

Det vilde have smertet mig, det vilde have bedrøvet min Aand, om jeg skulde være død uden at finde Leiligheden til dette Skridt[1], hvorfor ogsaa hvad der ubetinget beskæftiger mig er, at jeg har gjort Skridtet som jeg nu har gjort, et Skridt, hvortil jeg bestandig har erkjendt mig forpligtet, medens jeg naturligviis fra det Øieblik hun blev Deres, har forstaaet, at De, hvis der skulde gjøres Noget, ogsaa af mig bør behandles som Instantsen, hvilken hun, ved at blive Deres Hustrue, selv har underlagt sig og forsaavidt ogsaa min Sag med hende.

Jeg har den Ære o. s. v.

Deres
ærb.

---

[1]) Oprindelig har der herefter staaet: „hvis Følge væsentligen er mig det Ligegyldige, hvorimod det ubetinget beskæftiger mig, at jeg har gjort det.“

Kunde Du ønske det, vilde det være Dig kjært at tale med mig: jeg ønsker det ogsaa, naar Du da oprigtigt for Gud har prøvet Dig selv, at Du tør det, og naar Du da er i den fuldkomneste Forstaaelse med Schlegel desangaaende.

Jeg har ikke villet tale til Dig; thi jeg har hvor uskyldig jeg end er maaskee dog engang overvældet Dig. Jeg skal vel vogte mig anden Gang. Derfor skriver jeg. Du kan nu i al Stilhed overveie Sagen med Gud, Dig selv og Schlegel. Betænk Dig vel.

Min Skyld er betegnet med et Ord, som jeg ofte brugte, „at jeg rev Dig med ud paa Strømmen“, hvad jeg ofte nok bad Dig at tilgive. Din Skyld er, at Du i den sidste Tid efter at jeg havde hævet Forlovelsen og bedet om Din Tilgivelse lidenskabelig fortvivlet Intet kunde eller Intet vilde forstaae, og tvang mig til at bruge Grusomhed, hvad dog maaskee var grusomst mod mig selv. Imidlertid er min Skyld saa stor, at Din sammenlignet dermed er ingen.

Da Du ikke kunde blive min, var det mit eneste Ønske, at Du skulde gifte Dig og med Schlegel. Det har Du gjort: tak, o tak derfor.

Hvad Du i Afskedens Øieblik bad „at jeg stundom vilde mindes Dig“ det har jeg redeligt holdt vistnok efter en langt større Maalestok end Du nogensinde har tænkt.

Da jeg blev forlovet med Dig, var jeg allerede som en Olding, jeg er ikke blevet yngre. Det er der maaskee Ingen der forstaaer, som Du gjør det. Det beroer nu paa, om Du kan gjøre dette forstaaeligt for Schegel.

Men tale til Dig vil jeg, som sagt, ikke, førend jeg først har skrevet; thi Du skal have Ro og Stilhed.

Vil Du hellere skriftligt tale med mig, saa er jeg ogsaa villig dertil. Er der Noget, Du kunde ønske, Noget som Du mener vilde forskjønne Dit Liv — naar det da, efter mit Begreb er Dig tjenligt — o, tilgiv, at jeg taler saaledes, jeg er jo dog den Ældste — og naar det da staaer i min Magt: vær forvisset jeg vil prise mig lykkelig ved at opfylde det.

Din Faders Død har gjort et stærkt Indtryk paa mig; noget Andet, jeg ogsaa har for Øie, har virket afgjørende: og jeg har besluttet mig til at gjøre, hvad jeg saa gjerne har villet, men af Omsorg for Dig ikke har turdet, hvad jeg egentlig ikke havde troet vilde være skeet før i min Dødsstund. Dog der kunde jo ogsaa være noget dadelværdigt Grusomt i saalænge at forholde Dig, hvad dog muligt vil glæde Dig.

I ethvert Fald vil Du, for en bedre Verdens Skyld, erindre, at jeg nu ogsaa har gjort dette Skridt, medens Du vistnok aldeles uden at vide hvad Du gjorde — ved mod mig at bruge en religieus Besværgelse (uden at binde Dig selv) har forvirret Tilværelsen efter en Maalestok, saa der rigelig kunde behøves en Gigant, for at bringe paa det Punkt lidt Mening tilveie. Af den Grund agter jeg ogsaa, hvis Du ønsker at tale med mig, ret alvorligt at sætte Dig i Rette, thi Du har dog engang ved Din Lidenskabelighed overskredet en vis Grændse.

Der er Tid til at tie, og der er Tid til at tale.

At jeg var grusom, det er sandt; at jeg, ikke just for min Dyds Skyld menende mig forpligtet i et høiere Forhold, af Kjerlighed maatte være det, er vist; at Du har lidt ubeskriveligt, forstaaer jeg; at jeg dog alligevel har lidt meest, troer og veed jeg. Nok herom.

Dit Ægteskab med Schlegel har vel nu fæstnet sig saaledes, at jeg, Gud være lovet, endeligen tør vove, hvad jeg vover. I Afskedens Time, o hvor gjerne havde jeg ikke villet gjøre det, havde naturligviis ogsaa gjort det, hvis ikke Din dog noget hensynsløse Fortvivlelse havde tvunget mig til at bruge Grusomhed. Fra den Tid har jeg bestandigt, blot afventende Øieblikket ønsket at turde vove det, fordi jeg bestandigt har følt mig i en Taknemlighedens Gjeld til Dig, og redeligt holdt hvad Du til Afskeed bad mig om „stundom at mindes Dig". En tidlang har jeg troet at burde bevare Taushed til min Død, men da har jeg igjen forstaaet, at det dog paa en anden Maade maaskee var grusomt, saa længe at forholde Dig, hvad dog muligt kunde glæde — Gud give blot, at det er Dig tjenligt. Nu vover jeg det. Tak...

Dette Skridt var foranlediget ved det Indtryk Etatsraad Olsens Død havde gjort paa mig. Brevet var af 19. Novb. 49.

Brevet til Schlegel lød saaledes:

Høistærede.

Indlagte Brev er fra mig (S. Kierkegaard) til — Deres Kone.

Afgjør nu selv, om De vil overrække hende det eller ikke. Jeg kan jo dog ikke godt forsvare at nærme mig hende, mindst nu, da hun er Deres, hvorfor jeg heller aldrig har benyttet Leiligheden, der gjennem en Række Aar har tilbudt sig, maaskee været tilbudt.

Min Mening er, at en lille Oplysning betræffende hendes Forhold til mig nu kunde være hende tjenlig. Er dette ikke Deres Mening, maa jeg bede Dem sende mig Brevet uaabnet tilbage.

Jeg har den Ære o. s. v.

S. K.

Jeg modtog saa en moraliserende Indignations-Skrivelse fra Høistærede, og Brevet til hende uaabnet tilbage.

Til

Frue Regine Schlegel.

Din Faders Død har omstemt og bestemmet mig; jeg havde tænkt det anderledes.

Grusom var jeg, det er sandt; hvorfor? ja, det veed Du ikke.

Tiet har jeg, det er vist; kun Gud veed, hvad jeg har lidt — give Gud, at jeg ikke, selv nu, taler dog for tidligt!

Gifte mig kunde jeg ikke; selv om Du endnu var fri, jeg kunde det ikke.

Imidlertid, Du har elsket mig, som jeg Dig; jeg skylder Dig meget — og Du er nu gift: vel, jeg byder Dig, anden Gang, hvad jeg kan og tør og bør byde Dig: Forligelse[1].

Jeg gjør det skriftligt, for ikke at overraske og overvælde Dig. Min Personlighed har maaskee eengang virket for stærkt; det skal ikke skee anden Gang. Men overvei for Gud i Himlens Skyld alvorligt, om Du tør indlade Dig derpaa, og i saa Fald om Du strax vil tale med mig eller først vexle nogle Breve.

---

[1]) I forøvrigt næsten enslydende Koncepter til dette Brev staar der oprindelig: „Min Kjerlighed det vil sige et Venskabs", dette bliver dernæst til „mit Venskab" og endelig rettes det til „Forligelse". Et af Koncepterne har følgende: P. S. Egentligen havde jeg ventet, at Du skulde have gjort dette Skridt. Naar man i den Grad har ubetinget Ret som f. Ex. Din afdøde Fader mod mig, saa veed jeg godt, hvo der har at gjøre det første Skridt: det er aldrig faldet mig ind at tvivle; og jeg har i sin Tid gjort det. Med Dig er Sagen noget anderledes.

Er Dit Svar: nei — nu, saa vilde Du, for en bedre Verdens Skyld, erindre, at jeg har gjort ogsaa dette Skridt.

Din Dig, i ethvert Tilfælde, som
fra først af saa indtil dette Sidste,

oprigtigt og ganske hengivne
S. K.

Hvilken Dato det var jeg hævede Forlovelsen, ved jeg ikke; men jeg har paa dette Papir, som er fra Novb. 49, optegnet de nærmest omkring liggende Fakta, jeg erindrer, hvis Datoer jeg har udfundet ved at gjennemlæse „Fædrelandet“ fra den Tid.

11te eller 18de October

31/10

Den Dag det skete, gaves om Aftenen i Theateret: den hvide Dame, og der var jeg for at søge En, jeg skulde tale med.

Søndagen d. 17. Oct. prædikede Mynster. Torsdag d. 21. opførtes Kean, hvor Printzlau gav Gjesterolle, og der var jeg i Theateret.

mit første Brev fra Berlin er af 31. Oct.[1]

---

[1]) „Den hvide Dame“ opførtes paa det kgl. Theater baade d. 11. og d. 18. Okt. 1840; da det af S. K.'s Brev til Boesen S. 46 fremgaar, at han, efterat Forlovelsen var hævet, blev endnu 14 Dage i København, og da hans første Brev fra Berlin er dateret 31. Okt. — han havde dog forinden allerede skrevet til sin Broder Peter, se S. 37, — kan Forlovelsen kun være hævet den 11. Oktober.

Et sidste Skridt „Hende“ betræffende.

Novbr. 49. cfr. Journalen NB.[14] p. 65

Min Villie er uforandret, at efter min Død skulle Skrifterne dediceres hende og min afdøde Fader. Hun skal tilhøre Historien.

S. K.

SØREN KIERKEGAARDS TESTAMENTE
SCHLEGELS SVAR DERPAA

BREVE

FRA

REGINE SCHLEGEL TIL HENRIK LUND

1855—56

Til

Hr. Pastor Dr. Kierkegaard.

At aabne efter min Død[1].

Kjere Broder!

Det er naturligviis min Villie, at min fordums Forlovede, Frue Regine Schlegel, arver ubetinget al den Smule, jeg kan efterlade mig. Vil hun ikke selv modtage det, bydes det hende paa det Vilkaar, om hun ikke vilde disponere over det for at uddele det til Fattige.

Det jeg ønsker at udtrykke er, at mig var og er en Forlovelse lige saa forpligtende som et Ægteskab, og at derfor mit Efterladenskab tilfalder hende aldeles som havde jeg været viet til hende.

Din Broder

S. Kierkegaard.

---

[1]) Udskrift.

St. Croix, d. 14. Januar 1856[1].

Deres Velærværdigheds ærede Skrivelse af 23. Nvbr. f. A. modtog jeg Nytaarsdag, og benytter den første derefter afgaaende Damppaket for at sende Dem Svar.

Først og fremmest maa jeg paa min Kones og egne Vegne bringe Dem og Deres ærede Slægtninge en Tak for den Discretion, De har iagttaget i en Sag, som det af flere Grunde er os magtpaaliggende ikke at see gjort til Gjenstand for Omtale.

Hvad dernæst angaaer selve den overraskende Underretning, som Deres ærede Brev indeholder, har jeg at meddele Deres Velærværdighed Følgende:

Min Kone har i Begyndelsen havt nogen Tvivl, om der ikke i den hende ved Dem bekjendtgjorte Villieserklæring af den Afdøde maatte for hendes Vedkommende indeholdes et Ønske, som hun kunde betragte det som en Pligt at efterkomme, i den Retning der antydes i Erklæringens anden Passus. Hun har imidlertid opgivet denne Tvivl, deels allerede paa Grund af de store Vanskeligheder, vor Fraværelse fra Hjemmet vilde lægge i Veien, og deels af et efter hendes som efter min Mening afgjørende Hensyn til at hun overhovedet ikke tør ansee sig berettiget til at modtage et Tilbud, der ifølge Udtrykkene, som gjøres end tydeligere

---

[1]) Findes tilligemed foranstaaende Testamente paa Universitetsbiblio-theket i Pakke 82 af de Kierkegaardske Papirer.

ved den tilføiede, i Deres private Notits til mig (som jeg med Hensyn til at jeg har troet at burde lægge Afgjørelsen af Sagen ganske i min Kones egne Hænder har maattet gjøre hende bekjendt med) indeholdte Motivering sees at være begrundet i en Betragtningsmaade, som hun paa ingen Maade vil kunne tiltræde. Hun beder derfor gjennem mig Dem og Medarvinger om at ville gaae frem ganske som om den omhandlede Villieserklæring ikke existerede, idet hun alene har ønsket at erholde nogle Breve og enkelte i den Afdødes Bo forefundne Smaating, som hun antager tidligere at have været i hendes Besiddelse, og hvorom hun selv har tilskrevet Dr. Henrik Lund.

Jeg har direkte underrettet Procurator Maag om den af min Kone tagne Bestemmelse.

Med største Høiagtelse forbliver jeg Deres Velærværdigheds

ærbødigste

F. Schlegel.

Velærværdige

Hr. Sognepræst, Dr. Kierkegaard.

2den Pintsedag den 12. May 1856.

Kjære Henrik! Du blev engang af ham, som var Anledningen til at vi 2 nogensinde kom i Bekjendskab sammen, og som nu igjen er Anledningen til at vi 2 nogensinde ere kommet i Correspondance sammen, tillagt det meget smukke Træk i en Charakteer: at være trofast. Det er mange Aar siden! Disse mange Aar have foruden alt andet hvad de have bragt, tillige bragt mig den Erfaring, at dette Ord var om Dig brugt med Sandhed. Jeg var meget ung dengang, og havde kun liden Tillid til mig selv, jeg erindrer tydelig jeg tænkte ved mig selv, „gid det Ord engang maa blive sagt om Dig“; nu det veed jeg ikke, om nogen har fundet Anledning til, dog ikke destomindre vil jeg her selv sige det om mig, thi mit Venskab for Dig og Dine Sødskende har virkelig været trofast; dog haaber jeg, at dette ikke lyder som Selvroes, men at det maa være Eders Tanker om mig jeg maa have udtalt. Kan Du huske da jeg boede i Bredgaden, Du besøgte mig efter mange Aars Forløb forat fortælle mig det var gaaet Dig saa godt til Din Embedsexamen og at Du nu reiste udenlands, den venlige Erindring, der bragte Dig ind til mig, for at fortælle mig Dit Livs vigtige Begivenheder, haaber jeg Du erindrer, Du ikke traf mindre varm hos mig; og at de samme Følelser endnu besjæle Dig troede jeg at kunne læse ud af Dit kjære Brev, og at det samme er Tilfældet med mig haaber jeg ogsaa mine Breve vise Dig. Jeg takker Dig mange Gange for hvorledes Du har

opfyldt mine Begjæringer. De to Broscher have været mine, og jeg har glædet mig ved at modtage dem, den 3die har jeg ikke seet før, men at sende tilbage paa saa lang en Afstand har Du Ret i kan der ei være Tale om, saa jeg skal nok gjemme den, Ringene vare rigtige, den med den klare Steen var forandret til Formen af et Kors, vist ikke uden Betydning; men det gjør mig ondt at jeg ved at faae dem alle, dog maaskee har berøvet Een af Eder en kjær Erindring. Jeg troer med Guds Hjælp ogsaa det var rigtigt, at Du sendte mig alle Brevene, baade hvad der var bestemt til at brændes og videre, thi var det hans Villie at jeg efter hans Død skulde modtage alt, saa vidste han bestemt, at just den Deel af hans Papirer vilde blive underkastet min Undersøgelse; og da jeg har gjort det med en ydmyg Bøn til Gud om hans Velsignelse dertil, saa haaber jeg, at det snarere maa være mig til Gavn end til Skade. Det er ogsaa i denne Overbeviisning jeg endnu beder, at Du Intet maa holde tilbage for mig, hvad enten Du i Ord eller Skrift kunde have for mig; jeg troede at forstaae, at nogle af hans Skrifter opbevaret i et Palisandertræs-Skab vare bestemte for mig; men maaskee har jeg forstaaet det feil. At I „efter Ordre" have sendt mig den efterladte Billet var sikkert aldeles rigtigt, Gud frister intet Menneske, var det ei Hans Villie jeg skulde faae at vide, hvad jeg nu veed, saa var det heller ikke skeet; uagtet ingen Forklaring har fundet Sted imellem os siden han sagde mig Farvel, (et uaabnet Brev Du har fundet var jeg enig med min Mand dengang, efter min Samvittigheds bedste Overbeviisning, at sende saaledes tilbage) ventede jeg sikkert en saadan efter hans Død, uagtet jeg maa tilstaae just ikke i den Form jeg modtog den. — Naar jeg ikke frygtede forat dette Brev vil blive for langt endogsaa for Din Taalmodighed, vilde jeg gjerne fortælle Dig lidt om vort Liv herude; dog jeg kan maaskee gjøre det

i et Par Ord. Livet herude er meget eensformigt; men vi taale Gud være lovet Climatet Begge ret godt, Schlegel har for meget at bestille og jeg næsten slet Intet, see nu veed Du nok at for lidt og for meget fordærver alt i denne Verden, saa nu gjælder [det] om at gaae uskadt ud af det. Hvem veed, om ikke disse mange alvorlige Tanker, som i den senere Tid have gaaet igjennem mit Hoved, ere bestemte til at redde mig fra Fortabelsen i Smaaligheder som følge med et Kjøbstadsliv, og saaledes bør egentlig Livet herude kaldes. I det mindste er det min Dom over mig selv, at efter hvad jeg alt har oplevet og maaskee endnu igjennem min Mands Dygtighed kan komme til at erfare, at det er mig mindre tilladt end nogetsomhelst andet Fruentimmer, at fortabe mig i Smaalighed.

— — —

Kjære Henrik!

d. 10. September.

Du maa ingenlunde troe, at det er fordi jeg ikke er taknemlig for Dit Brev af 11. Juni, at jeg har ladet det ligge hen saa længe ubesvaret, nei tvertimod jeg har mange Gange takket Dig for det i mit Hjerte og sender Dig nu her idag min Tak i Ord. Det er altid en Regel hos mig at besvare ethvert Brev med næste Post, men der er jo ingen Regel uden Undtagelse, derfor gjorde jeg Dit til en saadan, deels fordi vi vel egentlig ikke komme til at føre nogen egentlig jævnlig Correspondance, og saa gjør et lille Ophold jo Intet, deels fordi jeg baade havde noget jeg vilde spørge Dig om og noget jeg vilde sige Dig, som jeg nøiere vilde overveie. I den sidste Tid har jeg skrantet temmelig, den varmeste Tid taaler jeg ikke godt, især virkede den svækkende paa mine Nerver, men efter at jeg nu har haft endeel Bylder, som er meget sundt herude, føler jeg mig raskere, og derfor ogsaa bedre oplagt til at skrive Breve. Du siger Du har næsten fortrudt Du ikke kom ud til St. Jean . . . sorte Sl. etc. . . . Søllerød etc. . . . . Tak for de Bøger Du sender mig, hvis de ikke endnu ere afsendte, og det ikke for Dig var forbunden med for megen Uleilighed eller endogsaa Offrer, vilde jeg bede Dig om nogle af hans theologiske Skrifter, nogle har jeg, og især de sidste, det er, hvad jeg vilde bedet Dig om, nu til hvad jeg vil spørge Dig om: Du skriver at han har nævnt mig i sin Sygdom, det var just det jeg saa inderlig gjerne vilde vide hvad han

sagde om mig; thi vel har jeg af de efterladte Papirer faaet Oplysninger om vort Forhold, som stiller det i et andet Lys, et Lys jeg selv ogsaa undertiden har seet det i, men jeg veed ikke om Du forstaaer mig, naar jeg føier til, at min Beskedenhed som oftest forbød mig at see det deri, som dog min urokkelige Troe paa ham igjen bestandig førte mig tilbage til; seer Du det var Uvished, men hvad jeg derimod følte med Vished det var: at der var et uopgjort Punkt imellem os, som engang maatte klares, jeg kortsynede Menneske stillede det hen til Alderdommens rolige Tid, thi ved en forunderlig Tankeløshed er hans Død aldrig faldet mig ind; den kom derfor desto mere uventet over mig, og fyldte mig ikke alene med Sorg, men med Fortrydelse, som om jeg just ved denne Opsættelse havde begaaet en stor Uret imod ham. Det er dette jeg haabede at kunne drage Slutninger om, ved at høre hvad hans sidste Ord om mig vare, thi hans Papirer ere alle saa vidt jeg kan forstaae skrevet flere Aar tilbage; og Aarene havde jo bragt store Forandringer med sig. Iblandt de Papirer fandt jeg et forseglet hvori der ikkun stod: Det er min Villie at mine Skrifter tilegnes min afdøde Fader og hende. Forunderligt har jeg i en Dedication til en Ubenævnt, som staaer foran et mindre Hefte som indeholder 3 Taler, fra jeg først saae den, troet at forstaae mig selv. Dette vilde jeg nu ogsaa spørge Dig om Du ingen Oplysning kunde give mig om. Hans Mening var dengang at gjøre mig en Glæde, og en Ære, som det jo var ved hans berømte Navn; og forsaavidt kan jeg jo altsaa paa en Maade være rolig, thi begge Dele har jeg modtaget i lige saa høi Grad, uagtet ingen deler den med mig, som om hele Verden deler den med mig; thi jeg har altid haft den Følelse, som jeg især herude hvor jeg er saa meget udsat derfor har følt er en meget stærk Følelse hos mig: at jeg frygtede al Offentlighed; saa altsaa

for mit eget Vedkommende kunde der aldrig være Tale om andet, at jeg renoncerede derpaa; men det har stillet sig for mig fra et andet Synspunkt efter hans Død, som det var en Pligt jeg af Feighed forsømte ikke alene imod ham, men imod Gud, hvem han offrede mig om det nu var (en Tvivl han selv havde) af medfødt Tendents til Selvplagerie, eller som jeg antager, at Tiden og hans Virkens Resultater viste, af et indre Kald fra Gud. De Oplysninger Du kunde give mig ville vel alligevel fortiden ikke forandre min Beslutning, ogsaa som Du nok kan forstaae af Hensyn til min Mand og hans Stilling; men jeg føler en Trang til saavidt muligt at faae det klaret for mig, jeg vil ei meer i Taushed opsætte det, det har jeg gjort nok af i dette Liv. Jeg har endnu noget at klare for Dig (lægger Du Mærke til hvor uforbeholdent jeg forudsætter Din inderligste Interesse for mig, idet jeg saaledes forelægger Dig mine hemmeligste Tvivl, men ikke sandt jeg veed jeg kan stole paa Dig). Du skriver Du troer at Du kan see af mit Brev at jeg ikke er rigtig tilfreds, det kan Du nu maaskee have haft Ret til at slutte af det Brev Du dengang modtog, thi Du veed vel nok af Erfaring, hvor meget vi Mennesker er underkastede Stemninger; men jeg vilde være meget utaknemlig, naar jeg ikke kaldte mig selv lykkelig, ja endogsaa lykkelig som Faae, thi [at] et lykkeligt Ægteskab er Hovedsagen i Livet, er jo saa ofte blevet gjentaget, og Schlegel og jeg ere saa meget for hinanden, at vi gjøre hinanden gjensidig rige; paa en Maade skylder jeg ham det ogsaa [...]

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

SØREN AABYE KIERKEGAARD

SAMLEDE VÆRKER

BIBLIOTHEKS- OG FOLKE-UDGAVE

UDGIVERE:

Docent, Dr. phil. A. B. DRACHMANN,
Prof., Dr. J. L. HEIBERG og
Overbibliothekar H. O. LANGE.

Udkommer i ca. 60 Hefter à 50 Øre.

FR. BAGGES BOGTRYKKERI. — KBHVN.

